

Uvod

Položaj "treće osobe" u postupcima osiguranja privremenim mjerama na brodu, nije obrađen u cjelosti na jednom mjestu niti od strane zakonodavca u Ovršnom zakonu niti u Pomorskom zakoniku. Primjena razasutih propisa čini upotrebu otežanom, a često i kompliciranom., skoro bi se moglo reći nejasnom. Karakteristično je da se treća osoba uopće ne spominje niti u Glavi XXXI, Ovršnog zakona niti u čl. 974 - 988 Pomorskog zakonika. Smatram da su propisi u OZ, a i u PZ u slučaju privremenih mjera na brodu, manjkavi, jer je brod pokretnina a ima elementa tretmana kao nekretnina, pa tako postoje privilegije, hipoteke, zakupi, upis privremene mjere, itd.

Osim toga brod u nizu slučajeva toliko dnevno košta, da za brod i satovi stajanja predstavljaju često vrlo veliku štetu.¹

Doktrina je vrlo malo, skoro nikako, obrađivala položaj "treće osobe" u vezi sa privremenom mjerom na brodu.²

Judikatura je kolebala.³

Problem je međutim, dosta kompliciran, jer u pomanjkanju specifičnih kompletnih propisa u vezi sa privremenim mjerama na brodu, treba koristiti propise na koje upućuju zakoni, a katkada ti zakoni upućuju još dalje u ostale zakone. A zakoni često koriste i propis da se neki drugi zakon ili propis primjenjuje na "odgovarajući način".⁴

Obzirom na novi Ovršni zakon ono malo judikature iz prijašnjeg zakona neće vjerojatno moći u potpunosti služiti kao uzorak.

U predmetima koji su vođeni po bivšem Zakonu o izvršnom postupku iz 1978 pojavljivali su se problemi u vezi sa pravom treće osobe na ulaganje prigovora, u kojem stadiju postupka, na rokove ulaganja, obavjestima, pravu na obređivanje troškova postupka, naknadi štete, prekida postupka, obustave postupka i sl.

1 Na pr. nabavna cijena broda je \$80,000.000.- 15 godina eksploatacije x 365 dana je 5475 dana. 80 MIO : 5475 dana je \$ 14.612 (BEZ kamata na kredit) dnevno, a \$14.612 : 24 sata je cca. 600 \$ na jedan sat To je amortizacija. Dodaj tome još 25 članova posade po brutto 3000\$ mjesečno je \$2.500 na dan. Dodaj tome još privez, gorivo, prehrana itd., ukupno dođe negdje na 19.000 \$ dnevno /bez kamata). Dakle na jedan sat cca. \$800. To je i bez zarade. Jasno da manji brod ima manju štetu ali veći brod ima i veću štetu.

2 Čini se da je najviše napisano u djelu Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980:str. 99.§21; str. 101; sr.342 §53, §34/24, **Ističem da je djelo napisano u režimu važenja biv. ZIP.**

3 Nisu mi poznati slučajevi kod kojih je primjenjen Ovršni zakon, već samo bivši Zakon o izvršnom postupku. Zbog toga će dolaziti u tekstu do situacija u kojima se fusnote odnose na ZIP i doktrinu povezanu sa ZIP-om, dok će se tekst odnositi na OZ.

4 Vidi na pr. čl. 253 OZ, čl. 867.st.4. i 5. PZ.

Ovršni zakon i Pomorski zakonik - Korišteni izrazi.

Ovršni zakon (dalje u tekstu OZ)⁵ sadrži izvjestan niz izmjena i nadopuna u odnosu na bivši Zakon o izvršnom postupku (dalje u tekstu ZIP)

U OZ u čl.1.st.2. upotrebljena je dikcija "propisane posebnim zakonima" a u ZIP je u čl.1.bilo izričito spomenut brod i zrakoplov.⁶

Ovršni zakon u čl.2. st.1. t.3. uvodi naziv "predlagatelj osiguranja" i u t.5. "protivnik osiguranja" dok Pomorski zakonik⁷ koristi izraze "vjerovnik" i "dužnik", kao i ZIP.⁸ i⁹

Ovršni zakon u čl. 2.st.1.t.7. definira "sudionika" kao osobu "koja u postupku ovrhe ili osiguranja nije stranka, a u postupku sudjeluje zbog toga što se u njemu odlučuje o nekom njezinom pravu ili zbog toga što za to ima pravni interes". ZIP je koristio izraz "učesnik".¹⁰

Treća osoba je svakako sudionik a doktrina ga opisuje da je to "**specifični procesni sudionik**" koji ima neko pravo koje sprečava izvršenje i koji traži da se izvršenje proglašeni nedopuštenim.¹¹

Ako je sudioniku sada priznato da se u postupku odlučuje o nekom pravu onda bi ta osoba temeljem zakona morala dobiti i neku odluku o tom njezinom pravu od strane suda. Prema tome sudionik SUDJELUJE u postupku. Ima li to po OZ dakle, neko veće značenje nego kada se je u ZIP čl. 15 t.5. reklo "*..ostvaruje neko svoje pravo ili pravni interes a nije stranka u postupku.*"? Imenica **sudionik** i glagol **sudjelovati** korišteni od zakonodavca u OZ svakako su imali određenu svrhu. Pitanje je da li u pravcu da daju veće značenje nego što je "učesnik" imao u ZIP. Možda, pravno to nije bitno.

Zakoni su komplementarni pa se definitivno moraju kod privremenih mjera na brodu koristiti: Ovršni zakon, Pomorski zakonik i Zakon o parničnom postupku, a kroz njih i drugi zakoni na koji se oni pozivaju. Ovršni zakon je izričito odredio primjenu Zakona o parničnom postupku, **na odgovarajući način.**

5 Narodne Novine br. 57/96 od 12.07.1996. Stupio na snagu 11.08.1996, i NN br.29/99.

6 Vidi: Rješenje Klasa: UP/II-342-01/97-01-22 od 22.08.1997 Min. pom.prometa i veza RH;Rješenje br. I-626/97 od 12.06.1998, TS Split; PPP br. 153-154, str. 164 i sl. gdje se razmatra čl. 1. OZ Bilješka Mr. Čorić, gdje se navodi obilna literatura i judikatura u vezi čl.1. OZ.

7 Narodne Novine br. 17/94 od 07.03.1994. Stupio na snagu 22.03.1994

8 čl. 974 i sl. PZ

9 Upotrebljavat ću izraze iz OZ jer ih smatram ispravnim i boljim.

10

U ZIP čl. 15.st.1.t.5. bio je korišten izraz "učesnik". Bilo je rečeno da ta osoba ostvaruje neko svoje pravo a ne da se odlučuje.

11 Triva-Belajec-Dika:Sudsko izvršno pravo, str.101.

Položaj treće osobe svakako stvara dosta dilema ali je najbolje imati na umu opis treće strane da je "**specifični procesni sudionik**" i da joj je priznato sudjelovanje u postupku.

Treba naglasiti i propis čl. 294. st. 3. OZ prema kojem rješenje o određivanju privremene mjere ima učinak rješenja o ovrsi, te st.4. prema kojem se, **na odgovarajući način**, na rješenje iz st.2. primjenjuju odredbe OZ o ovrsi.¹²

OZ u čl. 9. određuje u vezi sa prekidom postupka, dok je ZIP u čl. 31. govorio o prekidu samo za slučaj smrti. Pristup OZ je svakako pravilniji.

Odredbe OZ glede pravnih lijekova su navedene u čl. 11. dok su u ZIP-u bili u čl. 8.

U čl. 12. OZ upotpunjuje odredbe iz ZIP-a u pogledu ponavljanja postupka i povrata u prijašnje stanje.

Čl. 19 OZ govori o primjeni odredaba drugih zakona. Izičito navodi ZPP. Važan je za slučaj broda, st.2. koji propisuje da se na materijalnopravne pretpostavke i posljedice na odgovarajući način primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuju stvarna prava, odnosno obvezni odnosi. To konkretno znači Pomorski zakonik i drugi Zakoni.

Čl. 55 do 57 OZ odnose se isključivo na treću osobu.

Čl. 63 OZ određuje položaj treće osobe u pogledu zahtjeva za odgodu ovrhe a čl. 64 OZ u pogledu davanja osiguranja od strane predlagatelja za štetu koju bi pretrpila treća osoba.

Odredbe o privremenim mjerama sadržane su u čl. 292 do 307.OZ.

Odluke - rješenje i zaključak.

U postupku privremenih mjera sud donosi odluke u obliku rješenja i zaključaka, kako je to određeno u čl. 10 st. 3. OZ.

Nije baš sasvim jasno što zakon određuje da se odluči rješenjem a što zaključkom, pa pošto je određenije odlučeno što se rješava zaključkom, treba zaključiti da se rješenjem odlučuje sve ono što se ne odlučuje zaključkom.

Osim što st.4. određuje da se zaključkom izdaje nalog sudskom ovršitelju (kod brodova i Lučkoj kapetaniji) za provedbu pojedinih radnji, određeno je da se zaključkom "*odlučuje o upravljanju postupkom i drugim pitanjima kad je to izrijekom predviđeno ovim Zakonom*".

Odredbe: "*odlučuje o upravljanju postupkom*" i kada se radi "*o drugim pitanjima*" je općenita, a "*kad je to izrijekom predviđeno ovim Zakonom*" je konkretna.

Što je upravljanje postupkom u postupku privremenih mjera ? Možda kao putokaz može poslužiti ZPP čl. 277 do 320. Iz čl. 278 možda bi se moglo spomenuti: o

¹² Vidi i čl. 867 st.4. i 5. PZ.

sudjelovanju umješača, osiguranju dokaza, preinaci prijedloga, troškovima u slučaju povlačenja prijedloga, prekidu, spajanju, razdvajanju, određivanju sudskih rokova, zakazivanju ročišta, odgodi, povratu u prijašnje stanje. oslobađanju od troškova, osiguranju parničnih troškova, polaganju predujma za troškove, postavljanju privremenog zastupnika, dostavi sudskih pismena, mjerama za ispravljanje podnesaka, urednosti punomoći, te o svim pitanjima koje se tiču upravljanja postupkom.

Mislím da se prigovori dostavljaju strankama na odgovor putem zaključka.

U čl. 48.st. 1. i 2. OZ., određeno je da se upućivanje na parnicu, povodom žalbe, vrši rješenjem.

Obzirom na ovu odredbu, postavlja se pitanje da li se u svim slučajevima uvijek za upućivanje mora koristiti rješenje ili to vrijedi samo za slučaj iz čl. 48 OZ. ? ¹³

Po Z.I.P. smatralo se je da se zaključkom upućuje treća osoba na tužbu radi nedopustivosti privremene mjere. ¹⁴ i ¹⁵.

Možda je sada to promijenjeno.

Po čl. 279 ZPP, može se donijeti odluku na osnovu priznanja, primiti na zapisnik nagodbu stranaka, rješenje o okončanju postupka zbog neulaganja tužbe radi opravdanja i sl.

Protiv zaključka nije dopušten pravni lijek (Čl. 11. st. 6. OZ).

Protiv rješenja, u principu može se izjaviti žalba, ako nije Zakonom drukčije određeno (čl. 11. OZ). ¹⁶

Dostava (čl. 8,37,38,42, 43, i 294. OZ i čl. 974 i sl. i čl. 985 i sl. PZ)

Mislím da je važno da se zauzme stav u pogledu komparacije pojmova "rješenje o ovrsi" odn. "rješenje o određivanju privremene mjere" ¹⁷ i "ovrha" odn. "provedba privremene mjere."

Čl. 294 OZ je u st. 3. odredio da rješenje o

¹³ Da li je to samo nepažnja zakonodavca kada za čl. 48 naročito naglašuje da se donša rješenje a inače da se koristi zaključak, ili se uvijek koristi rješenje ? Je li to bitna promjena iz ZIP u PZ? Naime do se u čl. 48 veli "posebno rješenje" drugdje se koristi izraz "uputiti (čl. 52. st.4., čl. 56. itd.).

¹⁴ Zaključak savjetovanja predstavnika građ. odjela Saveznog suda itd., od 10. i 11. VI. 1981. Zbirka 371. cit. po Crnić, Izvršni postupak u praksi, 1989, str. 95. pod br. 10; Vidi judikaturu kod Crnića, op.cit., na str. 92-96.

¹⁵ Obzirom da su se u praksi malo ili nikako koristili zaključci, mogu kao uzorak poslužiti kod Crnić, op.cit. PRIMJERI, str. 255 i sl., br. 10, 11, 57 - 60 i drugi.

¹⁶ Vidi OZ čl.: 12, 16, 23, 40, 46-52, 49, 53, 61, 67,78, 79, 119, 124, 152, 196, 204, 217, 218, 285, 290.

¹⁷ čl. 2 st. 8. i 9. OZ

određivanju privremene mjere ima učinak rješenja o ovrsi, međutim u OZ nema odredbe o provedbi privremene mjere već treba posegnuti za PZ, koji daje odredbu u čl. 985 u vezi sa čl. 887. PZ.

U praksi lučka kapetanija predaje rješenje o privremenoj mjeri zapovjedniku broda i odmah nakon toga vrši aktivnosti predviđene u čl. 887 PZ. , dakle obavlja manje više, aktivnosti opisane u čl. 8., 42 i 43. OZ.

Navedene dvije faze, rješenje o ovrsi i sama ovrha, dakle odigravaju se na brodu praktički jedna nadovezana na drugu. To je najčešće drugačije na kopnu, gdje između rješenja i provođenja ovrhe, skoro uvijek postoji vremenska razlika.

Treća osoba u praksi ne doznaje odmah niti za rješenje niti za provedenu privremenu mjeru. Tek kada je ista službeno provedena na brodu, tek tada zapovjednik ili agent broda doznaje za privremenu mjeru. I tek tada može obavjestiti treću osobu. Katkada, ako je predlagatelj osiguranja netočno označio protivnika osiguranja, može doći do komplikacija, naročito ako naznačeni protivnik osiguranja nije uopće brodovlasnik ili ako treća osoba nema nikakove poslovne veze u luci zaustavljanja. Obično treća osoba tek posredno doznaje za zaustavljanje.

Skoro sam uvjeren da je u svim slučajevima, kada je treća strana uložila prigovor, privremena mjera bila već provedena, da je dakle uložen prigovor protiv provedene privremene mjere (dakle "ovrhe") i da je stajalište sudova o tome da je uložen prigovor protiv rješenja, u stvari, neosnovan. Ako su podnositelji prigovora krivo naveli da podnašaju prigovor protiv rješenja, pitanje je da li je bitno nepravilno nazivanje pismena, ili je činjenica da je u tekstu navedeno da je brod zaustavljen, dovoljno da se prigovor mora shvatiti i prihvatiti kao prigovor protiv provedene privremene mjere ("ovrhe" - čl. 294.st. 3.OZ)-jer ako rješenje o privremenoj mjeri ima učinak ovrhe, onda i zaustavljanje broda mora imati učinak ovrhe. Inače ako ne bi imao učinak ovrhe treća osoba ne bi nikada mogla imati pravo da uloži prigovor !

Možda bi analogijom iz čl. 909 PZ bilo uputno objaviti zaustavljanje u Narodnim Novinama, dnevnom tisku, oglasnoj ploči Lučke Kapetanije, oglasnoj ploči suda.

Provedba privremene mjere

U čl. 43. OZ date su odredbe u vezi sa radom sudskog izvršitelja, što u slučaju privremene mjere na brodu zapravo znači rad odn. postupak lučke kapetanije¹⁸ i jasno je da se smisleno tome mora ponašati i predstavnik lučke kapetanije prilikom uredovanja. Može se postaviti pitanje, ako je potrebna prisutnost svjedoka, a radi se o brodu koji je inostrane zastave a možda i usidren van luke na

¹⁸ Vidi čl.985 u vezi čl. 887 PZ.

sidrištu, i nema u blizini osoba koje bi mogle prisustvovati, da će pretstavnik lučke kapetanije morati u tom slučaju pribaviti svjedoke, a po potrebi i tumača, iako bi u praksi i pretstavnik lučke kapetanije i zapovjednik trebali biti u stanju da komuniciraju na engleskom, kao prihvaćenom jeziku u pomorstvu.

U pogledu odredbe iz čl. 44 OZ pretstavnik lučke kapetanije može se obratiti nadležnoj policiji.

Za postupak pretstavnika lučke kapetanije, može se sudionik, dakle treća odoba, podneskom obratiti na sud da otkloni nepravilnosti.

U praksi je bilo slučajeva da je predlagatelj osiguranja krivo označio protivnika osiguranja, drugim riječima, promašio legitimaciju. Obzirom da temeljem odredbe iz čl. 985 u vezi sa čl. 887 st.1.t.PZ, lučka kapetanija treba oduzeti brodu upisni list (a stranom brodu isprave koje odgovaraju toj hrvatskoj ispravi), trebao bi zapravo pretstavnik lučke kapetanije, prekontrolirati upisni list uspoređujući ga sa rješenjem suda, i u zapisniku navesti ako postoje razlike i kakve, tj. priložiti zapisniku fotokopiju ili original upisnog lista. Lučka kapetanija bi morala uvijek odmah dostaviti sudu zapisnik a naročito u slučaju ako postoje razlike. Možda bi trebalo da lučka kapetanija i telefonom stupi u kontakt sa sudom i obavjesti sud o nađenom neslaganju i nesuglasnosti između upisnog lista i oznake protivnika osiguranja u sudskom rješenju.¹⁹ Time bi bio možda zaštićen interes treće osobe.

Obavjest o pljenidbi - Lučka kapetanija.

Propisom čl. 985 PZ sud će primjeniti odredbe čl. 887. PZ, koji određuje da će teritorijalno nadležna kapetanija postupiti i provesti naloge suda.

To znači da Lučka kapetanija nastupa kao službena osoba odnosno kao "sudski ovršitelj"²⁰ i²¹

U čl. 130, OZ propisuje postupak u vezi obavijesti o pljenidbi. Jasno, OZ koristi izraz "sudski ovršitelj" za osobu koja će pristupiti pljenidbi. No, u slučaju brodova, tu funkciju vrše, u pravilu, Lučke kapetanije. Poslovi koje treba izvršiti sudski ovršitelj temeljem OZ, trebaju biti poznati Lučkoj kapetaniji, pa to treba uskladiti između suda i Lučke kapetanije. Izdavajući rješenje i dostavljajući ga Lučkoj kapetaniji na provedbu korisno je u rješenju specificirati odredbe određene u zakonima (kao što su na pr. pravilnu dostavu, pozivanje na plaćanje (ako se

19 Kod pravnih sistema *in rem*, je situacija mnogo jednostavnija. Nacrt slovenskog PZ, predviđa postupak *in rem*, u *izvjesnim slučajevima*.

20 Čl.2.st.1.t.10. OZ

21 Rješenje kojim se određuje uredovanje u dužnikovoj kući uz prisustvo milicije u suštini je zaključak o upravljanju postupkom, a protiv zaključka nema mjesta pravnom lijeku. Os Zagreb GŽ-78/87-2 od 27.I.1987.Izv. Cit. po Crnić, op.cit. str. 11. br. 8. Vidi i loc.cit. str. 9-10.

radi o novčanim zahtjevima), sastavljanje pljenidbenog popisa itd.), a temeljem propisa čl. 985 u vezi sa čl. 887. st.1. - 4., oduzeti određene dokumente. Lučka kapetanija ili sud (sudski ovršitelj) trebali bi, temeljem st.2, 3 i 4., prema potrebi odrediti čuvanje broda, obaviti popis broda i sl., sastaviti popis posade i putnika i popis tereta po vrsti i količini.²² To su postupci koji zahtjevaju i znanje i praksu.

Obzirom da praktički Lučka kapetanija u tom času predaje rješenje suda²³ zapovjedniku ili drugoj osobi na brodu, time bi bila izvršena i dostava.²⁴ Izvršenjem ostalih radnji propisanih u čl. 887 PZ odn. određenih rješenjem suda, provedena je ovrha odn. konkretno, privremena mjera, čime nastaje pravo treće osobe da nastupi kao sudionik u postupku, ako na to ima pravo.

U stvari osoba koja je zapravo najbolje u kontaktu sa ovršenikom (u većini slučajeva, ali obično lično ne u kontaktu sa trećom osobom) je lokalni agent broda.

Položaj treće osobe može biti često dosta otežan baš zbog toga što se ona najčešće ne nalazi u kontaktu sa nikim u luci u kojoj je brod zaustavljen.

Provođenje postupka privremene mjere - čl. 985 u vezi čl. 887. PZ.

Ova je odredba od velike važnosti, jer od momenta provođenja iste, postoje kod javnog organa dokazi o vlasništvu, kao i o nekim drugim činjenicama, pa sud može ili bi morao te dokumente zatražiti u originalu ili ovjerenoj fotokopiji. Možda bi se i u zakonu moglo odrediti da Lučka kapetanija mora odmah dostaviti sudu originale ili foto kopije oduzetih dokumenata. Mislim da bi stranke koje imaju pravni interes morale imati pravo da koriste te dokumente i zapravo bi ti dokumenti ili fotokopije trebale biti i u sudskom spisu *ex officio* ili na prijedlog zainteresirane osobe ili nakon ulaganja pravnog lijeka, itd. Trebao bi biti omogućen i uvid u Lučkoj kapetaniji ili u sudskom spisu.

Svakako treba smatrati da je taj momenat provođenja od strane Lučke kapetanije, momenat, koji u postupku privremenih mjera odgovara provođenju ovrhe kod ovrhe i od tog momenta se primjenjuju ostale odredbe koje se odnose na period poslije provođenja ovrhe.

Interes treće stranke može vrlo lako postojati u toj fazi i u vezi sa tim dokumentima. Konačno ako treća stranka

22 Kao što je nekada znalo biti na general cargo ship-u po nekoliko hiljada teretnica, danas se grade brodovi za prijevoz 8000 kontejnera, brodovi za prijevoz automobila krcaju preko 4500 aut. Takav popis nije jednostavno sastaviti, osim ako se prihvate brodski dokumenti o teretu.

23 Čl. 37 - 45. OZ.

24 Čl.38.st.6. OZ

ima interes da i ona zatraži privremenu mjeru, ti dokumenti mogu biti od bitne važnosti u pogledu pasivne legitimacije, a u određenim slučajevima i u vezi hipoteke, koja po propisima nekih država mora biti upisana u upisni list broda.²⁵ U tom slučaju je to bitni dokaz o hipoteci (možda čak i javna isprava) i teret dokaza o protivnom je na onome koji protivno tvrdi. A i inače ti dokumenti mogu biti dokazi za tvrdnje u prigovoru o nedopuštenosti na koju je treća osoba ovlaštena temeljem čl. 55. OZ.

U principu postupak koji je pokrenut, sud provodi do završetka.²⁶ Postupak je javan.²⁷

Predmet pljenidbe i popis - čl. 131 OZ.

OZ u čl. 131 propisuje kako se obavlja popis međutim popis se odnosi u glavnom na uobičajene slučajeve na kopnu i bez nekog osvrta na treću osobu. To je donekle razumljivo, jer je takova situacija jednostavnija. Međutim, kada se radi o brodu, treća osoba vrlo često ne može doći do saznanja, što i kako je popisano, a budući se radi o sudskom spisu u kojem ta treća osoba nije spomenuta, uvid u spis bi jedino omogućio trećoj osobi da se upozna sa stanjem stvari.

Prema propisu čl. 207 ZPP izgleda da treća osoba nema položaj umješaka, jer katkada treća osoba nema interes da u postupku koji teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije. Trećoj osobi je bitno da zaštiti svoj interes koji može biti različit ili sasvim protivan predlagatelju i protivnoj strani.

Ukoliko se prihvati stav da treća osoba nema pravo mješanja, koje je pravo predviđeno u ZPP, izgleda da bi treća osoba bila prisiljena u takovom slučaju, predložiti donošenje privremene mjere, da bi na taj način dobila mogućnost zaštite svojih interesa. Da li bi takav postupak bio ispravan, gledajući na princip ekonomičnosti postupka?²⁸

Možda je vrijedno i više puta spomenuti, da sastavljanje pljenidbenog popisa, može na brodu predstavljati i rad od nekoliko dana a da zahtjeva i priličnu dozu stručnosti.²⁹

Kod provođenja privremene mjere može relativno lako doći do popisivanja pokretnina koje nisu vlasništvo

25 Vidi čl. 131 PZ.

26 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 33 §11/2: "Izvršni postupak, jednom pokrenut, sud provodi, u pravilu, po službenoj dužnosti do njegovog okončanja."

27 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 37: "Izvršni postupak je u pravilu pismen postupak....postupak se može, međutim, provesti i bez sudjelovanja stranaka, dakle bez usmenog raspravljanja (26/5)..... ZIP, za razliku od zakona iz 1930, ne zabranjuje javnost u izvršnom postupku."

28 Čl. 9. ZPP.

29 Treba si zamisliti samo linijski brod sa nekoliko stotina teretnica, palubnim teretom, stotinama kontejnera, automobila, tridesetak članova posade, eventualno nekoliko tisuća putnika na brodu za krstarenje, prtljagu, itd. itd.

protivnika.³⁰

Prijedlog za određivanje privremene mjere.

OZ u čl. 293 određuje kada se može predložiti pokretanje postupka privremene mjere i specificira određene elemente koji se moraju uvrstiti u prijedlog.

Iako bi izgledalo da propis čl. 293 OZ nije važan za treću osobu, smatram da vjerojatno postoje i da će postojati momenti kada će se treća osoba, da bi zaštitila svoja prava i da dođe u procesnu situaciju da može štititi svoja prava, morati eventualno upustiti u zahtjev za izdavanje privremene mjere. Ovo bi se moglo dogoditi trećoj osobi kada, ili zbog propisa OZ ili PZ na drugi način ne može zaštititi svoje interese. Pokušao sam dalje u tekstu ukazati na neke takove slučajeve.

U tom slučaju, ako se bude trebalo držati propisa čl. 293 OZ, neće biti lako niti trećoj osobi niti sucu, provesti postupak³¹ jer bi moglo doći do paralelnih unakrsnih privremenih mjera.

Prijedlog bez takovih podataka i/ili dokaza mogao bi se vratiti na nadopunu ili eventualno odbaciti³²

Dopustivost privremene mjere čl. 295 OZ.

PZ određuje u čl. 976 da se privremena mjera može odrediti samo za tražbine iz čl. 878. st. 1. 2. PZ. a ta odredba iz čl. 878 ne govori o tome da li tražbina mora biti dospjela.

Međutim čl. 295 st.1. OZ određuje da se privremena mjera može odrediti i radi osiguranja nedospjelih i uvjetnih tražbina. Da li se te odredbe primjenjuju na brod ?

30 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 291 § 47: "Prilikom popisivanja pokretnih stvari na kojima će se provesti izvršenje primjenjuje se faktična presumpcija da je sve što se nađe u detenciji dužnika ujedno i u njegovom posjedu. Otuda i mogućnost da izvršenjem budu zahvaćene stvari i prava koji nisu dužnikovi već pripadaju trećima odnosno na kojima treži imaju takova prava koja sprečavaju da se na zahvaćenim predmetima ili pravima provede izvršenje protiv dužnika. Ako je objekt izvršenja nekretnina, često je sporno da li je neki predmet koji se na njoj ili u njoj nalazi pripadak te nekretnine (*fundus instructus*) ili je pokretna stvar koja ne slijedi sudbinu nekretnine. To isto vrijedi i za izvršenje na brodovima (898 ZPUP). (PZ 894)."

31 Čl. 293 OZ: "U prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora istaći zahtjev u kojemu će točno označiti tražbinu čije osiguranje traži, odrediti kakovu mjeru traži i vrijeme njezina trajanja te, kada je to potrebno, sredstva osiguranja kojima će se privremena mjera prisilno ostvariti te predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila ovoga Zakona o sredstvima i predmetu ovrhe. U prijedlogu se moraju navesti činjenice na kojima se temelji zahtjev za određivanje privremene mjere te predložiti dokazi kojima se ti navodi potkrepljuju. Predlagatelj osiguranja dužan je te dokaze, po mogućnosti, priložiti uz prijedlog."

32 Čl. 281. ZPP

Vjerojatno će sudska praksa biti ta, koja će odlučiti o tome. Kada bih bio sudac primjenio bih odredbu čl. 295 OZ i na čl. 976 PZ u vezi sa čl.878 PZ.

Takav stav, bio bi najviše važan baš za interese treće osobe, čiji interesi mogu biti i te kako oslabljeni ako ne može štititi svoje nedospjele i uvjetne tražbine, a brod je pod privremenom mjerom zaustavljen već u korist drugoga predlagatelja.

Zasluhuje razmotriti u kratko i čl. 296.st.3. OZ, koji određuje da se smatra da postoji opasnost ako bi se tražbina imala ostvariti u inozemstvu. Naime, ova se odredba mora primjeniti i na treću osobu ako je njezina tražbina i za nju ostvariva u inostranstvu. Ova odredba vrijedi kako za novčana potraživanja tako i za nenovčana temeljem čl. 298. st.2. OZ.

Treća osoba biti će u naročito nepovoljnom položaju ako ona ima potraživanje, koje ne može zaštititi prigovorom pa će, izgleda morati zatražiti privremenu mjeru da bi se mogla "uvući" u postupak privremene mjere koji se vodi među drugim strankama.

Isto tako u slučaju iz čl. 295 st.2. OZ biti će trećoj osobi dosta naporno i teško dokazivati da za predlagatelja postoje uvjeti za određivanje prethodne mjere kojom se može postići ista svrha osiguranja.³³

Zbog tih razloga smatram da bi treća osoba, pošto se radi o brodu, trebala dobiti bolji položaj i prava.

33 Čl. 295 OZ:1."Privremena mjera može se odrediti i radi osiguranja nedospjelih i uvjetnih tražbina.

2. Privremena mjera nije dopuštena ako postoje uvjeti za određivanje prethodne mjere kojom se može postići ista svrha osiguranja."

Vrste privremenih mjera radi osiguranja novčanih tražbina - čl. 297 OZ i čl. 974 PZ.

Čl. 254 OZ. govori općenito o vrstama privremenih mjera, a specifičnije u čl. 297 i 299, no kako se čl. 254 poziva i na "drugi zakon" to bi trebalo primjeniti PZ. kao *lex specialis*, koji u čl.974 propisuje najopćenitije vrste privremenih mjera tj. "svaku mjeru kojom se postiže svrha takovog osiguranja". Ovakovim propisom stavljene su i stranke i sudac u situaciju ocjenjivanja "svrhe". Ako je OZ prihvatio u gore cit. čl. da iznese popis privremenih mjera a PZ je uveo zapravo "omnibus klauzulu", bilo bi vjerojatno uputno da se i u PZ navedu najčešće privremene mjere, pa makar na kraju doda i "omnibus klauzula". Mislim, da iako prihvaćeni način u teoriji nije sporan, u praksi, svakako, nije praktičan. Bilo bi idealno kada bi se iz teksta PZ, moglo izostaviti konstrukcije kao na pr. u čl. 974 :*"....uz uvjete utvrđene propisima općeg izvršnog postupka, ako odredbama ovoga Zakona nije drugačije predviđeno"*, a koji se tekst u cit. čl., pojavljuje dva puta (u st.1. i u st.2.).

PZ određuje o privremenim mjerama i u čl. 978 i sl.

OZ ima odredbe u vezi novčanih tražbina u čl. 296 i sl.

Potrebno je u konkretnom slučaju uskladiti odredbe iz OZ i PZ.

Položaj treće osobe i ovdje je specifičan.

Vrste privremenih mjera radi osiguranja nenovčanih tražbina - čl. 298 i sl. OZ i čl. 974. st.2. PZ.

PZ spominje nenovčane tražbine u čl. 974. st.2., a OZ u čl. 298 i sl. Odredbe treba uskladiti.

Položaj treće osobe je i u ovom slučaju specifičan.

Tražbine iz čl. 878. st.1 i 2. PZ kao jedini osnov za privremeno zaustavljanje broda - čl. 976 PZ

PZ, kao *lex specialis*, u čl. 976 u vezi sa čl. 878 PZ strogo ograničuje osnove za privremene mjere. Prema tome OZ ne dolazi do primjene, u tom pogledu.

Izuzetak je čl. 976 st.2. za odnos prema stranim brodovima.³⁴

³⁴ Ukoliko brod vije zastavu države na koju se primjenjuje Međunarodna konvencija o zaustavljanju brodova, 1952, ili eventualno nakon ratifikacije i promulgacije nova konvencija 1999, treba korigirati primjenu čl. 976.st.2.

Iako su odredbe PZ jasne, postojanje promulgirane Konvencije o zaustavljanju 1952, a naročito njen čl. 8. mogu eventualno otežati primjenu.

U vezi čl.8. Konvencija 1952 vrlo je važno stajalište VS RH.

Vrhovni sud R.Hrvatske, Rješenje Gzz 8/1992-2 od 2.2.1999. ³⁵

"Prihvaća se zahtjev za zaštitu zakonitosti, te se ukidaju rješenja Privrednog suda Hrvatske u Zagrebu od 1. listopada 1991. br. Pz 2415/91-2 i Okružnog privrednog suda u Rijeci od 2. srpnja 1991 godine R1-61/91-1, te se predmet vraća prvostupanjskom (sada Trgovačkom) sudu u Rijeci) na ponovno odlučivanje." ³⁶

Iz obrazloženja:

"Odredba čl.8. Konvencije (1952) predviđa da brod koji ne plovi pod zastavom jedne od država ugovornica (Liberija to nije) može biti privremeno zadržan na teritoriju ma koje države ugovornice (Republika Hrvatska to jeste) u vezi sa pomorskim potraživanjem navedenim u čl. 1. (Konvencije) i ma kojeg drugog potraživanja za koje zakon države ugovornice predviđa privremeno zadržavanje.

Iz navedenih odredaba Konvencije, o čemu sudovi nižeg stupnja nisu vodili računa prilikom donošenja pobijanih rješenja (pogrešna primjena materijalnog prava zbog kojeg nisu utvrđene pravno relevantne činjenice - čl. 395. st 2. Zakona o parničnom postupku) proizlazi da je zahtjev Državnog odvjetništva osnovan, te je rješenje trebalo ukinuti i odlučiti kao u izreci. "

Čl. 976 PZ poziva se na čl. 878. st.1. i 2. PZ u pogledu tražbina za koje se može zaustaviti brod. Čl. 878 međutim u st.1. predviđa tražbine koje su osigurane **založnim pravom** a u st.2. nabraja **tražbine**, specificirajući ih od br.1. do br. 10.

Ostavljajući po strani hipoteku ali komparirajući **tražbine od 1. do 10.**, sa **založnim pravima (privilegijama)** iz čl. 250-266 PZ, dolazim do zaključka da su zapravo **tražbine** manje više jednake ili vrlo slične sa privilegijama iz čl. 250 PZ.

POPIS TRAZBINA IZ ČL. 878
PRIVILEGIJE

JEDNAKE ILI SLIČNE
IZ ČL. 250.

PZ. Vidi i Ivković, *Privremene mjere osiguranja na brodu*, 1994. str. 150-164.

35 Godine sudskih spisa i odluke su **točne. (Prošlo je cca. 7 godina)**.

36

Vidi: Ivković, *Privremene mjere osiguranja na brodu*, 1994, str. 24 - 35 za historijat predmeta broda CHAMPION tj. 16 + 1 odluka sudova.

1. Štete iz sudara	toč.4
2. Smrt, tjelesne osljede	toč.4.
3. Spašavanja	toč.3
4. ugovori o iskorištanju	toč.4.(?)
5. zajedničke havarije	toč.3.
6. peljarenje	toč.1.
7. opskrba broda	toč.5
8. gradnja, preinaka i sl.	toč.5. (?)
9. prava posade po osnovi rada	toč.2.
10. izdaci zapovjednika i drugih.	toč.5.

Postavlja se pitanje koja je bila namjera zakonodavca da **ispremiješa privilegije i tražbine ?**

Čini se da je jedina pravna razlika između nekih privilegija i nekih tražbina u prestanku važenja odnosno zastari. Naime privilegije imaju točno određeni rok prestanka važenja u čl. 260 i 261 PZ, dok u PZ posebnih odredbi o roku zastare tražbina nema. To se naročito vidi iz propisa čl. 263. st.1. PZ, koji određuje da prestankom privilegija ne prestaju i tražbine koje su bile osigurane privilegijama. Iz toga treba zaključiti da za tražbine vrijede opći propisi o zastari koji se primjenjuju na bilo koju specifičnu tražbinu. Drugim riječima postoje tražbine koje su osigurane privilegijem iz čl. 250, pa se primjenjuju radi zaustavljanja broda, temeljem čl. 878. st.1., a ako su prestale biti osigurane privilegijem, a nalaze se unutar popisa u toč. 1 do 10, i ako nisu zastarile po općim propisima, onda nastupaju kao tražbine i brod se može zaustaviti. Postoje ali, i tražbine, koje uopće nisu privilegirane, ali se nalaze u popisu od toč.1. do 10. pa se brod može zaustaviti i za njih. Na pr. iz toč. 10. : izdaci koje učini, *"naručitelj, odnosno agent za račun broda, vlasnika broda ili brođara, a u vezi s brodom"*.

Čini mi se da je to dosta delikatni problem.

Naime, čl. 261.st.2. PZ precizno određuje da rok iz čl. 260. st.1. toč.2 prestaje teći podnošenjem tužbe samo ako se provede i zaustavljanje broda ili zabilježi tužba u upisnik broda. Drugim riječima, ako se podnese tužba i čak istovremeno sa tužbom i prijedlog za

zaustavljanje broda, pa se ne dozvoli zaustavljanje broda, privilegij prestaje nakon proteka roka iz čl. 260 PZ.

Kakova se tada može ukazati situacija ?

Po čl. 263.st.1. tražbina ne prestaje.

Međutim, ako više nije privilegirana, pa makar po općim propisima nije zastarila, da li vrijedi za pravo za zaustavljanje, ako se **ne** nalazi u popisu čl. 878.st.2. t.1-10.? Izgleda dakle, da se može dogoditi da je jedna tražbina bila privilegirana, ali ako prođe rok pa privilegij prestaje, tražbina po čl. 260-261 PZ ostaje. Međutim ako nije u popisu čl. 878.st.2.toč.1 - 10. tražbina ostaje, ali se brod ne može zaustaviti !!!!!

Na pr. neke od privilegija iz čl. 270.st.1.t.1. (naređeno i izvršeno vađenje i uklanjanje podrtina; lučke naknade, čuvanje, nadzor i sl. ?) Ili na pr. privilegij iz t. 5 čl. 250. u pogledu SUVLASNIKA, koji ali nije spomenut u toč.10. čl. 878.?

(Puštam po strani probleme privilegija na brodovima koji viju inostranu zastavu i primjene prava temeljem čl. 991.st.1.t.2. PZ u pogledu privilegija, zastare, prekida zastare i sl. Ipak, obzirom na Odluku Vrhovnog suda RH, Gzz 8/1992-2 od 2.2.1999, moguće je zamisliti i te kakovu zbrku ako se mora primjeniti popis pomorskih tražbina iz čl.1. Konvencije 1952. ³⁷).

Upozorujem na odredbe Konvencije o privilegijama 1993, čl. 9.st.2. koja propisuje u vezi sa slučajem kada se brod ne može zaustaviti jer je već zaustavljen, dakle u slučaju kada do zaustavljanje odnosno zapljena (arrest or seizure) nije "pravno dozvoljen" (not permitted by law). ³⁸

U praksi, sa stajališta procesa, trebalo bi u zahtjevu točno odrediti osnov zahtjeva za zaustavljanje tj. da li na osnovu privilegirane tražbine ili tražbine bez privilegija a u stvari bi trebalo specificirati točno i vrijeme nastanka, mjesto nastanka, zakon koji se treba primjeniti i sl.

Može se postaviti pitanje da li ti problemi nastaju ili mogu nastati i u pogledu sudionika/treće osobe ? Mislim da je to moguće. Možda je dovoljno spomenuti tražbine iz čl. 878.st.1. toč.7. tj. tražbine zbog opskrbe broda, ili toč.8. preinake, popravka, opreme, dokovanja i sl. U spomenutim slučajevima, a i drugdje, može se uz predlagatelja privremene mjere pojaviti i sudionik/treća osoba.

Mislim da bi trebalo razmisliti o primjeni sistema korištenog u Konvenciji 1999, koja je specificirala tražbine, a potpuno ispustila bilo kakovo povezivanje sa

37 Vidi Ivković, Privremene mjere na brodu, 1994, str.150 i sl.

38 Vidi Stanković, Međ. konvencija.....iz 1993 g. (UPP 1-4 (145-148) str. 123. br. 6.2.

privilegijama.³⁹ i ⁴⁰

U problemu tražbina koje su osnov za zaustavljanje možda je važno spomenuti da je Konvencija 1999 prihvatila da se i za premije P. and I. osiguranja može zaustaviti brod i to za premije za koje je osobno odgovoran brodar ili zakupoprimac osiguranog ili učlanjenog broda.⁴¹

Pripadak broda

Spominjem i problem pripatka broda, jer PZ određuje u čl. 232, 233 da je pripadak broda svaka stvar koja po svojoj namjeni služi brodu, koja je upisana u inventar itd. Ovakav propis ne mora postojati u zakonu koji se primjenjuje na neki inostrani brod. Čl. 237 određuje da se hipoteka prostire i na pripadak broda, što također ne mora biti određeno ili ugovoreno u hipoteci, mortgage-u itd. jednako i za privilegije po čl. 251.

A baš u tim slučajevima će se često naći treća osoba i njezini interesi.

Konvencija 1999 ne predviđa ništa u vezi sa pripatkom.

Ističe se da često na velikim putničkim brodovima (a i inače) postoje dućani, servisi i sl. koji su vlasništvo individualnih poduzetnika i slično, dakle trećih osoba.

Rješenje o određivanju privremenih mjera.

Onaj stari Zakon iz 1930 poznavao je dvije faze i to: a) izdavanje privremene mjere i b) provođenje privremene mjere.

OZ je u čl. 294 u st. 3. propisao da rješenje o privremenoj mjeri ima učinak rješenja o ovrsi, a u st.4. da se na *"odgovarajući način primjenjuju odredbe ovog Zakona o rješenju o ovrsi"*.⁴²

Čl. 295 st.5. određuje da rješenje o privremenoj mjeri iz st.1. i 2., moraju biti obrazložena, dok čl. 37. OZ st.3. određuje da ne treba rješenje o ovrsi biti obrazloženo i da se može izdati otiskivanjem štambiljem. Praktički to znači da se niti privremena mjera na brodu ne može izdati otiskivanjem štambiljem. Ne čini se da je ovrha

39 Vidi Konvenciju 1999, čl. 9., čl. 1. gdje se koristi izraz "maritime claim" odnosno "créance maritime" za razliku od "maritime lien" odnosno "privilège maritime".

40 Vidi Ivkovic, op.cit. sa citatima Ćorić, Rušinović, Vujović (Vujović navodi i judikaturu).

41 Vidi instruktivan članak Z. Tasića u Svijet osiguranja 5/99 str. 70 i sl. Mislim da će to dovesti u praksi do toga da će P.& I. uvijek zaustaviti brod u zemlji koja je ratificirala Konvenciju 1999 jer ta Konvencija jasno određuje da se primjenjuje temeljem čl. 8 na bilo koji brod unutar jurisdikcije ugovorne strane bez obzira da li brod vije ili ne vije zastavu države ugovornice. Dakle bez obzira da li zakon zastave broda to predviđa ili ne, pa tako i odredbu čl. 991 PZ.

42 Vidi čl. 37 OZ.

manje opasna pa se može koristiti štambilja, a privremena mjera više opasna, pa se ne može. Kod broda, mislim, da bi se štambilja mogla koristiti ako je prijedlog pravilno formuliran ili bi se mogao ograničiti iznos do kojega se štambilja može koristiti (nešto kao malični predmet). Konačno privremena mjera kod broda, katkada, ovisi o razlici od desetak minuta u vezi odlaska broda.

Baš u slučaju treće osobe, koja u "prvoj rundi" zaustavljanja broda, niti nije službeno obavještena i u pravilu doznaje tek kasnije o privremenoj mjeri na brodu, doslovce, minute, mogu značiti da li je položaj treće osobe sačuvan ili nije.

Određivanje više privremenih mjera.

Čl. 302 OZ određuje u st.1. da sud može odrediti i više privremenih mjera, ako je to potrebno, a st. 2. glasi: "Ako je u pojedinom slučaju moguće odrediti više privremenih mjera, sud će odrediti onu koja je najprikladnija da bi se ostvarila svrha osiguranja, a ako su sve jednako prikladne, sud će odrediti onu koja je najmanje tegobna za protivnika osiguranja."

Smatram, ako je sud izdao rješenje o privremenoj mjeri, da i treća osoba ima pravo prigovoriti ako smatra da sud nije odredio onu koja je najmanje tegobna za treću osobu, odnosno za njezin pravni interes.

Dakle, iako se ne daje trećoj osobi pravo na prigovor u takovom slučaju, mislim da bi trećoj osobi trebalo dati mogućnost zaštite.

Koji brod može biti zaustavljen - čl. 977 PZ.

Smatram da bi svakako trebalo odrediti da osoba koja temeljem čl. 977 PZ zaustavlja brod, mora u prijedlogu detaljno razjasniti vezu između zahtjeva i odluke da zaustavlja baš taj brod. Uz prijedlog mora priložiti i dokumentaciju na kojoj osniva odnose bitne za primjenu čl. 977.⁴³

Prijedlog bez takovih podataka i/ili dokaza mogao bi se vratiti na nadopunu ili eventualno odbaciti (?).⁴⁴

Problematika u vezi sa čl. 977. ukazuje na poteškoće jer dolaze u pitanje:

- a). pomorski privilegiji
- b). hipoteke
- c). mortgage i sl.
- d). druge tražbine iz čl. 878 st. 2 PZ

⁴³ Vidi čl. 3. Konvencije 1999.

⁴⁴ Čl. 281 ZPP -

- e). pojam zakupca i naručitelja
- f). uslovi ugovora da li protivnik osiguranja SAM odgovara trećim osobama tj. da li je brodar ili naručitelj osobni dužnik, a nije vlasnik broda ⁴⁵
- g). pojam brodara (već sam pojam može biti sporan)
- h). odnosi u slučaju raznih jednostrukih ili višestrukih pod- ugovora
- i). nabava odn. kupnja bunkera
- j). ugovor o radu ako je sklopljen sa crew-agencijama
- k). ostali slučajevi koji se mogu pojaviti.

Obzirom na ustavnu obavezu primjene Konvencije o zaustavljanju brodova iz 1952, pojavljuju se poteškoće za primjenu iste, zbog priličnih razlika u pojmovima koji su korišteni i razlikuju se donekle od pojmova iz Pomorskog zakonika. Osim toga treba u slučaju primjene konvencije uskladiti primjenu propisa konvencije sa propisima Ovršnog zakona i PZ.

Konvencija 1952 detaljno određuje u čl. 3. koji se brod može zaustaviti.

Prelazi okvir ovog rada detaljno raspravljanje o poteškoćama u vezi primjene Pomorskog zakonika i Konvencije 1952. ⁴⁶

Međutim treća se osoba može pojavljivati u mnogim položajima u kojima bi trebala imati pravo na zaštitu svojih interesa.

Svi ovi, koji imaju pravo po čl. 977 PZ, imaju pravo zaustaviti brod, pa bi bilo logično da treća osoba ima također prava iz čl. 977 PZ. odn. pravo stavljati prigovor odn. podignuti tužbu.

Čini mi se da bi način korištenja u Konvenciji 1999 bio vrlo prihvatljiv i za PZ.

Brod koji je vlasništvo dužnika, može biti zaustavljen.

Međutim, ako je brod zaustavljen, a kao protivnik osiguranja je navedena fizička ili pravna osoba, koja nije vlasnik broda, u tom slučaju, pravi vlasnik broda, treća stranka, ima pravo staviti prigovor temeljem čl.55 i sl. OZ. (Vidi predmet ATLANTIC MOON, na kraju ovog rada.)

Prigovor treće osobe mora biti dostavljen i predlagatelju i protivniku osiguranja. U rješenju mora

45 Vidi: Canada, Fed.Court No. T-2403-81 od 20.05.1997, Union Carbide Co. v. Fednavi Ltd. ("Hudson Bay"), American Maritime Cases (1998) p. 429 s Bilješkom Pejović; vidi i; Queens Bench Div.(Comm.Court), Presuda od 10-16.03.1998. Sunrise Maritime Inc. v. Uvisco Ltd. ("The Hector")LLB, Par 3(1998) Vol.2. p. 28., sa Bilješkom Pejović; PPP 153-154, str. 191 i sl. vidi i: VTS RH, Rješenje XV-PŽ-2766/98-2 od 01.09.1998 (Pitanje osobnog dužnika) I. Marin. PPP 153-154, str. 174.

46 Vidi IVKOVIĆ, *Privremene mjere osiguranja na brodu*, 1994, str. 79 do 94 (za PZ), str. 168 do 178 (za Konvenciju 1952) , za primjenu Konvencije, po čl. 134 Ustava, Vrh. sud R. Hrvatske II-Rev. 7/1989-2 od 3.12.1991 (za puni tekst vidi IVKOVIĆ, *Haška i Haška-Visbi Pravila*, Priručnik, annex. Vidi i *Gasparini, Pravno shvaćanje Vrhovnog suda R. Hrvatske*, Uporedno pomorsko pravo, br. 12 (133-134) str. 171, Vidi i novu konvenciju 1999.

biti naveden rok od OSAM dana za očitovanje. Kada je protivnik predlagatelja inostrana osoba, nije uvijek lako izvršiti dostavu a dostava diplomatskim putem uvijek traje vrlo dugo vremena. Protivnik osiguranja može biti teoretski (a u praksi je dosta često) osoba koja zapravo nema interesa, ako na pr. nije brodovlasnik (vidi predmet CHANG PING).

Treća osoba dokazuje svoje vlasništvo: A).ili na način da zatraži od suda da pribavi od Lučke kapetanije dokumente broda, koje je Lučka kapetanija bila obavezna oduzeti brodu ili B). da pribavi izvod iz upisnika brodova.

U vezi sa PZ čl. 977. (prije u ZPUP čl. 982.) u komentaru za biv. ZPUP uz čl. 982, (komentar br.4.) glasi: "*Brod kao predmet osiguranja privremenom mjerom zaustavljanja mora biti u cijelosti vlasništvo dužnika protiv koga se ovo osiguranje traži*".

Iako je ovaj stav prihvaćen kod nas u doktrini, ipak se pojavljuju sumnje u pogledu suvlasništva.

Prije svega brod je pokretnina. PZ u čl. 867 st. 5. određuje :"*Ako odredbama ovoga Zakona o postupku izvršenja i osiguranja na brodu i teretu nije drugačije određeno u tim će se postupcima na odgovarajući način primjenjivati propisi općeg izvršnog postupka o izvršenju i osiguranju. U postupku izvršenja na brodu radi naplate novčane tražbine na odgovarajući će se način osobito primjenjivati propisi općeg izvršnog postupka o izvršenju na nekretnini radi naplate novčanih tražbina, a u postupku izvršenja radi predaje broda propisi općeg izvršnog postupka o predaji pokretne stvari*".

Dakle:

novčane tražbine - kao izvršenje na nekretnini;
predaja broda - kao predaja pokretnina

Nije sasvim jasno da li se prva rečenica cit. propisa odnosi samo na izvršenje ili **i na osiguranje/jamstvo** a druga rečenica samo na izvršenje ? U tekstu PZ nema odredbe da brod mora biti u cijelosti vlasništvo dužnika. Prema tome ako se druga rečenica odnosi samo na izvršenje a ne i na osiguranje/jamstvo (kako bi se moralo zaključiti iz dikcije) onda se za tražbine "na odgovarajući način" primjenjuju opći propisi.

Pa pošto je brod pokretnina, onda prema čl. 131 st. 4. OZ pokretnine mogu biti u suvlasništvu i bračni drugovi smatrati će se da su suvlasnici u jednakim dijelovima. Vrijedi li i za brod ? Vrijedi li za suvlasništvo na brodu i za one koji nisu bračni drugovi ? Ako bi brod bio tretiran kao nekretnina prema OZ u čl. 76.st.2. određeno je da ako je glede nekretnine uspostavljeno suvlasništvo (idealni suvlasnički dio nekretnine), taj dio nekretnine može biti samostalan predmet ovrhe glede kojega se na odgovarajući način

primjenjuju pravila ovoga Zakona o ovrsi na nekretninama. Prema tome izgledalo bi kao da bi brod u suvlasništvu u idealnim dijelovima, ipak mogao biti zaustavljen.

Drugi suvlasnik ili suvlasnici mogu se pojaviti kao sudionici/treća osoba, sa pravima koja im daje čl. 57 OZ., ako se brod tretira kao pokretnina.

Čini se da nema nekog posebnog razloga, da se kod broda, pa makar bio tretiran kao nekretnina, ne bi predvidjela ista prava kao u čl. 57 OZ.

I odredba čl. 868 PZ, određuje da se odredbe Desetog dijela PZ, primjenjuju na "*postupak.....osiguranja na udjelima na brodu...*" iz čega bi trebalo zaključiti da možda komentar uz čl. 982 ZPUP nije točan.

Ako se ostane kod stava da brod mora u cijelini biti vlasništvo dužnika, to u praksi znači da vlasnik koji upiše jedan minimalan dio vlasništva na drugu osobu onemogućio je zaustavljanje broda u Hrvatskoj luci ! Sumnjam da bi to bilo ispravno.

U čl. 57 OZ određuje se situacija suvlasnika pokretne stvari. Po st.1. suvlasnik nema pravo zahtjevati da se ovrha proglasi nedopuštenom, ali ima pravo da bude prvenstveno namiren. Po st.2. suvlasnik ima pravo zahtjevati da mu se predmet ustupi time da položi iznos koji odgovara vrijednosti predlagateljevog udjela u toj stvari. Po st.3. biva upućen na parnicu protiv predlagatelja, a eventualno i protiv protivnika predlagatelja, ali ako može dokazivati svoje pravo pravomoćnom presudom, javnom ili privatnom kvalificiranom ispravom, onda to dokazuje u postupku. Znači da se ne upućuje na parnicu.

Mislim da se to može koristiti i u slučaju broda, a i onda ako se radi o trećoj osobi kao suvlasniku.

U svim ovim slučajevima a i u drugima treba imati na umu propis čl.2.st.1.t.7. OZ kojim se definira pojam "*sudionika*". Dovoljno je da sudionik ima "*pravni interes*".

Problem vlasništva broda u cijelosti, može se razmotriti i sa stanovišta PZ. Naime čl. 236 PZ određuje da se može osnovati podhipoteka, a čl. 272 određuje da se stvarna prava, dakle i hipoteka, može upisati na udio u brodu. Iz toga slijedi, jer nema ograničenja, da se i podhipoteka može upisati na udio u brodu. Treba zaključiti da se brod može zaustaviti i kada je u suvlasništvu, a i kada je na hipoteci na udjelu u brodu, osnovana podhipoteka. Izgleda prema tome da se može zaustaviti i brod koji nije u cjelosti vlasništvo dužnika, jer u citiranim primjerima, ne postoji jedinstveno vlasništvo, a postoji obaveza jednog suvlasnika temeljem hipoteke odnosno podhipoteke.

Treba uzeti u obzir i odredbe čl. 951 PZ i ograničenja da udjeli moraju prelaziti polovicu ukupne vrijednosti broda. Mislim ako se može provoditi prodaja za koju je potrebna i privremena mjera zaustavljanja, da

se mora razmisliti o komentaru iz čl. 982 biv. ZPUP.

Hipoteka, privilegij, mortgage.

U pogledu hipoteke, **hipotekarni** vjerovnik, ima po čl. 977. pravo zaustaviti brod. Postavlja se pitanje ima li pravo staviti prigovor kao treća osoba ili eventualno da li ima pravo koje čl. 57 OZ daje suvlasniku. Ako jedno od tih prava nema onda mu preostaje ili da i on privremenom mjerom zaustavi brod u kom slučaju se može pojaviti problem da li je hipotekarni dužnik u zaostatku sa plaćanjima ili ako nije, da li temeljem klauzula hipotekarnog ugovora može nastupati kada je brod zaustavljen od nekog trećeg. Odnosno da se pojavi u postupku izvršenja prema čl. 882 st.2. i sl. PZ

Mislim da bi bilo prema načelu procesne ekonomičnosti, korisno da se hipotekarnom vjerovniku kao trećoj osobi dozvoli prigovor, dokazivanje i tužba već prema konkretnoj situaciji.

Gornja razmatranja vrijede i za mortgage.

Obzirom na propis čl. 295.st.1. OZ mislim da bi se morala dopustiti i privremena mjera za nedospjele i uvjetne tražbine, i u slučaju hipoteke (mortgage) i privilegija. Ukoliko postoje ozbiljni razlozi protiv toga onda bi se to moralo izričito isključiti u PZ., ali meni se čini da se ne bi trebalo isključiti.

U pogledu privilegija situacija je kompliciranija jer obično ne postoje pismeni dokazi o privilegiju (iako se u nekim državama privilegij može registrirati). Obzirom da privilegij ima prednost i pred hipotekom, položaj korisnika privilegija je još delikatniji.⁴⁷ Mislim da bi njemu trebalo priznati pravo da nastupi kao treća osoba čak i ako tražbina nije dospjela.

Za očekivati je međutim, da predlagatelj neće tako jednostavno priznati privilegij (za koji najčešće treća osoba nema pismeni čvrsti dokaz) ili neće priznati visinu privilegija.

Postavlja se pitanje da li se uopće može smatrati da privilegij ispunjava odredbu čl. 55.st.2. OZ tj. da li privilegij "spriječava ovrhu" ? Da li privilegij u plovidbenom pravu ima nekih elemenata suvlasništva, hipoteke, nešto što bi ga približilo pravima iz čl. 57 OZ. ?

Ne bi li se moglo smatrati, ili ne bi li bilo procesno ekonomičnije, smatrati privilegiranu treću osobu, kao suvlasnika prava (?) nekako u smislu čl. 57 st.1. i sl. OZ ? Naime, smatram da bi to bilo i na korist predlagatelju. Obično se naime, smetne s uma da je zapravo predlagatelj skoro uvijek u boljem položaju ako ima pored osiguranja privremenom mjerom, jamstvo (osiguranje, polog

47 čl. 938.st.1. PZ

ili garanciju) nego ako ima brod. Brod treba održavati, čuvati i onda prodavati na dražbi, dok je plog ili garancija tako rekuć likvidni novac.

Nije samo položaj treće osobe koja ima privilegij, kompliciran. Takav je položaj i svih ili bar većine onih koji imaju određena prava temeljem čl. 878 PZ, ali treba se zamisliti i na propise Konvencije 1952, a valjda uskoro i konvencije 1999, koje daju vrlo široka prava.⁴⁸

Mislim da bi ovaj problem zaslužio razmatranje i diskusiju, a svakako bi bilo vrlo uputno, u Dio X., Glava IV. pod 3. Privremene mjere PZ, uvrstiti kompletan postupak, obuhvaćajući i sve ono što se sada mora tražiti u OZ, pa eventualno i u ZPP i još dalje, i što može dovesti do komplikacija i do nepotrebnih odužavanja postupaka zbog ne sasvim jasne sadašnje pravne situacije.

Zakupac, naručitelj koji sam odgovara čl. 977. PZ.

Zakupac je određen čl. 671 i sl. PZ. Kod ugovora koji su sklopljeni po stranom pravu ili se pozivaju na primjenu stranog prava pravni položaj zakupca po PZ ne mora odgovarati stranom pravu, dapače u položaju koji odgovara opisu zakupca po PZ, može se pojaviti i osoba iz kojeg drugog ugovora, koji ugovor nosi drugo ime, ime koje po PZ ne bi značilo da je zakupac. Odredbe o tome koji se brod može zaustaviti nalaze se u čl. 977. PZ.⁴⁹ I ovdje se pojavljuje dilema: ako se može zaustaviti brod koji nije u vlasništvu zakupca ili naručitelja, pod uslovima čl. 977 st.2.,⁵⁰ da li zakupac ili naručitelj može nastupiti kao treća osoba. Kod toga treba imati u vidu da cit. stavak ovlašćuje zaustavljanje broda koji je u vlasništvu zakupca ili naručitelja. Dakle može mu se zaustaviti brod koji je njegovo vlasništvo, pa bi bilo logično da ako se ne radi o njegovom brodu, da može nastupiti kao treća osoba. I u tom slučaju postavlja se pitanje propisa koji se primjenjuje na suvlasnika. Mislim da bi i u tom slučaju trebalo dopustiti nastup u svojstvu treće osobe, dakle prigovor, dokazivanje i parnicu.

Mislim da i ove situacije govore u prilog promjena i smještanja svih ili skoro svih odredbi na jednom jedinom mjestu u *lex specialis*, odnosno u PZ.

48 Za hrvatski brod u inostranoj luci, u državi o kojoj je stupila na snagu konvencija 1999, prema čl. 8. te konvencije, a možda i one iz 1952, primijeniti će se doslovce ti propisi.

49 Ne može se reći da je tekst čl. 977 PZ kristalno jasan. Konvencija 1999 nastojala je naći jasniji tekst. Vidi na kraju ovog rada tekst čl.3. Konvencije 1999.

50 Ne ulazeći u problematiku koji se zakon primjenjuje na ugovor, već i u slučaju obavezne primjene Konvencije 1952 (a možda uskoro i Konvencije 1999), problem se ukazuje mnogo kompliciraniji.

Osobni dužnik koji nije vlasnik broda čl. 977. PZ.

Ako je bilo brodar bilo naručitelj, osobni dužnik, a nije vlasnik broda i ako sam odgovara za tražbine za koje se traži zaustavljanje primjeniti će se temeljem st.3. propis st.2. čl.977 PZ tj. moći će se zaustaviti brod.

Taj se slučaj pojavljuje često kod *time chartera*, kada čarterer nabavlja bunker. Sudovi su odobravali zaustavljanje broda koji nije bio u vlasništvu ličnog dužnika.⁵¹

U slučaju bunkera, predlagatelj je obično isporučitelj bunkera (rijeđe agent broda i sl.) a protivnik bi, u principu, morao biti brodovlasnik (ako je on brodar i sl.), ali je često dužnik time charterer. Ako je dakle formalni protivnik u sudskom spisu, brodovlasnik, on se može protiviti, ali predlagatelj zapravo ima pravo biranja da li će zaustaviti taj brod "X" kojemu je isporučen bunker ili brod "Y", "Z" itd., koji je vlasništvo time charterera.

Kakav je položaj treće osobe, recimo, hipotekarnog vjerovnika na brodu "X" ? Očito je da hipotekarni vjerovnik ima i te kako jako pravo na brodu "X" ! Da li je sada potrebno, da hipotekarni vjerovnik, zatraži također privremenu mjeru ili može, na neki način, stavljati prigovor? Ili bi eventualno mogao koristiti čl. 57 OZ ? Hipotekarni vjerovnik definitivno nije suvlasnik, kako to zahtjeva čl. 57. Postavljam pitanje: ne bi li bilo procesno-ekonomski korisno dati mu pravo iz čl. 57 ?

Tražbina hipotekarnog vjerovnika možda još nije dospjela. Po odredbi čl. 295 OZ, imao bi takovo pravo makar tražbina nije dospjela ili je uvjetna.

U položaju ovog hipotetičkog hipotekarnog vjerovnika, mislim da se praktički može naći svaka od osoba čije je pravo navedeno u čl. 878 PZ.⁵²

Ukazuje se očito da bi bilo korisno posegnuti u splet propisa iz PZ, OZ, Konvencija i sl. i donijeti kompletan sistem privremenih mjera za brodove, čemu se, čini mi se, Konvencija 1999 nastoji približiti.

U eventualnom sporu između predlagatelja i protivnika, treće osobe mogle stupiti kao umještači, ali je pitanje da li treća stranka ima interes da pobijedi jedna od stranaka, ili je njezin interes da osigura svoje pravo a da nije zainteresirana koja će stranka pobijediti. Naime vrlo je jednostavno zamisliti slučaj, kada stvarno predlagatelj ima pravo, ali ga ima i treća osoba, samo može treća osoba biti zainteresirana za prvenstveni red ili čak da se predlagatelj isplati a treća osoba povisi svoj redni broj.

51 Vidi Ivković, *Privremene mjere osiguranja na brodu*, 1994, str. 86, 92, 162.

52 Vidi Konvenciju 1952 i eventualno Konvenciju 1999 u kojoj, potonjoj, je broj "maritime claims", mnogobrojniji, ali u kojoj je određeno i jedno ograničenje u čl.3.st.3. u pogledu pravnog sistema i problema postupka *in rem*. Vidi, Berlingieri, CMI News Letter, No.1./1999. p.5. : "Arrest of a ship in respect of claims against a demise charterer is, therefore, only permissible in the States where an action *in rem* in respect of such a claim is permissible even when the claim is not secured by a maritime lien."

Ili čak i neka druga varijanta.

Konačno ako dođe do spora između predlagatelja i protivnika, moguće je zamisliti i svjesno izigravanje treće osobe, bilo nedolaženjem na raspravu i donošanjem presude zbog izostanka ili čak do presude na temelju priznanja ili primjenom kakovog drugog trika da se izigra treća osoba.

Jamstvo (osiguranje) - čl. 15 OZ.

Zakon u čl. 15, 300 i 301 daje odredbe u vezi sa osiguranjem.⁵³ Čl.15. predviđa da se osiguranje/jamstvo daje u gotovini ali sud može iznimno odobriti davanje osiguranja u obliku bankarske garancije, vrijednosnih papira koji imaju burzovnu vrijednost te dragocijenosti čiju je vrijednost lako utvrditi na tržištu i koje se mogu brzo i jednostavno unovčiti.

Ovo je važan propis baš kod brodova, jer je davanje osiguranja i najčešće. Posebni propisi za brodove se nalaze u čl. 978 PZ.

Čl.15. st.3. OZ određuje da "**protivna strana**" stječe zakonsko založno pravo na osiguranju koje je dala stranka koja je položila jamstvo. Čini se da nije jasno riješeno da li stječe založno pravo, ako osiguranje/jamstvo daje treća osoba. Smatram da bi protivna strana trebala steći zakonsko založno pravo i kada osiguranje/jamstvo daje treća osoba.

OZ u čl. 63. st.2. izričito određuje da sud može odrediti trećoj osobi davanje osiguranja !⁵⁴

Založno pravo na jamstvu.

Smatram da bi trebao stjecati založno pravo:

- 1) protivnik na osiguranju/jamstvu datom od predlagatelja
- 2). predlagatelj na osiguranju/jamstvu datom od protivnika
- 3). predlagatelj na osiguranju/jamstvu datom od treće osobe
- 4). protivnik na kontra-osiguranju/jamstvu datom od predlagatelja
- 5). treća osoba na kontra-osiguranju/jamstvu datom od predlagatelja.

Založno se pravo može sticati i na garanciji.⁵⁵

⁵³ ZIP je koristio izraz "jamstvo". (čl. 33. ZIP). Vidi *Triva, Belajec-Dika, Sudsko izvršno pravo, 1980.* § 36/2 "Terminološki problemi", gdje se dokazuje da je izraz "osiguranje" terminološki ispravan. Spominje se i "kaucija".

⁵⁴ Naslov iznad čl. 63. je "Odgoda na prijedlog treće osobe".

⁵⁵ Problem založnog prava na bankarskoj garanciji i sl., može se eventualno riješiti odredbom da se garancija mora deponirati kod suda ili javnog bilježnika, te da će se ista moći koristiti samo nakon odluke suda o načinu, korisniku i iznosu. Klauzule koje bi dakle morale ući u garanciju, moglo bi se, eventualno, u suglasnosti sa Udruženjem banaka, formulirati i staviti na raspolaganje strankama. Vidi na pr. VTS RH II-Pž-1529/94-2 od 03.05.1994 u Ivković, *Privremene mjere osiguranja na brodu*, 1994,

Pravni lijekovi - čl. 11. i 12. OZ.

U pogledu treće osobe odredbe su sadržane u Glavi 6. čl. 55 i sl. OZ, pa postoje razlike prema odredbama iz čl. 11 - 12., ali OZ ima i dodatne odredbe u čl. 304.

U postupku privremenih mjera na odgovarajući se način primjenjuju odredbe OZ o žalbi i prigovoru.⁵⁶ To se odnosi na stranke, dok se za treću osobu primjenjuje čl. 55 i sl. Prigovor ima određene prednosti pred žalbom.⁵⁷

Zbunjuje dikcija odredbe iz čl. 304 OZ, jer odredba govori samo o žalbi i prigovoru protiv **rješenja o ovrsi** (dakle rješenja o privremenoj mjeri) dok treća osoba temeljem odredbe čl. 55.st.1. ima pravo prigovora **protiv ovrhe** (provedena na brodu privremena mjera je adekvatna ovrhi) kada postoji pravo koje sprječava privremenu mjeru tražeći da se privremena mjera proglašeni nedopuštenom, a izgledalo bi, ne protiv rješenja o privremenoj mjeri, ali to je sporno ili barem diskutabilno obzirom na judikaturu.⁵⁸ Mislim da odredba čl. 55 i sl. u pogledu treće osobe ima prvenstveni značaj, ali da ipak neke odredbe treba primijeniti i na treću osobu.⁵⁹

Sudovi, izgleda, katkada, kolebaju u pogledu toga da li treća osoba ima pravo na prigovor samo privremene mjere ili i protiv rješenja o privremenoj mjeri.⁶⁰

Novi čl. 56⁶¹ u st. 1. određuje postupak ako se

str. 99.: " U konkretnom slučaju predlagatelj je zahtjevaao određivanje privremene mjere radi osiguranja novčanih potraživanja u iznosu od 29.508.- DEM. Riječka banka dd., Rijeka, prihvatila je garanciju Kredit Anstal Bankferein, Wien, izdavajući svoju garanciju br. 1002 kojom se obvezuje platiti Trgovačkom sudu na pismeni zahtjev iznos koji ne premašuje 30.000.- DEM uključujući kamate i troškove. Sredstva su prenosiva u korist Trgovačkog suda, a preko sudskog depozita po rješenju suda i u korist predlagatelja Marine Punat čije potraživanje je ovom garancijom osigurano. Zato je pravilna ocjena prvostupanjskog suda da su ispunjeni svi uvjeti iz odredbe čl. 978 P.Z. da se oslobodi brod zaustavljanja i čuvanja."

⁵⁶ Čl. 304 OZ.

⁵⁷ Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 257 § 40/7.: "Prednost prigovora pred žalbom je i u tome što je prigovor dvostran, za razliku od žalbe, koja je jednostran pravni lijek: prigovor se dostavlja vjerovniku koji može u roku od osam dana od dostave podnijeti svoj odgovor na prigovor (52).on je dilatoran -sud ne smije pristupiti meritornom raspravljanju prigovora prije nego što rok protekne. (53; v. TRIVA Gppp § 75/1)."

⁵⁸ Ako je "provedena privremena mjera" jednaka "ovrsi", onda ako privremena mjera nije provedena, treća osoba nema pravo na prigovor. Međutim, ako je promašena pasivna legitimacija, zapravo privremena mjera nije provedena. Naime dostava zapovjedniku, koji je imenovan od strane pravog brodovlasnika, nije pravilna dostava (u smislu čl. 142 ZPP) ako je na pr. naznačena u rješenju o privremenoj mjeri, neka druga osoba a ne pravi vlasnik). U tom slučaju treća osoba, vlasnik, ne bi imala pravo na prigovor. To je nelogično ! Judikatura je i u takovom slučaju dozvoljavala prigovor trećoj osobi (vidi Judikaturu na kraju).

⁵⁹ na pr. čl. 54. st.5

⁶⁰ Vidi odluku PSH II-Pš-562/85 od 2.4.85 u predmetu CHANG PING.

⁶¹ NN 29/99.

predlagatelj i protivnik predlagatelja ne očituju na poslano im prigovore i u tom će slučaju sud uputiti podnositelja prigovora (treću osobu) na parnicu i to u roku od 15 dana, osim ako podnositelj prigovora **ne** dokaže opravdanost svog prigovora pravomoćnom odlukom ili drugom javnom ovjеровljenom privatnom ispravom odnosno ako činjenice na kojima se temelji prigovor treće osobe nisu opće poznate ili se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonskim predmjevama.

Mislím da ovo treba shvatiti onamo da ako nema takovih dokaza tj. ako NE dokaže, slati će se na očitovanje predlagatelju i protivniku.

Temeljem st.2. ako podnositelj prigovora dokaže opravdanost svog prigovora pravomoćnom odlukom ili drugom javnom ovjеровljenom privatnom ispravom odnosno ako činjenice na kojima se temelji prigovor treće osobe nisu opće poznate ili se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonskim predmjevama sud će o prigovoru odlučiti u postupku privremene mjere.

Ako **dokaže**, sud će odlučiti u postupku privremene mjere.

Da li to eventualno nešto znači u pravcu da ako sud smatra da je dokazao da neće slati na očitovanje predlagatelju i protivniku ?

U st.2. cit. člana izgledalo bi da korištenje riječi "DOKAŽE" nije sasvim na mjestu, jer to zvuči kao svršeni oblik, a sud još nije proveo dokaz, pa bi možda bilo bolje upotrebiti riječ "dokazuje" jer će sud tek prihvatiti dokaz u kasnijem ili slijedećem odlučivanju.

No možda to i nije važno .

Pravni lijekovi čl. 304. OZ.

OZ određuje u čl. 304 da se odredbe o žalbi i prigovoru protiv rješenja o ovrsi na odgovarajući način primjenjuju i u postupku osiguranja privremenom mjerom.

Taj se propis ne primjenjuje na treću osobu jer se odnosi samo na rješenje o ovrsi a treća osoba to pravo, izgleda da nema (čl. 55.st.1.OZ).

Odgoda i ukidanje, osiguranje/jamstvo ⁶² umjesto privremene mjere. čl. 61-65. OZ, čl. 300 i sl. OZ., čl. 978 PZ.

62 Izraz "osiguranje" koristi se u odredbama OZ za: a) bivše jamstvo, b) postupak privremene mjere i c) osiguranje na pr. trupa i stroja, odgovornosti i sl. Očito je izraz jamstvo, koji je još postojao u ZIP, radi nečega kriv, jer je u OZ uvedeno "osiguranje", ali je bio jako praktičan. Ispričavam se ako mi gdjegod pobjegne.

OZ određuje u vezi odgode u čl. 61 do 66.⁶³

Prijedlog za odgodu može dati protivnik predlagatelja (čl.61 OZ) odnosno predlagatelj (čl. 62) ali i treća osoba (čl. 63).

U stvari protivnik predlagatelja (a treća osoba možda i kasnije) saznaje najčešće za postupak o zaustavljanju broda tek prilikom dostave rješenja putem Lučke kapetanije i to na brodu, na kojem se obično nalazi zapovjednik, ili ako je on odsutan, jedan časnik koji ga zamenjuje. Teoretski bi bilo moguće⁶⁴ da zapovjednik ili časnik, imaju mogućnost da odmah, prilikom uručenja rješenja, postave zahtjev za odgađanje ovrhe, ali u praksi to nije slučaj. Obično zapovjednik obavjesti agenta, koji onda poduzima sam ili putem odvjetnika daljnje korake u suglasnosti ili prema instrukcijama svog principala.

Prema dikciji čl. 63. treća osoba bi odgodu mogla tražiti tek nakon što je zatražila da se ovrha proglašeni nedopuštenom, i "ako ta osoba učini vjerojatnim postojanje svoga prava te da bi provedbom ovrhe pretpjela nenadokandivu ili teško nadoknadivu štetu." ⁶⁵

Teoretski ⁶⁶ je moguće zamisliti da protivnik ili treća osoba već prije rješenja o privremenoj mjeri, ili prije donaćanja rješenja o privremenoj mjeri, odnosno prije dostave, tj. provedbe privremene mjere, ponude jamstvo. U praksi do sada nisam naišao na takav slučaj. Međutim bilo je slučajeva kada su se zainteresirani

63 Izmjene NN 29/99.

64 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str.199 § 33/. "Dužnik saznaje za provođenje izvršenja (i za rješenje o izvršenju), u pravilu, tek prilikom provođenja prve izvršne radnje" (npr., prilikom popisa pokretnih stvari - 73/k (dakle u ovom slučaju treća osoba 1. i 2.), koju najčešće provodi službena osoba.

"Smatramo da bi dužnik prijedlog za odgađanje izvršenja mogao valjano iznijeti već službenoj osobi pri opravljavanju izvršnih radnji, s tim da se prijedlog unese u zapisnik o obavljenoj radnji (npr. zapisnik o popisu i procjeni pokretnina). Ovo stajalište potkrepljuju zakonske odredbe iz kojih proizlazi da je službena osoba ovlaštena primati izjave stranaka i drugih sudionika u postupku (73/1. i 3., 75/2 i dr.)."

65 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 205 § 33/22.: "Sud će odgoditi izvršenje na prijedlog treće osobe pod pretpostavkama da je ta osoba tražila da se izvršenje na određenom predmetu proglašeni nedopuštenim, te ako bi inače, u slučaju da se izvršenje nastavi, pretrpjela znatniju štetu (65/1).....treća osoba može zahtjevati da se izvršenje proglašeni nedopuštenim, a to svoje pravo može ostvariti prigovorom protiv izvršenja (56) odnosno tužbom u parničnom postupku (57). Po odredbi čl. 65/1 ZIP treća osoba može predložiti odgađanje izvršenja ako je tražila da se izvršenje na određenom predmetu "proglašeni nedopuštenim", pa ta formulacija upućuje da ona odgađanje može predložiti bez obzira na to da li se poslužila prigovorom po čl. 56 ili tužbom po čl. 57, jer je u obje zakonske odredbe upotrebljena ista formulacija. Osim toga, provođenjem izvršenja na određenom predmetu treći bi mogao biti povrijeđen u svojim pravima, bez obzira na to da li se protiv izvršenja bori prigovorom ili tužbom. Hoće li se treća osoba poslužiti prigovorom ili tužbom, to ne ovisi o njoj, nego o tome da li se vjerovnik protivi prigovoru, pa od te okolnosti ne može zavisiti pravo trećega da traži odgađanje izvršenja. I konačno prigovor protiv izvršenja ne zadržava provođenje izvršenja, pa je evidentan interes trećega da traži odgađanje izvršenja."

66 Na pr. kod "leteće" privremene mjere.

(eventualno protivnik ili treća osoba) zanimali da li je moguće da unaprijed dadu jamstvo još prije dolaska broda u luku, a u svrhu sprečavanja izdavanja privremene mjere odnosno da bi postigle odgodu (?). Stvarno, u vrijeme globalizacije, taj problem bi mogao biti aktuelan. Nije jasno u kojem postupku bi se takav zainteresirani obraćao sudu. Neka vrsta vanparničnog postupka ? Kako bi se treća osoba legitimirala, jer ona, izgleda, ima pravo samo protiv ovrhe (povedene privremene mjere), iako po čl. 63. OZ ima pravo predlaganja odgode. Očito je dakle da OZ daje trećoj osobi pravo na prijedlog za odgodu, ali ne daje pravo na prigovor protiv rješenja (čl. 55 OZ) što ne zvuči sasvim logično. ⁶⁷

Nisam siguran, ali mi se čini da su čl.55, čl.63.st.1. i čl. 300.st.2. nekako kontradiktorni.

Čl. 55. predviđa pravo na prigovor, po tumačenju i judikaturi, samo protiv ovrhe (provedene privremene mjere).

Čl.63.st. 1. dozvoljava zahtjev za odgodu, kada je osoba "*tražila da se ovrha...proglasi nedopuštenom*". Da li je moguće onda tražiti odgodu ako je osoba već uložila prigovor o nedopuštenosti, koji može uložiti tek kada je ovrha (privremena mjera) provedena ?

Konačno čl. 300.st.2. OZ govoreći o protivniku osiguranja, određuju da protivnik osiguranja može predložiti da on (protivnik) da jamstvo. Naglašujem da se zapravo situacijom da se privremena mjera provodi na brodu predajom/dostavom rješenja od strane Lučke kapetanije brodu, istovremeno provodi i "ovrha" (privremena mjera) i treća osoba tek tada dolazi u situaciju da bilo što učini. Da li da onda zatraži odgodu? Nije logično jer ako po čl. 300.st.2. sud odredi mogućnost davanja jamstva, i protivnik (ili treća osoba) ga dade, onda po st.3. dolazi do obustave i ukidanja, a ne do odgode.

Moglo bi se dakle, zaključiti, da zapravo, odgoda ne dolazi do primjene kod privremenih mjera, već dolazi do obustave postupka i ukidanja provedenih radnji i slično. Međutim dikcija čl. 63 OZ, izričito govori o odgodi na "*zahtjev osobe koja je tražila da se ovrha.....proglasi nedopuštenom.*" To bi u praksi privremenih mjera značilo: Kapetanija predaje rješenje, čini popis itd., treća osoba daje prigovor, sud donasa odluku da se treća osoba upućuje na parnicu, treća osoba diže tužbu, obavještava da je podigla tužbu, ulaže "zahtjev" (izraz iz čl. 63. OZ, u ZIP čl. 65. je bio "prijedlog" a taj izraz koristi OZ u čl. 61. st.1., čl. 62.st.1.) za odgodu, predlagatelj doznaje za taj "zahtjev", postavlja traženje za jamstvo, sud donasa odluku da se položi jamstvo, treća

⁶⁷ Izgleda : Imaš pravo na prijedlog prije donasanja rješenja, ali nemaš pravo na prigovor poslije donasanja rješenja, ali ga imaš nakon "ovrhe" (provedbe privremene mjere). !?

osoba polaže jamstvo, sud donša rješenje da se privremena mjera odgodi.

Odredbama čl. 300. st.2. (što bi trebalo smatrati posebnim propisom za privremene mjere) protivnik osiguranja (a smatram i treća osoba) ovaj puta podnaša "prijedlog" (ne više "zahtjev" kao u čl. 63 OZ) i, nakon procedura i polaganja jamstva, postiže "obustavu postupka i ukinuće provedenih radnji".

Izgleda dakle, da odgoda i obustava/ukinuće nisu identični pojmovi.

Zanimljivo je da je u odredbama o odgodi treća osoba izričito nominirana a kod privremenih mjera nije uopće nominirana.

Čl. 63.st.3. upućuje na primjenu odredbi iz čl. 61. st.5. OZ. ⁶⁸

Razmatrajući pojedine radnje, koje su gore skicirane, izgledalo bi da se najvjerojatnije mora održati ročište, jer je skoro nemoguće zamisliti da sud može odrediti visine jamstva iz samog spisa i podnesaka. Pogotovo ako bi temeljem čl. 15 OZ, jedna od stranaka predlagala jamstvo u dragocjenostima i sl. Trebalo bi onda i vještačenje itd.

Postavlja se i pitanje da li su zaštićeni i interesi trećih osoba, interesi, koji se u slučaju brodova mogu pojaviti, dapače, i to dosta često, a u običnim "kopnenim" uslovima, vrlo rijetko, tj. da se ne poriče opravdanost zahtjeva predlagatelja, ali se želi zaštititi neke interese ili prava ? Na primjer: članovi posade imaju zahtjeve sa svoje plaće i sl. i zatraže privremenu mjeru, a hipotekarni vjerovnik ne poriče pravo predlagatelja (članova posade), pa ne može uspješno tražiti da se ovrha na brodu proglašeni nedopuštenom, ali ima interesa da se brod oslobodi a može biti i spreman da sud to uvjetuje davanjem osiguranja u smislu st.2. čl. 63 OZ. ⁶⁹

St.3. čl. 63 OZ, poziva se na čl. 61. st.5. tj. ako treća osoba, u roku koji joj je dat, a koji ne može biti duži od 15 dana, ne da osiguranje/jamstvo.

Vjerojatno u tim slučajevima ne dolazi do odgode, nego do odluke o oslobađanju broda temeljem čl. 978 PZ. Da li tada dolazi do obustave ili prekida postupka, stvar je daljnjih razmatranja.

Odgadanje može nastati i na temelju sporazuma stranaka. Doktrina smatra da takav sporazum ima sličnosti sa mirovanjem postupka. ⁷⁰

⁶⁸ Izmjene NN 29/99.

⁶⁹ Vidi Triva, Belajac, Dika, *op.cit.* § 33/32.4.

⁷⁰ Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 202 § 33/13. "Na prijedlog vjerovnika, sud će, potpuno ili djelomice, odgoditi izvršenje ako provođenje izvršenja nije otpočelo (64/1). Ako je provođenje izvršenja otpočelo, zakon priznaje dužniku pravni interes da se protivi odgađanju, pa će sud odbiti prijedlog vjerovnika kad se dužnik, u roku koji mu je sud odredio, izjasnio protiv odgađanja (64/2). *A contrario*, ako je dužnik pristao na odgađanje ili se o prijedlogu nije izjasnio, izvršenje će se odgoditi.

§ 33/14. Odgađanje izvršenja na prijedlog vjerovnika ovisi u cjelosti

OZ u čl. 7.st.6. određuje da mirovanja postupka nema.

Osiguranje/jamstvo umjesto privremene mjere - čl. 300. OZ i čl. 978. PZ.

Zbunjuje dikcija naslova iznad čl. 300 OZ. Naime ono glasi: "Osiguranje **umjesto** privremene mjere." To bi značilo da privremene mjere nema i da umjesto privremene mjere postoji osiguranje/jamstvo. To vrijedi za slučaj ako je predlagatelj već u prijedlogu naznačio spremnost da se zadovoljava jamstvom. Da li to znači da kada bi predlagatelj osiguranja predao sudu prijedlog u kojem bi **izjavio da se zadovoljava davanjem osiguranja** da tada sud ne bi donio rješenje o privremenoj mjeri? Da li bi dakle, sud, nekako drugačije obavjestio protivnika predlagatelja o toj izjavi? Ako to predlagatelj osiguranja izjavi **naknadno** znači da je privremena mjera već provedena.

Ako je tako, onda znači da protivnik osiguranja doznaje za prijedlog za privremenu mjeru, prije nego je ista izdata. U praksi to bi moglo značiti da može isploviti iz luke, jer privremene mjere još nema. A vjerojatno niti predlagatelj osiguranja niti sud ne mogu zahtijevati da se jamstvo da isti čas kada se primi od strane protivnika predlagatelja, obavjest ili kopija prijedloga predlagatelja osiguranja, da se prihvaća jamstvo!. Ističem ovo zbog problema koji se mogu javiti kod "letećeg" osiguranja u vezi sa dostavom prijedloga ili obavejsti.⁷¹

Mislim da niti st.2. nije logičan jer ako je davanje osiguranja predložio protivnik osiguranja a prijedlog ne odgađa provedbu osiguranja, onda ako i da jamstvo, po mom mišljenju ne dolazi do "obustave postupka" nego do oslobođenja broda i zastoja provođenja privremene mjere. Privremena mjera ostaje jer se prije ili kasnije mora riješiti i što je sa jamstvom, troškovima itd.⁷²

o dispoziciji stranaka, pa se utoliko razlikuje od odgađanja na prijedlog dužnika (63) ili treće osobe (65). Čim postoji prijedlog vjerovnika (kad izvršenje još nije otpočelo), odnosno kad se dužnik u određenom roku nije izjasnio protiv odgađanja (kad je izvršenje opočelo), sud mora odgoditi izvršenje, i to za vrijeme koje je vjerovnik odredio (66/3). Do odgađanja izvršenja doći će i na temelju sporazuma stranaka.....Po tome što ovisi o dispoziciji stranaka, ovo odgađanje izvršenja slični mirovanju postupka u parničnom procesnom pravu (216 - 218 ZPP), ali ga Zakon o izvršnom postupku podvrgava drukčijim pravnim pravilima (v.36)."

⁷¹ Vidi "Leteće"osiguranje.

⁷² Upozorujem na Rješenje TS Rijeka br. III-R1-134/93-32 od 12.4.1994 koji u izvodima glasi: "...u povodu podneska predloženika da sud ukine prirevmenu mjeru..... Rješenje.....**2.** Garancija iz t.1. ovog rješenja će ostati položena u ovosudnom spisu R1-134/93 do pravomoćnog okončanja parničnog postupka pod brojem P-4791/93.....**4.** Oslobađa se jahta H. zaustavljanja i čuvanja u Marini I., te joj se dopušta isplovljenje. Iz obrazloženja: ... Na prijedlog predloženika od 31.03.94. i Bankarske garancije od 8.4.94 da sud oslobodi jahtu H. zaustavljanja u Marini I., na temelju te garancije, sud je

U posebnim propisima u OZ o privremenim mjerama, odredba čl. 300.st.2. je zapravo jedina odredba o davanju jamstva od strane protivnika osiguranja (i treće osobe?).

Odredba o davanju osiguranja u čl. 978 PZ je bezlična, ali je vidljivo da se to odnosi na protivnika osiguratelja. Nema spomena o trećoj osobi, ali bi se moglo zaključiti da bi i treća osoba mogla dati jamstvo.

Iako je u sudskoj praksi bilo dosta lutanja, zapravo problem nije kompliciran.

Postavlja se pitanje položaja treće osobe. Da li može treća osoba na neki način, predložiti davanje osiguranja odnosno dati osiguranje/jamstvo? Mislím da ako OZ smatra sudionikom osobu koja ima pravni interes (čl.2.st.1. t.7. OZ), treća bi osoba morala imati pravo da predloži davanje osiguranja i oslobođenje broda nakon datog osiguranja. Postavlja se praktično pitanje na koji način?

Zašto OZ u čl. 300 i sl. ne spominje treću osobu, a spominje je u Glavi VIII.(ODGODA) u čl. 63., gdje određuje u st.2. da sud može, na prijedlog ovrhovoditelja (predlagatelja osiguranja) ako treća osoba traži odgodu, odrediti davanjem jamstva. Obzirom na st.3. cit. člana, primjenjuje se čl. 61. st.5. i na treće lice.? Zar nije davanje osiguranja personifikacija broda, na što ukazuje čl. 978 PZ? Dapače i osiguranje/jamstvo dato u nekoj drugoj državi (pod određenim uslovima) također personificira brod. Osiguranje/jamstvo očito **zamjenjuje** brod. Broda nema ali **ima** osiguranje/jamstvo! ⁷³

Logično bi bilo da treća osoba to učini sa prigovorom. Tako je na pr. postupljeno u predmetu ATLANTIC MOON i BEN YAHAT (vidi Judikaturu na kraju). No onda dolazi problem da bi treća stranka trebala biti upućena na parnicu, protiv obje stranke, a u stvari i predlagatelj bi morao dignuti tužbu radi opravdanja.

Ako treća osoba ponudi osiguranje/jamstvo u prigovoru, morala bi, ako to želi, onda, u istom prigovoru zatražiti i kontra-osiguranje/jamstvo od predlagatelja (čl. 301.st.2.OZ). Taj bi se problem mogao riješiti sporazumom zainteresiranih, ali ako sporazuma nema, onda bi sud trebao riješiti prvo pitanje osiguranja kojeg nudi treća osoba a onda zahtjev za kontra-osiguranje/jamstvo. Čini mi se da bi odluku sud morao donijeti u obliku rješenja. U tom slučaju bi se temeljem čl. 11. OZ, mogla uložiti žalba. Možda bi bilo prihvatljivo da se u nekom novom tekstu zakona, odredi da

temeljem odredbi čl. 978.st.1. PZ...riješio kao u dispozitivu".

Napomena: Iako je predložnik zatražio ukidanje privremene mjere, sud nije ukinuo privremenu mjeru, već je samo oslobodio brod. Nije dakle prekinuo postupak, već je na neku način zastao sa postupkom.

⁷³ Da li je presmiono tvrditi da oslobođenjem broda nije prestala privremena mjera, jer umjesto broda, objekt privremene postaje osiguranje/jamstvo, polog, garancija, vrijednosni papiri, dragocijenosti, itd.? Tada ne bi bilo obustave postupka, nego zastoj, prekid, tako rekuć neko mirovanje ili neko specifično stanje u postupku privremenih mjera na brodu.

se u tom slučaju odluka donosi zaključkom, jer žalba dugo traje.

I dalje, da li može treća osoba temeljem čl. 301. st.2. OZ zatražiti osiguranje/jamstvo od predlagatelja ako to nije zatražio protivnik ? Ili ako treća osoba sa svoje strane položi osiguranje/jamstvo za oslobađanje da li može od predlagatelja tražiti kontra - osiguranje/jamstvo za štetu?

Kakova je situacija ako je bilo koja osoba uključujući i treću osobu, već dala kod nekog suda osiguranje/jamstvo, a u postupku u nekom drugom mjestu dođe do izdavanja privremene mjere u smislu čl. 979 PZ, (to je propis iz lex specialis, nema ga u OZ), pa treća osoba zahtjeva da se brod oslobodi jer već postoji osiguranje/jamstvo koje je ona, ili netko drugi, na pr. P&I, dao, a tražbina je zapravo identična? ⁷⁴

Mislim da bi trećoj osobi trebalo to omogućiti učiniti prigovorom.

Možda jedno suvišno pitanje. Da li nakon davanja osiguranja dolazi do prekida postupka ili se postupak obustavlja, odnosno do zastoja ? Ili se nakon davanja jamstva postupak obustavlja, a nakon upućivanja na parnicu, podizanja tužbe, obavjesti o podignutoj tužbi, prekida ? Mislim da se prekida, jer se prije svega u tom spisu, nakon pravomoćne presude odlučuje da li se osiguranje/jamstvo dato od protivnika odn. treće osobe, predaje predlagatelju i u kojem iznosu i o tome daje nalog, ili se vraća protivniku ili eventualno trećoj osobi i određuje visina naknade štete i daje nalog da se šteta isplati iz eventualne kontra-garancije (ako se promjene odredbe u pravcu da se šteta trećoj osobi, odlučuje također u postupku privremene mjere).

Ako treća osoba ne bi imala pravo na prigovor, morala bi onda, možda, da sačuva svoje pravo započeti postupak za izdavanje privremene mjere. Pošto bi se radilo o dva spisa (prve i druge privremene mjere) dolazilo bi do poteškoća, ako ne i nemogućnosti, da se gore opisana osiguranja i protu - osiguranja riješe. Imam utisak da bi se to dalo riješiti ako bi se trećoj osobi dala mogućnost ulaganja prigovora i na rješenje ili predvidi neki drugi podnesak sa takvim sjejjstvom.

Obzirom da je određeno u čl. 56.st.2. OZ da se tužba podnosi protiv "stranaka" dakle oba, može doći do situacije da se na pr. za prvenstveni red usprotivi predlagatelj, a protivnik se NE usprotivi. Obzirom na odredbu čl. 14 OZ, unaprijed se zna da će treća osoba, u parničnom postupku izgubiti parnicu protiv protivnika koji se NE protivi, a morati će platiti troškove protivniku, koji će imati dokaz da se nije protivio zahtjevu. Spominjem da čl. 56.st.4. predviđa i tužbu na

⁷⁴ Na pr. U jednoj luci je protivnik predlagatelja bio brodovlasnika u drugoj zakupac. Brodovlasnik je već dao u prvoj luci osiguranje/jamstvo, a sada je predlagatelj ishodio privremenu mjeru protiv zakupca za istu tražbinu.

utvrđenje. ⁷⁵ Da li je prema tome baš potrebno uvijek tužiti oba ? Troškovi kod sporova o brodovima obično su vrlo veliki !

Čl. 300. st.1. OZ određuje u vezi sa situacijom, kada je predlagatelj učinio vjerojatnim tražbinu i opasnost i unaprijed predlaže da se umjesto zaustavljanja broda, na neki način, položi osiguranje/jamstvo (ili da zadovoljavajuća garancija).

Predlagatelj može to učiniti već u prijedlogu za privremenu mjeru ali i naknadno izjaviti da se zadovoljava davanjem određenog osiguranja od strane protivnika.

Slučaj koji predviđa čl. 300.st.1.OZ skoro je nepostojeći u praksi, jer se najčešće nastoji, od strane predlagatelja, da zaustavljanje broda, bude iznenađenje za protivnika.

Ali pretpostavimo da se takav prijedlog pojavi, da li se može umjesto protivnika pojaviti treća osoba i ponuditi osiguranje/jamstvo ?

U st.2. određeno je za situaciju kada je već privremena mjera provedena (argument iz st.3.) i kada na prijedlog protivnika sud odredi protivniku davanje osiguranja, drugim riječima odredi predlagatelju da prihvati to osiguranje/jamstvo. Prijedlog protivnika ne odgađa provedbu. Očito u toj fazi na neki način mora doći ili do ročišta ili odluke o prijedlogu. Ako i kada protivnik ispuni odluku, sud će po st.3. obustaviti postupak i ukinuti već provedene radnje.

Da li se može umjesto protivnika pojaviti treća osoba i predložiti tj. zatražiti davanje osiguranja od strane predlagatelja ?

Iz odredaba zakona i iz judikature proizlazilo bi da se u tom položaju može naći treća osoba i da ima takova prava. ⁷⁶

OZ u čl. 301.st.1. odnosi se na slučaj kada predlagatelj nije "učinio vjerojatnim tražbinu i opasnost" ali ipak može podnijeti prijedlog za privremenu mjeru, ako prethodno da osiguranje/jamstvo za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati određivanjem i provedbom privremene mjere. Da bi odredio iznos i rok osiguranja sud će vjerojatno morati odrediti ročište ili donijeti odluku, dati rok itd., bez ročišta.

Ako predlagatelj ne da određeno mu osiguranje/jamstvo u određenom roku sud će odbiti prijedlog za osiguranje privremenom mjerom.

I ovaj je slučaj skoro nepostojeći u praksi. Naime,

⁷⁵ Nije sasvim jasno iz dikcije st.1. i st.4. da li st.4. također određuje tužbu protiv predlagatelja i protivnika, ili samo protiv onoga koji osporava. To bi bilo logičnije. Ipak, ako se uzme da bi mogao nastupiti prekid postupka radi tužbe makar protiv jednoga, na pr. protivnika, mogao bi predlagatelj doći u nezavidnu poziciju.

⁷⁶ Vidi slučaj ATLANTIC MOON, na kraju.

izgleda da bi to sud morao odlučiti bez ikakve aktivnosti protivnika, dakle, drugim riječima, kao dati šansu predlagatelju da ipak dobije rješenje o privremenoj mjeri, ako da o roku određeno mu osiguraže. Neće biti sudu lako odrediti visinu takovog osiguranja !

Temeljem čl. 301.st.2. protivnik osiguranja, može zatražiti osiguranje/jamstvo od predlagatelja i ako je predlagatelj učinio vjerojatnim tražbinu i opasnost. To je najčešći slučaj u praksi. Sud mora odlučiti o prijedlogu tj. zahtjevu protivnika. Ako predlagatelj ne da osiguranje/jamstvo u određenom mu roku, sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje. To pravo bi trebala imati i treća osoba.

Vrijedno je spomenuti da temeljem st.1. ako ne da osiguranje/jamstvo sud će odbiti prijedlog, a temeljem st.2. ako ne da osiguranje/jamstvo sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje.

Moram reći da mi čl. 301. nije jasan. Naime, meni se čini da odredba veli: prijedlog, sud određuje predlagatelju osiguranja iznos jamstva i rok za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati. Očito je da sud to čini ex officio (nema još -rješenja o privremenoj mjeri dakle niti mogućnosti da protivnik osiguranja predloži jamstvo). Predlagatelj osiguranja polaže jamstvo u roku. Sud izdaje rješenje o privremenoj mjeri. Po st.2. protivnik osiguranja ima pravo tražiti jastvo. Logično je da ima pravo tražiti i povećanje jamstva određenog predlagatelju. Nova rješenja, pravni lijekovi (??), odugovlačenje itd.

Očito je da se u oba slučaja zapravo postupak dovršava. U tom slučaju trebalo bi donijeti rješenje po čl. 68 OZ.

Još jednom: da li se može, umjesto protivnika, pojaviti treća osoba i predložiti davanje osiguranja ?

Pretpostavimo da je predlagatelj pomorac koji je predložio privremenu mjeru tvrdeći da nije primio plaću kroz nekoliko mjeseci i ima privilegij po čl. 250. st.1.t.2. PZ.) i tražbinu (čl. 878.st.2.t.9 OZ.). Pomorac je naznačio kao protivnika brodovlasnika. Međutim je pomorac bio primljen u zaposlenje preko crew - meneđera i u njegovom ugovoru o zaposlenju je naznačeno da je u radnom odnosu sa meneđerom. Meneđer kao treća osoba već je prije toga dao osiguranje/jamstvo u jednoj inostranoj luci i/ili banci. Meneđer ima i te kakav pravni interes da brod ne bude zaustavljen, jer će on odgovarati brodovlasniku i može doći u situaciju da mora brodovlasniku naknaditi štetu ako brod stoji. Smatram da bi meneđer, kao treća osoba, imao pravo da se pozove na čl. 301 OZ. Njemu je stalo da brod isplovi a ne da bude zaustavljen. Zakonom nije za treću osobu predviđen nikakav drugi način osim prigovora. Budući da zakon šuti, preostaje da se nađe rješenje problema, a izgleda da bi

to samo mogao biti prigovor. Nije jasno kako bi meneder mogao, recimo, zatražiti privremenu mjeru ? Ili se uključiti kao umešač na strani brodovlasnika ?

Međutim treća osoba može se poslužiti prigovorom ako traži da se privremena mjera proglašeni nedopuštenom, pa će se u tom smjeru morati upraviti i prigovor iako zakon govori o "prijedlogu" za traženje osiguranja (čl. 301.st.2.) no treća osoba izgleda, ne može dati "prijedlog" već bi prijedlog trebala uključiti u prigovor. Treća osoba ne figurira u sudskom spisu i nije jasno da bi kao takova mogla stavljati "prijedlog" ? Međutim praksa to tolerira !

Odredba čl. 301.st.3. OZ određuje o roku trajanja osiguranja u korist protivnika osiguranja, jer spominje protivnika ali se ne spominje uopće treća osoba iako joj judikatura, izgleda, daje to pravo. Iz dikcije proizlazi da postoje (za predlagatelja) dva roka: jedan iz čl. 303 o trajanju privremene mjere i drugi iz čl. 301. st.3. o trajanju osiguranja. Trajanje iz čl. 303, u praksi je bilo vrlo šaroliko određivano. ⁷⁷

Osiguranje/jamstvo u slučaju ograničenja odgovornosti - čl. 978.st.2. i 979.PZ

U vezi propisa čl. 978 st.2. i čl. 979. PZ, postavlja se pitanje položaja treće osobe, koja se poziva na svoje pravo ograničenja.

Ovaj propis upućuje dakle na čl. 405-420 i čl. 421 i sl. PZ.

Izgleda da bi sud trebao onda uputiti treću osobu u pogledu nedopuštenosti na parnicu a u pogledu ograničenja na postupak predviđen u čl. 421 i sl. PZ, tj. na izvanparnični postupak. U smislu čl. 421. st.3., ako je brod upisan u hrvatski upisnik brodova nadležan je sud na čijem se području vodi upisnik, a ako je strani brod onda sud na čijem je području brod zaustavljen, a ako nije bilo zaustavljanja onda sud na čijem su području položena sredstva za osnivanje fonda ograničene odgovornosti. Nema dakle atrakcije, što može dovesti do postupaka na više mjesta.

Trebalo bi svakako u odredbe o privremenoj mjeri u PZ, uvesti detaljne odredbe o trećoj osobi i njenom položaju i pravima.

Međunarodna konvencija o ograničenju odgovornosti 1957 ne obavezuje R. Hrvatsku.

Mislim da bi trećoj osobi i ovo trebalo omogućiti učiniti prigovorom.

⁷⁷ Vidi, Ivković, Privremene mjere....1994, str. 19-20. (do na pr. : pravomoćnosti; pravomoćnosti i izvršivosti; mogućnosti da izvršnim putem naplatiti svoju tražbinu; za određeni broj dana od izdavanja; za određeni broj dana od primitka; određenog datuma; okončanja spora, itd.

Zabrana višestrukog zaustavljanja kada je već dano osiguranje/jamstvo - čl. 978. st.3. PZ.

PZ određuje da se brod ne može zaustaviti na području R. Hrvatske pod određenim uslovima tj. ako je već dato osiguranje/jamstvo.

Čl. 979 određuje slično i za slučaj ako je osiguranje/jamstvo dato izvan R.Hrvatske.⁷⁸

Za ovaj rad je bitno kakav je položaj broda, ako je osiguranje/jamstvo dala treća osoba. Ako treća osoba ne bi mogla dati osiguranje/jamstvo u R. Hrvatskoj (a mislim da bi morala imati to pravo pod određenim okolnostima), onda ako je treća osoba dala osiguranje/jamstvo u inozemstvu, da li je hrvatski sud vezan propisom PZ ?

Kako je već naglašeno ovdje ranije to pravo treće osobe nije nigdje jasno određeno, osim, ako se uzme da je treća osoba sudionik u smislu čl.2. st. 7. OZ. i da temeljem toga ima pravo da " u postupku sudjeluje zbog toga što se u njemu odlučuje o nekom njezinom pravu ili zbog toga što za to ima pravni interes."

Konkretno to znači da ako je treća osoba dala osiguranje/jamstvo u R. Hrvatskoj ili u inozemstvu, a brod bi bio zaustavljen u R. Hrvatskoj od strane nekog drugog predlagatelja ili drugog protivnika, da treća osoba ima pravo postaviti zahtjev o nemogućnosti ponovnog zaustavljanja broda, ako su ispunjeni uslovi iz čl. 978 ili 979 PZ.

Treća bi osoba mogla i izjavom proširiti dato osiguranje/jamstvo na novi postupak.

Troškovi održavanja broda i uzdržavanja posade - čl. 983 PZ.

Mislim da i u problemu snišanja troškova posade i broda može doći do određenih interesa zaštite prava ili dužnosti treće osobe. Doduše prvenstveno to snosi vlasnik broda (a može biti baš sporno tko je vlasnik) ili brodar (što i nije uvijek lako utvrditi i moglo bi pretstavljati prejudicialno pitanje). Na pr. ako je predlagatelj krivo označio protustranku, pa se pojavi tvrdnja treće osobe da je ona vlasnik broda, ili na pr. ako se vodi spor o vlasništvu između predlagatelja i protivnika, a treća osoba se također pojavljuje sa tvrdnjom da je ona vlasnik. Čl. 983 PZ u teoriji određuje, ali u praksi je situacija drugačija. Pojavljuju se troškovi održavanja broda, uzdržavanja posade i čuvanja broda (st.2.). Može doći do

⁷⁸ Vidi VTS RH VI-Pž-3261/95-2 od 24.10.1995, UPP 1-4/149-152), str. 125. Na str. 127: "...prema odredbi čl. 979. PZ (NN br. 17/94) sud neće odrediti zaustavljanje broda, a već određeno ukinut će ako dužnik dokaže da je u nekoj drugoj državi već dao primjereno osiguranje/jamstvo ili drugu imovinsku vrijednost..... vidi i UPP str.128 za pregled i procjenu vrijednosti garancije.

zanimljivog slučaja ako se protivnik osiguranja protivi prigovoru treće osobe tj. ako oba svojataju brod. Tko onda snosi troškove i sl.? Ako poriču obojica da su brodari i slično. Sreća da je dato rješenje za posadu i za čuvanje, a održavanje je sporno.

Založna prava - čl. 234. - 266. PZ

Prije svega treba stalno imati pred očima činjenicu da postoje založna prava, ali da sada postoje privilegiji, koji su se nekada nazivali također (zakonska) založna prava. To može stvarati pomutnju.

PZ specificira u čl. 234 do 249 hipoteku i u čl. 250 do 266 privilegije, kao založna prava. Ispravno, ali ipak i hipoteka i privilegij, a naročito privilegij, je posebna vrsta založnog prava. Za sada puštamo mortgage po strani.

Važno je upozoriti na propis o mjerodavnom pravu tj. da se prema pravu države čiju pripadnost brod ima ocjenjujuju stvarna prava na brodu.⁷⁹

Ovaj propis može pretstavljati veliki problem, prije svega jer je često vrlo teško doći do propisa stranih zemalja, a na jednom brodu privilegiji mogu nastati u raznim zemljama, dakle na osnovama raznih prava.

Osim toga u slučaju mortgagea nama nisu poznati detaljni propisi o njima, a i u raznim zemljama je režim mortgage donekle različit.

HIPOTEKA čl.234 - 249 PZ

Hipotekarni vjerovnik očitno ima pravo da nastupi, u određenim situacijama, i kao predlagatelj osiguranja, ali i kao treća osoba. Isto vrijedi i za pod-hipotekarnog vjerovnika.⁸⁰

U slučaju pripadka broda, PZ zahtjeva upis u upisniku broda ako je pripadak u vlasništvu druge fizičke ili pravne osobe.⁸¹ Vjerojatno nije tako u propisima svih zemalja.

Hipoteka se prostire i na neke uzgrednosti broda (naknade štete, nepopravljenih materijalnih oštećenja i zajedničke havarije koja se odnosi na još nepopravljena oštećenja broda)⁸² U pogledu osiguranja broda koje je izvršio vlasnik, ukoliko nije drugačije ugovoreno, hipoteka se prostire i na osiguranje/jamstvo.⁸³

Možda je važno istaknuti, radi uvida u naročita prava koja zakon daje vjerovniku, da se brod ne može povući iz plovidbe bez pristanka hipotekarnog vjerovnika, pa se čini da je time njegov položaj, kao treće osobe, još jače

79 Čl.991.st.1.t.2. PZ

80 Čl. 236 PZ.

81 Čl. 237 u vezi sa čl. 233.st.2. PZ. Vidi i čl. 232. PZ

82 Čl. 238 PZ

83 ČL. 240 st.1. PZ

vidljiv.⁸⁴

Treća se osoba može pojavljivati u skoro svim tim slučajevima.

Postavlja se pitanje je li ugovor o hipoteci, vjerodostojna isprava odnosno da li je to izvod iz upisnika. OZ predviđa da su javne isprave, po zakonu ovjerovljene privatne isprave te isprave koje se posebnim propisima smatraju javnim ispravama.⁸⁵

Može se smatrati da sam ugovor nije javna isprava.

Ovjereni izvod iz upisnika brodova jeste javna isprava.

Spominjem da se u nekim sistemima mortgage ne upisuje.

PRIVILEGIJI NA BRODU - čl. 250 - 266 PZ.

PZ je detaljno popisao privilegije na brodu u pet točaka u čl. 250. PZ.

Privilegiji u korist glavnice postoje i na kamatama, prostiru se i na pripadak broda, vozarinu, prevozninu, tegljarinu, nagradu za spašavanje. Ne odnose se na nuklearnu štetu.⁸⁶

Privilegiji ne prestaju promjenom vlasnika broda, tj. prate brod.⁸⁷

Ne odnose se na prava iz ugovora o osiguranju.⁸⁸

U pogledu ostalih propisa, kao na pr. što se smatra vozarinom, prevozninom i ostalim, te u pogledu prvenstvenog reda, prestanka, rokova, određuju čl. 256 - 261 PZ.

Vrijedno je spomenuti da se odredbe PZ o privilegijama na brodu primjenjuju i kada brod iskorištava osoba koja nije vlasnik broda, osim ako je brod oduzet vlasniku nedopuštenom radnjom a vjerovnik koji bi imao privilegiju nije savjestan.⁸⁹

Propisi se primjenjuju i na brodice, jahte i brodove u gradnji.⁹⁰

Treća osoba se može, KAO OVLAŠTENIK IZ PRIVILEGIJA, pojaviti u mnogim navedenim pozicijama.

Da li će treća osoba moći zaštititi svoja prava prigovorom ili će morati eventualno zatražiti privremenu mjeru i tužiti da bi prekinula zastaru, pitanje je okolnosti i činjenica. Nemoguće je dati pregled svih mogućih situacija.

Svakako treća se osoba vrlo često pojavljuje u vezi sa privilegijama i tražbinama.

84 Čl. 243 PZ.

85 Vidi za detaljnije podatke čl. 28 OZ.

86 Čl.250 - 253. PZ

87 Čl.254.PZ

88 Čl.255.PZ

89 Čl. 262PZ

90 Čl.266. PZ

Stjecanje založnog prava čl. 135 OZ.

Prema propisu čl. 135 OZ, u postupku ovrhe ovrhovoditelj stječe pljenidbenim popisom založno pravo na popisanim pokretninama.

OZ u čl. 297. st.5.t.(2) izričito propisuje da se privremenom mjerom NE stječe založno pravo. Istina je da teorija čvrsto stoji na tom mišljenju. Ali, zvuči čudno, da privremenom mjerom na brodu za iznos od miliona dolara, ne stječe se založno pravo, a propustom isplate plaće jednom mornaru (i u nizu drugih slučajeva - vidi čl. 250 PZ) stječe se založno pravo (privilegij) na tom istom brodu !?). Mislim da bi se o tome moglo razmisliti.

PZ u dijelu o privremenim mjerama nema propisa o stjecanju založnog prava u vezi sa privremenim mjerama.

Međutim čl. 986 PZ određuje da će u slučaju zabrane otuđenja ili raspolaganja brodom, sud odrediti istovremeno da se ta mjera zabilježi u upisnik brodova u koji je brod upisan. Primjenjuje se samo na brod pod hrvatskom zastavom. Međutim izgleda da taj upis ne predstavlja stvaranje založnog prava u smislu PZ.

Za brodove pod stranom zastavom čl. 987 PZ predviđa upis na prijedlog i trošak i to vjerovnika. Dakle izgleda da ne za treće osobe, osim ako je treća osoba također ishodila privremenu mjeru pa je time postala predlagatelj. Mislim da se je moglo uključiti i treću osobu.

Ali to se sve odnosi samo na slučaj zabrane otuđenja ili raspolaganja brodom.

Prema tome, jer nema stvaranja založnog prava na osnovu zakona, trebalo bi u privremenoj mjeri, tražiti zabranu otuđenja ili drugo raspolaganje brodom, da se barem, ako to privremena mjera prihvati, omogući upis u upisnik.

Vrijedi napomenuti da propisom čl. 15 st. 3. OZ protivna stranka stječe zakonsko založno pravo, na danom osiguranju. Smatram da se u ovoj odredbi izraz "protivna stranka" smatraju sve stranke koje su sudjelovale u postupku u vezi sa osiguranjem dakle to mogu biti i predlagatelj osiguranja i protivnik i sudionici/treće osobe. Također jer je upotrebljen generički izraz "osiguranja", odredbe o sticanju založnog prava, moraju se primjeniti i na protu-osiguranja (kolokvijalno kontra-garancije), što temeljem st.1. obuhvaća i bankarske garancije, a obzirom na pomorske elemente i na garancije P.& I. klubova i sl.

Nigdje se ne određuje da li protivnik predlagatelja ili treća osoba, stječu založno pravo na t.zv. kontra-garanciji.

Mislim da to nije opravdano.

Mogu se spominjati i pojedini specijalni slučajevi, ako na pr. na brodu postoje posebna odvojena vlasništva nekih predmeta, a koja nisu pripadak broda. Na njima izgleda da bi se moglo ostvariti založno pravo. No i

problem pripadka broda, trebalo bi se rješavati temeljem zakona zastave broda, pa su varijante mnogobrojne.⁹¹

Nije za propustiti analizu značenja čl. 15.st.3. OZ. Naime dikcija je, po mom mišljenju, nejasna. Izgleda da se može tumačiti tako da u svim slučajevima u kojima Zakon "propisuje" davanje osiguranja protivna "stranka" stječe založno pravo.

Ako se pod pojmom "propisuje" razumije da određuje i da dozvoljava onda je jedna situacija, a ako se razumije samo "određuje", onda je druga.

Isto tako ako se pod izrazom "stranka" razumije da su to i predlagatelj osiguranja i protivnik osiguranja i treća osoba(e), onda je situacija jedna, a ako se razumiju samo predlagatelj i protustranka ili samo jedna od njih onda je situacija drugačija. Naime treća osoba nije "stranka"⁹² a čl. 15.st.3. koristi izraz "stranka" i to isključuje treću osobu.⁹³

Mislim da bi trebalo dati založno pravo svima i to jasno koncipirati.

Izgledalo bi da se na brodu, zaustavljenom na osnovu tražbina (čl. 878. st.2.) ne stječe založno pravo (čl. 297.st.2. OZ) a na nekom osiguranju/jamstvu se stječe založno pravo (čl. 15.st.3. OZ).

Kakav je prvenstveni red na založnom pravu na jamstvu, u odnosu na prvenstveni red privilegija ?

Nisam siguran da bi judikatua uvijek našla najispravnije rješenje. A nije niti lako ! Brod je zaustavljen. Protivnik ili treća osoba dala je polog/jamstvo. Na njemu protivna stranka stiče založno pravo po čl. 15. st.3. OZ. Na brodu ne stiče - čl. 297.st.2. Da li je čl. 297 stavio van snage propis čl. 15. ? Ako jamstvo personificira brod onda dolazi do primjene čl. 297. A što ako je jamstvo dato prije nego je provedena privremena mjera ili čak i prije nego je donijeto rješenje - čl. 300 OZ. Da li se onda jer još nije postupak privremene mjere proveden stječe založno pravo ? Mislim da bi ovo trebalo razmrsiti.

Smatram da bi trebao stjecati založno pravo:

- 1) protivnik na osiguranju datom od predlagatelja
- 2). predlagatelj na osiguranju datom od protivnika
- 3). predlagatelj na osiguranju datom od treće osobe
- 4). protivnik na kontra-osiguranju datom od predlagatelja
- 5). treća osoba na kontra-osiguranju datom od predlagatelja.

Založno se pravo može sticati i na garanciji.⁹⁴

91 Spomenimo samo pitanje bunkera, koje je vrlo česti slučaj.

92 Čl. 2.st.1.t.7.

93 Judikatura mačehinski postupa prema trećoj osobi a i zakoni je ne miluju.

94 Problem založnog prava na bankarskoj garanciji i sl., može se eventualno riješiti odredbom da se garancija mora deponirati kod suda ili javnog bilježnika, te da će se ista moći koristiti samo nakon odluke suda o načinu, korisniku i iznosu. Klausule koje bi dakle morale ući u garanciju, moglo bi se, eventualno, u suglasnosti sa Udruženjem banaka, formulirati i staviti na raspolaganje strankama. Vidi na pr. VTS RH II-

Zakon daje izvanredna prava - privilegije, koje ne poznaje OZ. Daleko bi odvelo špekuliranje odnosa založnog prava i privilegija, i boniteta jednih i drugih. Naime, privilegiji jesu po našem zakonu založna prava, no da li je tako u svim zakonima raznih država gdje se privilegiji mogu steći ? Ali ima nešto u tome o čemu bi se moglo diskutirati.

Postavlja se i pitanje, ako je dato osiguranje/jamstvo (novčano, garancijom ili na drugi način) da li onda to osiguranje/jamstvo pretstavlja privilegij (da li ga, kolokvijalno, personificira) ili založno pravo. Inače, pristajući na polaganje osiguranja, a ne stječući založno pravo na osiguranju/jamstvu, stranka dolazi u slabiji položaj. Ta razlika mogla bi imati utjecaj i na prvestveni red. Takovo osiguranje/jamstvo najčešće pretstavlja velike iznose i bez založnog prava trebalo bi biti teško prihvatljivo.⁹⁵

Umješac.

U čl. 19. st.1. OZ određeno je da se i u postupku osiguranja na odgovarajući način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim zakonom ili drugim zakonima nije drukčije određeno.

Recimo o umješacu ! Da li OZ ili neki drugi zakon, razmatra i određuje ako se u postupku privremenih mjera može pojaviti treća osoba kao umješac ? U stvari nije jasno zašto treća osoba ne bi mogla nastupiti kao umješac, sa svim pravima, u postupku privremene mjere. Doktrina, kako je rečeno, spominje to. Iz dikcije Trive i dr. **"....sudjelovanju trećih kao umješaca.....u**

Pž-1529/94-2 od 03.05.1994 u Ivković, *Privremene mjere osiguranja na brodu*, 1994, str. 99.: " U konkretnom slučaju predlagatelj je zahtjevao određivanje privremene mjere radi osiguranja novčanih potraživanja u iznosu od 29.508.- DEM. Riječka banka dd., Rijeka, prihvatila je garanciju Kredit Anstal Bankferein, Wien, izdavajući svoju garanciju br. 1002 kojom se obvezuje platiti Trgovačkom sudu na pismeni zahtjev iznos koji ne premašuje 30.000.- DEM uključujući kamate i troškove. Sredstva su prenosiva u korist Trgovačkog suda, a preko sudkog depozita po rješenju suda i u korist predlagatelja Marine Punat čije potraživanje je ovom garancijom osigurano. Zato je pravilna ocjena prvostupanjskog suda da su ispunjeni svi uvjeti iz odredbe čl. 978 P.Z. da se oslobodi brod zaustavljanja i čuvanja."

95 PZ i razne konvencije dozvoljavaju ugovorna i zakonska založna prava. Zapravo na brodu koji je pod privremen om mjerom, također bi se mogle stjecati privilegije za hranu posade, tegljenje, bunker itd. itd. (ako se nađe netko tko će brodu davati potrebno, bez gotovine). Za privilegij dovoljna je jedna činjenica, bez formalnosti, da se stekne provilegij. Nije dakle jasno zašto se privremenom mjerom ne bi moglo steći založno pravo ? Naime, odlukom suda, dakle službenom radnjom, ne stiće se založno pravo, a pukim činom za dobave brodu, davanjem neke usluge i sl., stiće se privilegija, koju PZ svrstava u Založna prava (čl. 250-266). Mislim da teoretski mogu se steći privilegiji i pomorke tražbine i kada je brod pod privremenom mjerom.

postupku.....osiguranja (14) kada se radi o pravu trećih da kao umješači....." ⁹⁶ treba zaključiti mogućnost nastupa kao umješača.

Doktrina je razmatrala ovaj problem sa jakim naglaskom. ⁹⁷ i ⁹⁸

Izgleda mi ali, da treća osoba logikom stvari i stanja, nema interesa da bude umješač, barem ne kod brodova. Možda bi se mogla 4-ta, 5-ta i td. osoba pojaviti kao umješač uz PRVU "treću osobu", njihovi interesi mogu biti isti ako su na pr. to privilegirani, ili hipotekarni vjerovnici i sl.

Doktrina smatra da treća osoba, kao umješač, ima pravo i na trošak i na štetu, za razliku od judikature.⁹⁹

Tako ¹⁰⁰ "Ako njegova strana uspije u parnici umješač ima pravo da mu protivnik naknadi troškove u okviru općih pravila."

Pojavljuju se ipak misli, da umješač i treća osoba imaju različiti tretman, barem u pogledu troškova. Naime, pošto, kako je spomenuto čl. 19. OZ određuje upotrebu ZPP, to umješač ima pravo na to da mu se obredi trošak ako se priključi jednoj stranci u postupku privremene mjere(čl. 154, 161, 201, 209 ZPP) dok treća osoba to pravo nema, osim ako se prihvati stajalište iz jedne izreke suda: *Zapravo odgovarajuća primjena odredaba ZPP-a, na što se poziva žalitelj, govori da zapravo umješač i ne može izjaviti prigovor protiv rješenja o osiguranju. Ovo iz razloga što je izričito propisano da prigovor može izjaviti dužnik (čl. 8 st.2. u vezi sa čl. 244 ZPP). Takav prigovor umješača ne bi proizvodio pravne učinke (čl. 208 st.4. ZPP).* ¹⁰¹

Slijedi iz ovog stajališta da umješač, izgleda, ima

96 Triva, Belajec, Dika, 1980 str. 248 § 37/4.3

97 Triva, Belajec, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 248 § 37/4.3 : "Nisu derogirane niti su izričito isključene od primjene ni odredbe Zakona o parničnom postupku o sudjelovanju trećih kao umješača (običnih ili s položajem jedinstvenog suparničara) u postupku koji se vodi od određenih stranaka (206 - 209 ZPP), pa i njih treba na odgovarajući način primjenjivati u postupku izvršenja odnosno osiguranja (14) kada se radi o pravu trećih da kao umješači ulažu pravne lijekove i druga pravna sredstva."

98 Triva, Belajec, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 104, § 21/20:

" U izvršnom postupku moći će u svojstvu sudionika učestvovati i osobe koje imaju pravnog interesa da jedna od stranaka u postupku uspije, pa joj se stoga pridružujekako bi joj svojim povoljnim procesnim radnjama pomogli da ostvare svoje ciljeve (206-209. ZPP; v. Triva, Gppp § 94.)

99 *VTS RH XV-Pž-283/97-2 od 2.04.1997. "Pravilno je postupio prvostupanjski sud i kada je odbacio zahtjev žalitelja za naknadu štete. Ovo iz razloga što u postupku osiguranja pravo na naknadu štete ima samo dužnik prema vjerovniku ako mu je šteta nanesena privremenom mjerom za koju je utvrđeno da je bila neosnovana ili koju vjerovnik nije opravdao. Nitko drugi osim dužnika dakle ne može ostvarivati naknadu štete u postupku osiguranja. Sve ostale osobe kojima je nastala šteta izdavanjem privremene mjere mogu ostvarivati svoje pravo tužbom u parnici.* " Ovo je tekst obrazloženja. Da li obuhvaća i umješača ? Stavovi sudova u pogledu privremenih mjera su dosta uskogrudni. Teško bi bilo dati klijentu pravni savjet u pogledu toga !

100 Triva, Građansko parnično procesno pravo, 1978, str. 354

101 Visoki trgovački sud RH., rješenjem br. XV-Pž-283/97-2 od 29. travnja 1997

ona prava kao i predlagatelj osiguranja i protivnik.

Kada sam spomenuo umješača, da li umješač ima prava kao predlagatelj ili protivnik, ili kao treća osoba, ako i kada se radi o njegovom ličnom interesu ?

Primjer: Hipotekarni vjerovnik "V" je zaustavio brod, a protivnik osiguratelja je brodovlasnik "B". Međutim jedan drugi brodovlasnik "X" ima naknadu štete iz sudara u toku pred drugim sudom, a vlasnik tereta "Y" ima zahtjev iz generalne havarije prema "B". Niti "X" niti "Y" nemaju osnova da traže da se privremena mjera na brodu proglasi nedopuštenom. Ne mogu dakle uložiti prigovor. Nemaju interes da se umješaju niti na strani "V" niti "B". Mogli bi tražiti privremenu mjeru, ali obojica imaju prvenstveni red pred hipotekom i njihov je interes samo u tom pravcu da se taj red utvrdi. Kada bi, kao treći, imali pravo prigovora, možda bi se problem mogao riješiti sudskom nagodbom bez naročitih troškova.

Konzekventnim tumačenjem OZ, izgledalo bi da nema pravo da mu se odredi šteta u postupku privremene mjere, jer nije spomenuto da bi imao to pravo.

Izgleda nesporno da se u postupku privremenih mjera može pojaviti i umješač. Pošto o njemu nema specifičnih odredbi u OZ, treba primjeniti ZPP (čl. 208 u vezi sa čl. 154 ZPP). Iz toga bi trebalo zaključiti da se umješaču obređuju troškovi u postupku osiguranja, pa je on u boljem položaju od sudionika/treće osobe. Ili, ako se umješač svrsta u pojam sudionika, onda mu se troškovi ne obređuju ?

Nastavljanje odgođenog postupka

Čl. 66 OZ daje odredbe u vezi nastavka postupka i temeljem st.2., postupak se može nastaviti na prijedlog predlagatelja i u slučaju ako je odgoda odobrena na temelju zahtjeva odn. prijedloga treće osobe.

Prigovor treće osobe -Čl. 55 OZ.

Ovršni zakon u čl. 55 i sl. daje odredbe glede treće osobe koju, ispravno, u redovitom postupku privremene mjere, naziva i "podnositelj prigovora".¹⁰²

102 Samo usput, zašto OZ u čl.2.st.7. koristi izraz "sudionik", a u Glavi šest izraz "treća osoba" ? Da li treća osoba nije sudionik ? Ili sudionik nije treća osoba ? Da li postoji još i neka nepoznata osoba ? Ili treća osoba postaje sudionik tek kada je prihvati sud ? Da li onda treba neka odluka ? Ili kao kod umješača ne treba odluka, osim ako se koja od "pravih" stranaka protivi? Jer ako se ne protivi ne treba niti odluka! (Triva, Gppp, str. 367, § 95/3. "Samim podnošenjem prijave umješač se u parnici konstituira kao treći sudionik, pa zato da bi stekao pravni

Razmatrajući ovu odredbu, očito je da treća osoba ima mogućnost postupati jedino onda kada može zahtijevati da se privremena mjera proglašena nedopuštenu, jer ima pravo, koje spriječava privremenu mjeru. Iz toga proizlazi da nema pravo staviti prigovor niti u kojem slučaju u kome ima bilo hipoteku bilo privilegij bilo koje drugo pravo na osnovu kojega bi eventualno imala pravo na privremenu mjeru, ali nema pravo koje spriječava privremenu mjeru. Po važećem PZ čl. 976. u vezi sa čl. 878 treća je osoba strogo ograničena. U praksi to znači da treća osoba praktički, u svakom slučaju kada ima neko pravo, ali i predlagatelj osiguranja ima također neko pravo, treba nastupiti kao predlagatelj osiguranja, da bi zaštitila svoje interese.

Može se postaviti pitanje, da li je ovakova odredba, koja je vjerojatno sasvim ispravna na kopnu, praktična, korisna i opravdana u vezi sa brodom?

Ili bi možda bilo opravdano da se trećoj osobi dade mogućnost da ima pravo, po svom izboru, ili da zatraži privremenu mjeru ili da uloži prigovor, ako smatra da su na taj način također zaštićeni njezini interesi.

Očito je da ulaganjem prigovora nisu u svemu zaštićeni interesi treće osobe, ali ulaganjem prigovora može se razčistiti niz situacija i činjenica, a čini se, da bi pridonijelo i ekonomiji postupka. Na pr. obzirom da nekoliko osnova iz čl. 878 PZ, zastaraju u relativno kratkom vremenu, ta bi se činjenica mogla eventualno riješiti na neki drugi način u postupku po prigovoru. Zastare, prestanci, rokovi, redosljed, prednosti prema putovanjima itd. u vezi sa privilegijama takovi su da bi se vrlo vjerojatno neki od njih mogli riješiti bez dodatnog zaustavljanja broda i bez parnice. Već samo raščišavanje posljednjeg i prijašnjeg putovanja vrlo je često u praksi, a i u teoriji delikatni problem. Najčešće treća osoba o tome nema niti nikakvih saznanja a još manje podataka.¹⁰³ Činjenica je da odredba čl. 261 st.2. PZ točno određuje prestanak toka roka i u tom pogledu sam prigovor ne bi ispunjavao taj zahtjev. Međutim, ako treća osoba ima još vremena, prigovor bi bio i jednostavniji i praktičniji od zahtjeva za privremenu mjeru, a privremenam mjera bi se mogla i zatražiti pred

status intervenijenta nije potrebna sudska odluka o tome, kao što je ne treba ni o dopustivosti tužbe i konstituiranju tužioca. Do potrebe da sud deklaratornom odlukom dopusti miješanje, dolazi kad jedna od stranaka ospori osnovanost intervencije, a sud nađe da je prigovor neosnovan." Vidi i Triva, Gppp, 1980, str. 353, § 95/3. "...sve do pravomoćnosti rješenja kojim se miješanje odbija, umješlač i dalje može sudjelovati u postupku, pa se njegove parnične radnje ne mogu dotle isključiti.")

Mislim da bi treća osoba, u pogledu prava na prigovor, u odredbama radi privremene mjere na brodu, morala imati drugi tretman nego osoba "na kopnu". Morala bi imati pravo ulaganja prigovora i u nekim drugim slučajevima, a ne samo protiv ovrhe.

103 Vidi na pr. čl. 254 do 266 PZ.

kraj roka.

OZ kvalificira treću osobu kao sudionika, ali izričito veli da "...nije stranka." Ako nije stranka kako određuje zakon, da li, u određenim slučajevima, ima ista, slična ili manja prava od "prave" stranke? Očito je da takve razlike postoje. Postavljam si samo pitanje, nije li i OZ i PZ, i možda sudska praksa, u privremenim mjerama na brodu, otišla predaleko i, zapravo, trećoj osobi/sudioniku oduzela ili smanjila neka prava, koja bi, čini mi se, i po logici i po pravdi, treća osoba/sudionik, trebala imati? Mislim na pr. na određivanje troškova postupka, štete, ulaganja prigovora, umješavanja itd.

Odredba čl. 56 OZ¹⁰⁴, je u pogledu treće osobe, tako rekuć, *lex specialis*, pa to znači da ako predlagatelj osiguranja nakon primitka prigovora treće osobe i rješenja o očitovanju, propusti očitovati se ili se usprotivi prigovoru, treća osoba, podnositelj prigovora, dužna je u roku od 15 dana pokrenuti parnicu protiv stranaka, osim ako podnositelj prigovora ne dokaže osnovanost svog prigovora pravoćnom presudom ili drugom javnom ispravom ili javno ovjerovljenom privatnom ispravom, odnosno ako činjenice na kojima se temelji prigovor treće osobe nisu općepoznate ili se mogu utvrditi primjenom pravila o zakonim predmjevama.¹⁰⁵ U tom će slučaju temeljem st.2. cit. čl. 56. , sud odlučiti u postupku privremene mjere.

Inače mora podnijeti tužbu, ali o tome mora dobiti odluku. Znači protiv obje stranke tj. predlagatelja osiguranja i protivnika osiguranja. U stvari, može se vrlo lako dogoditi da stranaka bude mnogo. Nije jasno zašto treba pokrenuti postupak protiv obje stranke ako se na pr. jedna ne protivi. Zakon nije riješio drugu mogućnost tj. ako se predlagatelj ne protivi a protivnik se protivi, jer je temeljem čl.55.st.3. pozvan i protivnik osiguranja da se očituje u roku od 8 dana. Ako se protivnik osiguranja usprotivi vjerojatno treba valjda i onda povesti postupak protiv obje stranke?¹⁰⁶

U slučaju, ako se na pr. pojavi veći broj trećih lica (slučaj nekoliko ovlaštenika privilegija, hipoteka i sl.) može doći do spora kako u pogledu postojanja zahtjeva, tako i u pogledu prvenstvenog reda. U tom slučaju može doći do unakrsnih postupaka. Drugim riječima, ako se pojavi na pr. jedan ovlaštenik privilegija i pokrene postupak, a nakon toga se pojavi još jedan, onda može doći do sporova između svih, pa u tom slučaju bi trebalo uvrstiti prvog ovlaštenika privilegija, među one kojima treba dostaviti prigovor druge "treće osobe" i pozvati predlagatelja, protivnika i prvu "treću osobu" na očitovanje u smislu čl. 55.st.3. OZ i onda dalje u smislu čl. 56. OZ. U slučaju

104 Izmjene NN 29/99

105 ZPP čl. 221.

106 Bivši Zakon 1930 u § 36 predviđao je protivljenje koje se je ostvarivalo izlučnom tužbom. Vidi i § 212 o pravu na tužbu i prije dospjeća obveze.

pojave još većeg broja "trećih osoba", trebalo bi adekvatno postupiti.

Tako na pr. sub-charterer može imati i te kako bitan i važan pravni interes kako prema predlagatelju, tako i prema protivniku predlagatelja, a eventualno i prema brodovlasniku ako taj nije stranka, odnosno prvom chartereru i sl.

Odluka stranog suda također bi mogla biti osnov za prigovor.¹⁰⁷

Treća osoba bi morala imati i neko pravo da prigovori i kada se ne radi o nedopuštenosti, već samo djelomičan interes ili čak cijeli interes.

Naime, polazeći od principa procesne ekonomije, brzine postupka i sl., treba si postaviti pitanje da li se u slučaju ako se daju izvjesna prava trećoj osobi za zaštitu njenih interesa, prava kao prigovor, a ne samo, u principu pravo radi nedopušenosti, krši princip pravde, ili se davanjem takovog prava pojednostavljuje i ubrzava, katkada, raščišćavanje odnosa. Naime, ako je očito da treća osoba ima izvjesna prava (na pr. fakture o isporuci goriva i maziva, fakture za pilotažu, i sl.) zašto se ne može dozvoliti prigovor ? Ako se takav prigovor prihvati od predlagatelja osiguranja ili protivnika osiguranja, zašto se bi moralo jedino upućivati na parnicu, kada je pravno i činjenično stanje raščišćeno ? Na predloženi postupak daju indicije i odredbe čl. 907 i sl. PZ jer se pozivaju založni vjerovnici da prijave svoje tražbine.

Mislim da bi se moglo i o tome razmisliti.

Predmjeve za prigovor.

Doktrina navodi da bi trećoj osobi trebalo priznati status specifičnog procesnog sudionika.¹⁰⁸ Očito je da treća osoba nije u smislu ZPP niti suparničar niti treća osoba (u smislu glave XVI ZPP). Treća osoba u postupku privremene mjere u širem smislu može doduše, biti suparničar u smislu čl. 206 i sl. ZPP, ali se čini, da će biti više slučajeva da ima pravni interes protivan obim strankama, pa će u tom slučaju stvarno biti **specifični procesni sudionik**.¹⁰⁹ Međutim mislim da bi se odredbe čl. 206 - 209. ZPP morale smisleno primjeniti i na treću osobu u postupku privremene mjere. Isto tako i odredbe čl. 264 - 271 ZPP. o saslušanju stranaka.

Treća osoba može prigovor staviti do okončanja postupka.¹¹⁰

107 Prejudicialno odlučivanje u vezi stranih odluka. Vidi Triva Belajec, Dika, Sudsko izvršno pravo, 1989. str. 29. § 9/5 i str. 344. § 53/3

108 Triva-Belajec-Dika: Sudsko izvršno pravo, str. 101, § 21/6.

109 Na pr. kada predlagatelj promaši legitimaciju protivnika predlagatelja.

110 Čl. 55. st.2. OZ

Sud mora prigovor dostaviti obim strankama tj. **i predlagatelju i protivniku**. Ujedno im se mora dati **rok od osam dana** da se očituju o prigovoru.¹¹¹

Rok nije prekluzivan.¹¹²

Ulaganje prigovora ne spriječava provedbu privremene mjere i ostvarenje zahtjeva, ako u OZ nije drukčije određeno.

Čl. 56.¹¹³ st.3. određuje da treća osoba ima pravo pokrenuti parnicu i nakon proteka roka koji je sud odredio sve do dovršetka postupka, ali je u tom slučaju dužna snositi troškove prouzročene prekoračenjem tog roka. Ta specifična odredba za treću osobu, izgleda, nadopunjuje odredbu iz čl. 55. st.2. prema kojem se prigovor može podnijeti do dovršetka postupka. Obzirom na ovakav sklop odredbi, trebalo bi zaključiti da se prigovor može uložiti do dovršetka, ali ako se uloži prigovor pa ga sud dostavi strankama, i nakon toga odredi trećoj osobi rok za tužbu, taj se rok za tužbu može prekoračiti i ipak uložiti tužbu do dovršetka postupka, uz snažanje troškova.¹¹⁴

U principu sud privremene mjere nije ovlašten

111 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 292. §47/2.: "Trećima.....prigovor protiv izvršenja. Ovaj se prigovor u teoriji procesnog prava naziva *ekscisorni ili izlučni prigovor*. Izlučni prigovor zakon osnovano ne kvalificira kao prigovor protiv rješenja o izvršenju već kao *prigovor protiv izvršenja* (56/1 ZIP). rješenje o izvršenju ne mora sadržavati izričitih odredaba o poimenično određenim predmetimastvari koje zatekne u detenciji dužnika popisuje službena osoba koja neposredno poduzima pojedine radnje izvršenja, u pravilu na prijedlog vjerovnika koji ima pravo prisustvovati popisivanju (35, 73 ZIP)."

Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str.292 § 5 "Prigovor se može podnijeti do okončanja izvršnog postupka (56/2 ZIP). Nakon TOGA ne bi ni mogao postići svrhu kojoj je namijenjen. To, naravno ne znači da treći nakon okončanja izvršnog postupka nema nikakvih sredstava za reparaciju štete koju je pretrpio. No ako njegove stvari budu prodane na javnoj dražbi....savjestan kupac će na njima steći vlasništvo.....(pravno pravilo u § 367 ogz)..... treći.....će imati samo pravo na naknadu štete od osobe za koju se utvrdi da je odgovorna za tu prodaju (§ 45/5, 7.2., 18, 28 - 30)."

112 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str.293. §7. Ni rok za odgovor na prigovor ni rok za pokretanje parnice *nisu prekluzivni* : vjerovnik može i kasnije priznati osnovanost prigovora i dozvoliti izlučenje.....sve dok parnica o njima traje; treći može parnicu pokrenuti i nakon proteka roka (naravno samo dok izvršenje traje), samo što će, ako prekorači određeni rok, morati snositi troškove uzrokovane prekoračenjem (57/2). Ako treći ne pokrene parnicu do isteka roka (pa ni do okončanja izvršnog postupka) trebalo bi da sud postupa kao da prigovor nije ni podnesen (zakon o tome nema odredbi).

113 NN 29/99.

114 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str.215. §7.1. "Kad treća osoba podnosi prigovor protiv izvršenja kojim traži da se izvršenje na određenom predmetu proglasi nedopuštenim (56) odnosno kad s istim ciljem pokreće parnicu (57), onda takva akcija trećega ima smisla samo dok izvršenje još traje , pa se može poduzeti samo dok još traje stadij provođenje izvršenja. Kad je taj stadij završen, a još teče stadij odlučivanja o izvršenju, izvršni postupak još nije okončan, ali treća osoba više ne može podnijeti prigovor protiv izvršenja. Prigovor dužnika protiv rješenja o izvršenju - redovni ili izvanredni (8/2. i 3., 51) - može se podnijeti dok još traje provođenje izvršenja."

rješavati prigovor¹¹⁵, ali OZ predviđa iznimku.¹¹⁶

St.4. čl. 56 predviđa da treća osoba može tražiti da se utvrdi postojanje njenog prava ako joj ga koja od stranaka osporava. Da li bi to moglo biti rješenje problema treće osobe, kada samo jedna stranka poriče pravo treće osobe, pa bi samo protiv te mogla ustati tužbom na utvrđenje? Međutim ako ostane odredba da se prigovor može staviti samo ako se tvrdi da je privremena mjera nedopuštena, onda ne bi moglo doći do tužbe na utvrđenje ako je privremena mjera u korist predlagatelja osiguranja ispravna, a pravo i interes treće strane, nije upravljen na nedopuštenost. Da li uopće može biti tužba na utvrđenje, ako se radi o nedopustivosti, u smislu, kakav traži OZ?

Iz odredbe čl. 56 st.4. OZ vidljivo je da treća osoba može koristiti tužbu na utvrđenje njezinog prava, ako joj ga koja od stranaka osporava, ali treba provesti postupak iz st.1., dakle preduslov za tužbu na utvrđenje. Tužba, prema dikciji odredbe st.4. izgleda, da bi mogla biti usmjerena samo protiv jedne osobe, a ne kao u st.1. protiv stranaka.¹¹⁷

Čl. 57. donosi odredbe kada se ne može tražiti da se ovrha odn. provođenje privremene mjere, proglašeni nedopuštenom.

Smatram da bi nakon ulaganja tužbe, trebalo da tužitelj obavjesti spis postupka privremene mjere o ulaganju tužbe i da sudu tako pruži dokaz u smislu čl. 303 OZ, a sud da onda donese rješenje o prekidu postupka.

U pogledu broda, čl. 976 PZ. određuje da se privremeno zaustavljanje broda može tražiti samo zbog tražbina navedenih u čl. 878. st. 1. i 2. PZ., a to su, u kratko:

- a). založna prava (hipoteka i privilegiji) i
- b). detaljno pobrojani slučajevi od 1. do 10. u

115 Triva-Belajec-Dika: *Sudsko izvršno pravo*, str.293 §6. "Izvršni sud nije ovlašten meritorno odlučivati o osnovanosti izlučnog prigovora, ali je dužan poduzeti što je potrebno da se incident riješi suglasnim *dispozicijama stranaka* pristankom vjerovnika da se u odnosu na izlučivane predmete obustavi izvršenje. U tu svrhu sud je DUŽAN dostaviti primljeni prigovor vjerovniku i pozvati ga da se u (dilatatornom) roku od osam dana od dostave prigovora izjasni o prigovoru (56/3). Samo izričiti pristanak vjerovnika na izuzimanje zahvaćenih predmeta od izvršenja ovlašćuje suca da u odnosu na njih obustavi izvršenje. Ako se vjerovnik usprotivi prigovoru, ili ako se o njemu u spomenutom roku ne izjasni treba uzeti da spor između vjerovnika i trećeg nije izglađen, pa će sud podnosioca prigovora.....uputiti da protiv vjerovnika u određenom roku pokrene parnicu radi proglašenja da je izvršenje na zahvaćenom predmetu nedopušteno (57/1 ZIP)."

116 čl. 56.st.1. OZ

117 Triva Belajec, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 296, § 47/15.2. : "Iskustvo međutim pokazuje da se dužnik drži različito u odnosu na izlučni zahtjev: ponekad se s njim suglašava (kaže se da se to događa češće), ponekad bi htio da se izvršenje provede upravo na izlučivanom predmetu. Kvalifikacija jedinstvenog ili običnog suparništva ne može zavisiti od subjektivnih opredeljena potencijalnih suparničata (201.ZPP) U zavisnosti od toga kakvim se interesima dužnik motivira, on bi mogao odlučiti da se u izlučnoj parnici pridruži jednoj od stranaka: vjerovniku - ako mu je u interesu da se izvršenje provede na izlučivanoj stvari; dužniku (? Đ.I.) ako mu je interes suprotan. Pravom na *obično miješanje* (206-208: v. Triva, Gppp3,

st.2. cit.člana.

Uz gornji propis, temeljem čl. 977 PZ postoji niz slučajeva kada se može zaustaviti brod, ali treća osoba, može imati ipak pravo da stavi prigovor i to osnovano, kao na pr. ako se radi o osobnom dugu, a dužnik nije pravi vlasnik tj. treća osoba ili slično.

Ako predlagatelj ima zakonsko pravo da za navedene primjere zatraži privremeno zaustavljanje broda, očito je da i treća osoba koja tvrdi da ima takovo pravo može zaštititi svoje interese pod određenim uslovima i da može zahtjevati da se takav zahtjev proglasi nedopuštenim.

Situacija u slučaju brodova je komplicirana.

Na pr. u slučaju ako je treća osoba vlasnik broda, a protivnik osiguranja, je u zahtjevu predlagatelja osiguranja, krivo označen (promašena pasivna legitimacija) kao da je taj protivnik vlasnik, a nije, treća osoba mora imati pravo da zaštititi svoje interese iako vlasništvo, kao takovo nije navedeno u čl. 878. PZ., jer OZ nema ograničenja u pogledu ovrhe radi vlasništva, ali ima u pogledu suvlasništva.¹¹⁸ i ¹¹⁹

Međutim postoji veliki broj mogućih kombinacija, kada se na pr. pojavljuju ili jedna treća osoba ili više trećih osoba, koje imaju protivne ili paralelne specifične interese kao i predlagatelj ili protivnik.

Tako na pr. može biti dva ili više hipotekarnih vjerovnika, ili pod-hipotekarnih vjerovnika ili imaoca privilegija, ili ovlaštenika iz slučajeva nabrojanih u PZ čl. 878 od 1 - 10. Dovoljno je spomenuti prava posade broda po osnovi rada, što znači niz prava (recimo svi članovi posade) ili vjerovnika iz osnove opskrbe broda.¹²⁰

Obzirom na propis čl. 938 PZ o redu prvenstva, treća osoba ili osobe mogu imati i te kako važan interes da se utvrdi u koji prvenstveni red¹²¹ spadaju njihovi zahtjevi. U stvari može doći do situacija kada treća osoba(e) uopće ne poriče novčani iznos zahtjeva predlagatelja, ali mu poriču prvenstveni red (tj. kvalifikaciju zahtjeva).¹²²

Mislim da bi u tom slučaju treća osoba imala pravo na zaštitu svojih interesa obzirom da za to ima pravni interes. Postavlja se pitanje da li u formi prigovora, time da se utvrdi prvenstveni red ili u formi tužbe. Svakako ako treća osoba uloži prigovor sud će morati donijeti rješenje da li se na osnovu prigovora treća osoba upućuje na tužbu ili se prigovor odbacuje u kom bi slučaju treća osoba trebala, iz praktičnih razloga, također postaviti zahtjev za privremenu mjeru, da nekako postigne zaštitu svojih interesa i prava.

118 Čl. 57 OZ.

119 Vidi čl. 977 st. 4. PZ.

120 Vidi i Međ. konvenciju 1952 i 1999.

121 Iako bi se prvenstveni red mogao utvrđivati i kasnije, možda bi takav kasniji postupak utvrđivanja, mogao postati impotentan. Naime, ako bi predlagatelj i protivnik našli kompromisno rješenje, nije teško zamisliti da bi mogli, eventualno i svjesno, izigrati treću(e) osobu(e).

122 Čl. 56.st.4. OZ tužba na utvrđenje.

Ili bi možda morala, jer niti zakon nema jasnih odredaba u tom pravcu, niti nema judikature, i podnijeti prigovor i podnijeti prijedlog za privremenu mjeru, dakle jedno i drugo?

Svakako mislim da bi trebalo zbog odredbe u čl. 952 PZ o prigovorima na prvenstveni red u toku provedbe privremene mjere, oprezno postupiti.

Treba još imati na umu činjenicu da možda obaveze po hipoteci još nisu nastupile, ali, treba utvrditi u ugovoru o hipoteci, nije li uvrštena klauzula prema kojoj plaćanje dospjeva čim brod biva zaustavljen ili nešto slično.

S druge strane što se tiče privilegija, treba paziti na odredbu čl. 260 i sl. PZ, a naročito na rok od jedne godine odnosno šest mjeseci.

Obzirom na odredbu čl. 260. st. 2. da rok prestaje teći samo ulaganjem tužbe pod uslovom da je brod zaustavljen ili ako se zabilježba podnesene tužbe upiše u upisnik brodova u koji je brod upisan, samo podnošenje prigovora ne prekida tok trajanja privilegija treba i tužba. Dakle treba i zaustavljanje broda tj. treća osoba bi morala podnijeti zahtjev za privremenu mjeru. Da li treba i prigovor ? Bez prigovora treća osoba nema zaštite u postupku koji se vodi između predlagatelja i protivnika, i u krajnjem slučaju, može doći i do izigravanja interesa treće osobe, eventualnim sporazumom predlagatelja i protivnika.

Izgleda prema tome da treća osoba, ovlaštenik iz privilegija, mora zahtjevati zaustavljanje broda, ako želi sačuvati trajanje privilegija.

Da li je to logično, ako je na pr. brod zaustavio jedan drugi predlagatelj osiguranja ? Da li ipak ne bi moglo SVAKO ZAUSTAVLJANJE PREKINUTI trajanje privilegija. Pod pretpostavkom niza ovlaštenika iz privilegija (članovi posade, agenti, osiguratelji PandI, shipchandleri, luka, peljari, soc. osiguranje, vađenje ili uklanjanje podrtina, spašavanja, zajedničke havarije, sudara, tjelesnih oslijeda, šteta na teretu, itd. - vidi čl. 250 PZ i Konvenciju 1952 (i 1999), da li je zbilja logično da svi ti moraju, ako žele sačuvati svoje privilegije, svaki zaustaviti brod ? Čini mi se da bi se mogao naći način, da se svi ti nekako pridruže, možda putem prigovora i eventualno nakon toga tužbom, radi zaštite svojih prava.¹²³ Ili nekom varijantom umješača ili polu-umješača ?

Čudne se stvari danas događaju u business-u !

Treba upozoriti na propis čl. 977 st.4.PZ, prema kojem se može zaustaviti samo onaj brod na koji se zahtjev odnosi i to za vlasništvo, suvlasništvo¹²⁴ i založno pravo (dakle hipoteka i privilegij - Dio VI, Glava II. PZ.¹²⁵). Nema

¹²³ Sama tužba ne prekida čl. 261.st.2. PZ.

¹²⁴ VTS RH VI-PŽ-3259/95-2 od 30.10.1995, UPP 1-4 (149-152), str. 129.

¹²⁵ Možda je greška da nije u tekstu čl. nadodano uz riječ "založno pravo" i riječi "stranog prava", kao u st.1. jer se za privilegije, koje su također

dakle mogućnosti zaustavljanja "sister ship-a" ili drugog broda, koji se inače može zaustaviti temeljem čl. 977. st. 1. - 3.

Sve ovo gore navedeno, primjenljivo je za brodove pod hrvatskom zastavom, na koje se primjenjuju propisi PZ-a.

No, postoje i :

- a). brodovi pod stranom zastavom ,
- b). brodovi pod zastavom zemlje koja je ratificirala Konvenciju o privilegijama iz 1926, 1963, 1993. ¹²⁶
- c). brodovi pod zastavom zemlje koja je ratificirala Konvenciju o zaustavljanju brodova iz 1952, ¹²⁷

ad a). temeljem odredbe čl. 991.st.1.t.2. PZ. stvarna prava na brodu ocjenjuju se prema pravu države čiju državnu pripadnost imaju. Samo u praksi se vidi što znači dokazivati pravo strane države u pogledu stvarnih prava ! ¹²⁸

ad b). R. Hrvatska nije vezana konvencijama o stvarnim pravima, ali postavlja se pitanje da li stranke mogu sporazumno prihvatiti propise jedne konvencije radi ekonomičnosti postupka i da li sud može na osnovu toga suditi. Mislim da je to moguće, kao lex contracus jer se tako postupa u slučaju generalnih havarija primjenom York Antwerpskih pravila. Trebat će vidjeti sudsku praksu.

ad c). R. Hrvatska je vezana konvencijom 1952 koja uz to temeljem čl. 134 Ustava, ima snagu jaču od zakona, dakle i od OZ i PZ. Ta konvencija ima dosta razlika prema PZ a i prema Konvenciji o stvarnim pravima kao na pr.

- A). popis tražbina osiguranih privilegijom
- B). problem vjerojatnosti opasnosti
- C). problem primjene čl. 8 Konvencije 1952.

Ovdje je moguće samo ukazati na probleme, jer bi razrada zahtjevala veliki prostor. ¹²⁹

Može se međutim slobodno reći, da neće biti jednostavno utvrđivati položaj i pravo treće osobe, koja se zapravo, kako je već rečeno, ali se ponovno naglašava, može naći u paralelnom položaju sa predlagateljem ili čak, i sa protivnikom, ali će biti češće situacija kada će interesi treće osobe biti suprotni interesima jedne od stranaka, a možda će njihovi interesi biti u stvari jednake vrste, osnovani na možda istom pravnoj normi ili čak i na različitim sistemima, ali istog sadržaja. Na primjer niz

založno pravo, mogu zaustaviti za mnoga založna prava iz čl. 878 u vezi sa čl. 250 PZ.

¹²⁶ Za 1993 vidi Stanković, Međ. konvencija o pomorskim privilegijama i hipotekama iz 1993, UPP 1-4 (145-148), str. 83-134. Za 1952 vidi Tasić, op.cit. str. 169-182.

¹²⁷ 1999 donesena je nova Konvencija o zaustavljanju, koja još nije stupila na snagu.

¹²⁸ Čl. 223 - 266 PZ.

¹²⁹ Za općenitu razradu problema konvencije 1952 u pogledu spomenutih razlika, kao i za domaću i stranu doktrinu vidi Ivković, *Privremene mjere osiguranja na brodu, 1994*, str. 147 - 205.

privilegija može se osnovati u lukama raznih država, ali koje sve, recimo, priznaju privilegij za dobavu ospkrbe broda za održavanje broda ili iskorištavanje broda. Ili privilegij za peljarenje i sl.

Upućivanje na parnicu - čl. 56. OZ. ¹³⁰

Odredbe o upućivanju na parnicu sadržane su u čl. 56 OZ.

U OZ je izgleda određeno da će se odluka o upućivanju na parnicu učiniti u obliku rješenja. To bi se moglo vjerojatno zaključiti iz odredbe čl. 48.st.1. OZ. dok je ZIP i doktrina smatrala da se to vrši zaključkom, a što se čini logičnim, jer je upućivanje na neki način, upavljanje postupkom.

Čl.10.st.4. određuje da se zaključak koristi za odlučivanje o "upravljanju postupkom" i kada je IZRIJEKOM predviđeno u OZ.

Da li bi se moglo smatrati da se OBIČNO upućivanje (dakle bez žalbe) može izvršiti zaključkom? ¹³¹

Protiv zaključka nije dozvoljen pravni lijek čl. 11.st6. OZ.

Po ZIP smatrala je judikatura i doktrina da se upućivanje na parnicu treće osobe vrši putem zaključka. ¹³² i ¹³³

Treća stranka ne može podnijeti tužbu bez upućivanja na parnicu. ¹³⁴

Smatra se da je pravna priroda tužbe trećega opoziciona odn. opugnacijska ¹³⁵ što se zaključuje iz odredbe čl. 56. st. 1. OZ, a u tom pravcu i doktrina. ¹³⁶

¹³⁰ Izmjene NN 29/99

¹³¹ Crnić, op.c. st. 10.

¹³² OZ čl. 56 (ZIP čl. 57). čl. 10.st.3. OZ: zaključak savjetovanja predstavnika građ. odjela Saveznog suda itd. od 10. i 11. VI.1981;Zbirka 371 (cit. prema Crnić, op.cit. str. 95. Vidi i Triva, Belajec, Dika, 1980, op.cit. str. 178, § 30/8 i 9. str. 250., § 39/1.

¹³³ O upućivanju treće osobe da protiv vjerovnika u određenom roku pokrene parnicu radi proglašenja da izvršenje na određenom čpredmetu nije dopušteno odlučuje se zaključkom, protiv kojeg nije dopušten pravni lijek - čl. 57. u vezi s čl. 7. st. 3. i čl. 8. st. 7. ZIP. Zaključak savjetovanja predstavnika građ. odjela Saveznog suda itd. od 10. i 11. VI.1981;Zbirka 371 (cit. prema Crnić, op.cit. str. 11. pod 7.

¹³⁴ Tužitelj nema pravni interes podnijeti tužbu kojom zahtjeva da se izvršenje proglasi nedopuštenim prije nego li je o prijedlogu za izvršenje uopće odlučeno treba opravdano odbaciti. Os Zagreb GŽ-8126/82 od 22.II.1983. Izv., cit. po Crnić, op.cit. str. 96. br. 13.

¹³⁵ Triva, Belajec, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, . str. 293 § 9:"U pogledu pravne prirode tužbe trećega...i presude kojom se zahtjev usvaja odnosno odbija vrijede izvodi o pravnoj prirodi opozicione odnosno opugnacione tužbe dužnika protiv vjerovnika ...(v. § 41/9) i za slučaj uspjeha izvršni će sud obustaviti izvršenje tek na prijedlog podnosioca prigovora, ne i po službenoj dužnosti (57/4). Ako izlučni zahtjev bude pravomoćno odbijen, izvršenje će se nastaviti."

¹³⁶ Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str.293.§ 11:"Trebalo bi uzeti da treći nema pravnog interesa za podnošenje izlučne tužbe bez prethodne upute izvršnog suda da tu parnicu pokrene, pa bi parnični sud morao takvu izlučnu tužbu odbaciti (187, 288, 301 ZPP), jer je bila dužnost trećeg da svoje

Ako se predlagatelj osiguranja u propisanom roku od osam dana (čl. 55.st.3.OZ) ne očituje o prigovoru ili se usprotivi prigovoru, sud mora uputiti podnositelja prigovora (treću stranu) da u roku od petnaest dana pokrene parnicu protiv stranaka (dakle i predlagatelja i protivnika) radi nedopuštenosti privremene mjere. Zakon čini iznimku osim ako podnositelj prigovora ne dokaže osnovanost svog prigovora pravoćnom presudom ili drugom javnom ispravom ili javno ovjerovljenom privatnom ispravom, odnosno ako činjenice na kojima se temelji prigovor treće osobe nisu općepoznate ili se mogu utvrditi primjenom pravila o zakanim predmjevama.¹³⁷ U tom će slučaju temeljem st.2. cit. čl., sud odlučiti u postupku privremene mjere.

Petiti mogu biti različiti.¹³⁸

Treća osoba je dužna obavjestiti sud o tome da je pokrenula parnicu (uobičajeno je to učiniti podneskom, uz prilaganje kopije tužbe ili samo rubruma sa prezentatom). Ali po čl.56.st.3.OZ postupak sa tužbom može se podnijeti i nakon roka ali u tom slučaju mora treća osoba snositi troškove prouzročene takovim postupkom.

U slučajevima privremenih mjera protiv broda događa se da postoji nesklad između označivanja stranaka.¹³⁹ Položaj stranaka u parničnom postupku bio je razmatran od doktrine, pa se upućuje na istu.¹⁴⁰

pretendirano pravo pokuša ostvariti najprije ekonomičnijim procesnim metodama - prigovorom. Ako bi parnični sud prešao preko nedostatka pravnog interesa i donio meritornu presudu, ova se zbog toga ne bi mogla uspješno pobijati, ali bi tuženi vjerovnik koji bi priznao tužbeni zahjev prije upuštanja u raspravljanje o glavnoj stvari, a da ni inače nije dao povoda za ovu tužbu mogao tražiti da mu tužitelj naknadi sve troškove uspješne izlučne tužbe (157 ZIP, TRIVA Gppp § 25/7)."

137 ZPP čl. 221.

138 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, . str. 294 § 13. "Prema dužniku umjesno je istaći tek zahtjev za utvrđenje postojanja određenog pravnog odnosa ili prava za koje je značajno da svojim postojanjem sprečava izvršenje. Na to s pravom upućuje i kraj redakcije čl. 57/3 ZIP ("utvrđenje tog prava")."

139 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 94. § 20/13.2 : "Pravilo iz čl. 22. ZIP (PRIJELAZ PRAVA I OBAVEZA) ne može se odnositi ni na slučajeve u kojim postoji *nesklad između označenja stranaka* u izvršnoj ispravi i u prijedlogu za provođenje izvršenja, mada se u suštini radi o istim osobama, a ne o različitim, pa stoga nema ni prelaska potraživanja s jedne osobe na drugu.

To će biti npr., kad je naziv firme koja je subjekt u postupku na različit način nepotpuno ili pogrešno označen, ili kad je osobno ime fizičke osobe navedeno u jednoj ispravi pravilno, a u drugoj u skraćenom obliku ili u obliku od milja, ili kad se u izvršnoj ispravi navodi predbračno prezime stranke a u prijedlogu za izvršenje prezime koje je uzela prilikom sklapanja braka, i sl. Nesklad je neprihvatljiv, naročito u postupku izvršenja u javnim knjigama, u kojima se određena ograničenja upisanih prava mogu unositi samo ako su subjekti u izvršnoj ispravi istovjetno označeni kao što su u javnoj knjizi."

140 Triva-Belajec-Dika: *Sudsko izvršno pravo*, str. 294. § 47/15.1. "Tuženi vjerovnik i dužnik nisu materijalni suparničari: oni nisu u pogledu predmeta spora (posrednog - op. T.S.) u pravnoj zajednici, niti njihova prava odnosno obveze potječu iz iste činjenične i pravne osnove (196/1.t.1.ZPP). Jer nisu materijalni, ne mogu biti niti jedinstveni suparničari. Oni su dakle *formalni suparničari* (196/1.t.2. ZPP), na temelju posebnog zakonskog ovlaštenja, koje trećemu pruža iznimnu priliku da po pravilima o atrakciji, koja inače ne važe u odnosu na formalne suparničare, podnese tužbu protiv

Prigovor se izgleda može uložiti i za slučaj spora oko posjeda.¹⁴¹

Dok je najvjerojatnije u redu da se u kopnenom slučaju uputi treća osoba na tužbu "protiv stranaka", sumnjam da je to potrebno uvijek protiv obe stranke dignuti tužbu u slučaju kada se radi o brodu. Ovo je novum u OZ, jer je ZIP u čl. 57. st.1. određivao da se tužba podnosi protiv vjerovnika (sada predlagatelja) a u st.3. je rečeno da ako dužnik (sada protivnik) osporava pravo trećoj osobi, može biti obuhvaćen. Mislim da je odredba, kako je bila u ZIP, praktičnija. Naime, protivnik može biti jedna fizička ili pravna osoba, koja uopće nije zainteresirana za postupak privremene mjere, može biti čak i nepostojeća, ili se nalaziti u nekoj stranoj zemlji pa bi bila potrebna dostava diplomatskim putem, može biti da čak ne postoji bilateralni sporazum ili multilateralni da bi ta zemlja trebala prihvatiti dostavu diplomatskim putem itd. itd. Ta protustranka možda i priznaje ispravnost prigovora treće osobe, ali, kako je rješenje o privremenoj naredbi predato zapovjedniku broda (i agent je možda napravio sebi kopiju), pošto i zapovjednik nema kontakta sa protivnikom a niti agent (jer nije imenovan od protivnika)¹⁴² treća osoba skoro da ne može dostaviti tužbu protivniku. Mislim da bi bilo rješenje, da se ostavi tekst kao u ZIP (samo protiv vjerovnika) a da se tekst iz OZ usmjeri na to, da ako dokumenti broda ukazuju da je ispravno naznačen protivnik, a treća osoba tvrdi da to nije ispravno, da se tada treću osobu uputi na tužbu protiv obje stranke tj. predlagatelja i protivnika.

Ako je na pr. protivnik predlagatelja krivo naznačen u prijedlogu za privremenu mjeru, a treća stranka prigovara, zapravo bi sud morao po službenoj dužnosti zatražiti od Lučke kapetanije oduzete isprave i na osnovu njih donijeti odluku temeljem čl. 56. st. 1. i 2. tj. ako iz dokumenata proizlazi opravdanost prigovora riješiti u postupku privremene mjere a inače uputiti na parnicu.

dužnika kod suda nadležnog za vjerovnika iako taj sud inače ne bi bio nadležan za ovaj spor.....nema zapreke da sud.....donese o ovim zahtjevima presude različitog predznaka: kojim se prvi zahtjev usvaja a drugi odbija ili obrnuto."

§ 15.2. "Izraženo je shvaćanje da je dužnik u odnosu na izlučnu parnicu trećega protiv vjerovnika potencijalni *jedinstveni suparničar* na strani vjerovnika, pa da bi ga trebalo....tretirati kao jedinstvenog suparničara.Izraženo shvaćanje teško je prihvatiti."

141 GORŠIĆ, Tumač zakona o izvršenju i obezbjeđenju, 1930. § 36 komentar. "Izlučna tužba postoji prije svega u zaštiti prava vlasništva kao i onih obveznih zahtjeva, koji idu za izručenjem (ne samo prijenosom) tjelesne stvari, zatim u zaštitu stvarnih prava, naročito onih koja nisu upisana u zemljišnoj knjizi, najposlije u zaštiti prava posjeda,Njome se pobija samo provođenje ovrhe."

142 Ako je protivnik predlagatelja osoba koja na pr. nije brodovlasnik, prigovor ili tužba ne bi se mogla pravovaljano dostaviti zapovjedniku, pa se u praksi, dosta često, koristi da se zajedno podnese tužba i prijedlog za privremenu mjeru, u kojem slučaju, praksa, dopušta takovu dostavu i za tužbu.

Inače je problem dostava prigovora treće strane baš toj krivo naznačenoj strani, a može doći lako i do situacije da dostava uopće nije iskazana. Dalje, ako je dostava i iskazana i treća strana upućena na parnicu, protivnik predlagatelja (sada tuženi) zapravo možda uopće nema interesa za postupak, a možda čak niti pravno ne postoji (slučajevi kada brodovlasnici voze liniju pod kakvim komercijalnim imenom). Pa kada bi se i izvršila dostava može se prije svega očekivati prigovor nenadležnosti suda, koji se može vjerojatno odbiti obzirom na forum imovine. Međutim ako tuženi stvarno nije vlasnik broda, i to dokaže, izgleda da foruma imovine nema. Onda treća osoba dolazi u poziciju da nema koga tužiti jer judikatura smatra da se može tužiti samo osoba koja je navedena u privremenoj mjeri a ona recimo, ne postoji ili je potpuno nezainteresirana. Može doći do toga da treća strana mora snositi sve troškove i da praktički, nema regresa prema predlagatelju privremene mjere ako je on također u inostanstvu.

U predmetu ATLANTIC MOON,¹⁴³ gdje je protivnik očito krivo naznačen, a treća osoba je uložila prigovor, bila je nastala situacija da je predlagatelj podigao tužbu, reklo bi se, radi opravdanja iako je treća osoba uložila podnesak tvrdeći da je treća osoba vlasnik, a da to nije protivnik predlagatelja, i nakon što je treća osoba dala garanciju koju je predlagatelj prihvatio, nastala je situacija, da je predlagatelj prihvatio garanciju, ali se nije deklarirao o tvrdnji treće osobe, već je podigao tužbu, opet promašivši pasivnu legitimaciju, iz čega treba zaključiti da smatra da je vlasnik broda protivnik predlagatelja, pa bi se logikom stvari trebalo bilo uputiti treću osobu, na tužbu radi proglašenja nedopustivosti privremene mjere. Ako dođe do takove situacije, može se eventualno postaviti i pitanje odgovornosti suda, ako sud, na prigovor promašene pasivne legitimacije, nije odmah zatražio dokumente broda, jer je izdavanje privremene mjere i određivanjem Lučkoj kapetaniji da oduzme dokumente, sud znao ili morao znati da se u sudskom spisu mora nalaziti dokumentacija, pošto Lučka kapetanija uređuje u ime i za račun suda.

U pogledu pravovremenosti podnošenja tužbe zaslužuju pažnju stajališta u vezi biv. ZIP.¹⁴⁴

143 Za kompletniji tekst vidi: Ivković, *Privremene mjere osiguranja na brodu*, 1994, str. 242 do 243-11. sa bilješkama.

144 "Je li vjerovnik inozemna osoba, opravdao tužbom izdavanje privremene mjere u smislu čl. 272 st.1. ZIP ako je tužba podnesena u određenom roku ali ju je sud odbacio primjenom čl. 16. ZPP zbog apsolutne nenadležnosti ?

Ako je sud na osnovi čl. 272. st.1. ZIP izdao privremenu mjeru prije podnošenja tužbe i u njoj odredio vjerovniku rok za podizanje tužbe, odnosno prijedloga radi opravdanja privremene mjere, smatra se da vjerovnik nije postupio po nalogu suda u određenom roku kad je tužbu podnio sudu koji je izdao privremenu mjeru umjesto inozemnoj arbitraži koja je ugovorena za rješavanje toga spornog odnosa. (čl. 16 u vezi s čl. 473 ZPP)."

Stav privrednih sudova (XI) 16. do 18.V.1979. PNz 15/117 cit. prema

Glede nadležnosti određene u čl. 875 PZ. može se razmotriti odredba st.6. kada treća osoba može vrlo teško štiti svoje interese ako brod nije upisan u hrvatski registar tj. ako je strani brod. Naime, ako je nadležan u takovom slučaju svaki stvarno nadležan hrvatski sud. S tim u vezi, samo radi intelektualne gimnastike, postavlja se pitanje da li tako izdana "leteća" privremena mjera zadovoljava uslov iz čl. 261 st. 3. PZ o prestanku privilegija ? Da li to znači da se može smatrati da je provedeno "zaustavljanje" broda ? Reklo bi se da može jer kada bi brod stigao u hrvatsku luku, ne bi se mogla izdati ponovno privremena mjera između istih osoba za isti privilegij.

Možda je korisno raspraviti i situaciju, kada predlagatelj ishodi privremenu mjeru i biva upućen na parnicu radi opravdanja privremene mjere i kada treća osoba stavi prigovor radi nedopuštenosti privremene mjere i biva upućena na tužbu radi nedopustivosti iste.

Praktički to znači da se vode paralelno dva postupka. Ta dva postupka ne moraju vremenski biti istovremeno završena, pa i to stvara poteškoće. No sud može temeljem čl. 313 ZPP. spojiti predmete.

Spominjem da čl. 56.st.4. predviđa i tužbu na utvrđenje.¹⁴⁵ Da li je prema tome baš potrebno uvijek tužiti oba ? Troškovi kod sporova o brodovima obično su vrlo veliki !

Tužba radi opravdanja (čl. 981. st. 2. PZ i 303. OZ)

U čl. 981. st.2. PZ., kao i u čl. 303. OZ., koji nosi naslov: "Vrijeme za koje se određuje privremena mjera", određen je rok od 15 dana u kojem mora predlagatelj osiguranja podnijeti tužbu radi opravdanja ili pokrenuti drugi postupak.

U cit. odredbama određeno je i u pogledu produljenja trajanja privremene mjere.

Tužba radi nedopuštenosti - (čl.56 OZ).

Crnić, ZIP. 1989. str. 213.

uz čl. 303. OZ: "Ako je sud na osnovi čl. 272.st.1. ZIP donio privremenu mjeru prije podizanja tužbe i vjerovniku odredio rok u kojem je dužan podnijeti tužbu, smatra se da vjerovnik nije postupio po nalogu suda ako je tužbu, istina, podnio u određenom roku, ali sudu nenadležnom (apsolutno) za rješavanje tog spora." VSSl. Sl.292/78 od 8.I.1979, Informator, 2715/80 str. 5. cit. prema Crnić, ZIP, 1989. str. 214. Vidi čl. 303 OZ.

¹⁴⁵ Nije sasvim jasno iz dikcije st.1. i st.4. da li st.4. također određuje tužbu protiv predlagatelja i protivnika, ili samo protiv onoga koji osporava. To bi bilo logičnije. Ipak, ako se uzme da bi mogao nastupiti prekid postupka radi tužbe makar protiv jednoga, na pr. protivnika, mogao bi predlagatelj doći u nezavidnu poziciju.

Možda nije na odmet razmisliti i o situaciji kada:

1. predlagatelj ishodi privremenu mjeru,
2. protivnik predlagatelja uloži prigovor, i
3. treća osoba uloži prigovor.

Uz određene uvjete, može doći do situacije da bi sud trebao uputiti na tužbu:

- a). predlagatelja osiguranja na tužbu i **dati** mu rok koji nije zakonom određen,
- b). protivnika predlagatelja, eventualno, nakon ulaganja žalbe u smislu GLAVE PET u vezi sa čl. 294. st. 3 OZ. i to u roku od 15 dana
- c). treću osobu u roku od 15 dana protiv obe stranke radi nedopuštenosti. Trećih osoba može biti i više (na pr. imaoca privilegija itd.).

Za tužbu protiv protivnika predlagatelja, ako nije vlasnik broda i nema druge imovine u R. Hrvatskoj može se možda postaviti pitanje nadležnosti lokalnog suda.

Da li činjenica da predlagatelj osiguranja osniva prijedlog za privremenu mjeru na privilegiju na brodu, daje nadležnost lokalnom sudu makar protivnik predlagatelja nije vlasnik broda, nego je na pr. zakupnik, naručitelj ili osobni dužnik, a nije vlasnik broda (čl. 977 st. 2. i 3. PZ) ? Mislim da to nije sporno i da lokalni sud ima nadležnost za privremenu mjeru. U tom smislu i čl. 19. OZ i čl. 63 ZPP.

No ostaje još uvijek problem dostave tužbe u inostranstvo.

Ipak izgleda da niti zakonom niti praksom nije određeno da li u takovom slučaju kada bi prema slovu zakona morao biti upućen na parnicu i predlagatelj osiguranja i treća osoba, stvarno, sud mora uputiti obojicu, ili o čemu ovisi drugačija odluka ? U predmetu ATLANTIC MOON, nije bio upućen niti predlagatelj niti treća osoba. To očito nije u redu. Ali, u tom predmetu protivnik predlagatelja nije bio vlasnik broda, bila je promašena pasivna lagitimacija. Ipak sud je trebao nekoga uputiti na parnicu, što nije učinjeno a na što nije upozorio niti IIst. sud.

Vraćam se na situaciju kada je dozvoljena privremena mjera, kada se protivnik žali (čl.46. OZ) (daljnji tok iza žalbe je dosta zapleten, ali može dovesti do upućivanja protivnika predlagatelja na tužbu radi nedopuštenosti - čl. 48.st.2.), a treća osoba se protivi radi nedopuštenosti. Obzirom na propis čl. 49. i sl. o žalbi nakon roka, može se dogoditi da treća osoba biva upućena na parnicu, protivnik se tek onda žali i biva i on upućen na parnicu itd.

Svakako iz odredbe čl. 56.st.2. prema kojoj odredbi

će sud odlučiti o prigovoru treće strane u postupku privremene mjere, bilo bi logično da odluči i o šteti koju je treća strana pretrpjela. Pogotovo ako je u smislu odredbe čl. 64. sud odredio da predlagatelj osiguranja mora dati jamstvo za štetu koju bi treća osoba mogla pretrpjeti.

Možda je rješenje u određivanju postupka u propisima o privremenoj mjeri.

Kada se NE može tražiti proglašenje privremene mjere nedopuštenom - čl. 57. OZ.

Odredbe sadržane u čl. 57 OZ su specifične za treću osobu. Postoji međutim i odredba čl. 977 PZ. koja je specifična za brod.

Čl. 57 OZ govori samo o suvlasniku, dok čl. 977 PZ govori o hipoteci, privilegijama, založnim pravom stranog prava, zakupcu, naručitelju itd. Odredba govori i o brodu zakupca ili naručitelja, o osobnom dužniku koji nije vlasnik broda a sam odgovara za tražbine, itd.

Treća osoba može se naći u većini tih situacija. Mislim da se odredba čl. 57 OZ ne može primjeniti na takve situacije.

Kada se radi o suvlasništvu, potrebno je uzeti u obzir odredbe čl. 951 PZ, na osnovu kojih, mislim da se odredbe čl. 57 OZ, ne bi mogle u određenim situacijama primijeniti.

Obustava postupka i ukinuće provedenih radnji - čl. 982 i čl. 971. st.4. t. 1-3. PZ.

Možda je korisno spomenuti da je OZ izvršio promjenu naziva korištenih u ZIP. Tako je u OZ Glava osma, ODGODA, OBUSTAVA I ZAVRŠETAK, a u ZIP je bila Glava sedma ODLAGANJE I OBUSTAVA IZVRŠENJA.

U OZ je čl. 61. Odgoda ovrhe na prijedlog ovršenika a u ZIP čl. 63. Odlaganje izvršenja. Na prijedlog dužnika. Itd. Ne ulazim u ispravnost izraza korištenih u ZIP i OZ. Imam međutim utisak, da nije došlo do razjašnjenja.

Izmjenjena odredba čl. 68 OZ, određuje da se smatra dovršenim postupak ovrhe (dakle i privremene mjere):

- a). pravomoćnošću odluke o odbacivanju prijedloga
- b). pravomoćnošću odluke o odbijanju prijedloga
- c). provedbom ovršne (dakle i privremene mjere) radnje kojom se ovrha (dakle i privremena mjera) dovršava
- d). obustavom ovrhe (privremene mjere).

Možda se slučajevi pod c). i d). u vezi sa st.2. moraju razmotriti.

Dikcija st.2. izgleda da predviđa utvrđivanje dovršenja postupka samo za slučaj "provedbe posljednje ovršne radnje".

Da li je "obustava" poslednja ovršna radnja, ako je na pr. u smislu čl. 300. st.3, 301.st.2, OZ, čl. 979, 981.st.5., 982 PZ određena obustava? Ako jeste trebalo bi u o tome donijeti rješenje o dovršetku, a ako nije onda ne bi trebalo, ali onda ne teče rok napr. za zahtjev za troškove i sl..

U čl.300 st.3. situacija je da je dato/položeno osiguranje/jamstvo. Dakle odredba je da se postupak obustavlja, jer se nešto mora naknadno dogoditi sa "osiguranjem"/jamstvom !

Čl. 301.st.2. određuje da ako predlagatelj osiguranja ne ispuní odredbu suda o polaganju osiguranja, sud će obustaviti postupak.

Čini se da činjenična i pravna situacija u ova dva slučaja nije jednaka.

Obustava iz čl. 300 znači da je privremena mjera još na snazi ali u drugom obliku tj. nije zaustavljen više brod, ali je osiguranje/jamstvo "zaustavljeno". Očito je da se eventualno već izdane odluke o upućivanju na parnicu(e) ne "obustavljaju"! Dapače i rokovi iz odredbi o pokretanju parnice teku i sud mora te rokove po službenoj dužnosti kontrolirati. Mislím da se to ne može smatrati kao "dovršetak" u smislu čl. 68 OZ. Mislím da na pr. rok za traženje štete i troška ne teče.

Odredba o obustavi u čl. 301.st.2. znači međutim da je je postupak "dovršen" jer predlagatelj osiguranja nije ispunio odluku suda o polaganju osiguranja. Mislím da rok za traženje troška teče.

Zašto onda zakonodavac koristi identične izraze u jednom i drugom slučaju, kada rezultat nije identičan i tako ostavlja stranci da zauzme stav. Odnosno zašto ne obaveže sud da izda rješenje o dovršetku ili ne promjeni odredbu u čl. 14.st.6. onamo da glasi "*.....u roku od trideset dana od pravomoćnosti rješenja o dovršetku postupka*". Ujedno i da zakonodavac koristi za različite slučajeve različite izraze, ili da promjeni čl.68.st.2. onamo da sud uvijek kada je postupak dovršen mora izdati takovo rješenje.

Čl.982 PZ, određuje da će se privremena mjera ukinuti ako se udovolji pretpostavkama iz čl. 971.st.4. točke 1) do 3) PZ. Navedeni st.3. određuje da će sud obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje.

Korišteni su u zakonima (PZ, OZ NN 57/96 i 29/99)

staviti izvan snage
završetak
okončanje
dovršetak-dovršenje
obustava, itd.

Moje je mišljenje da se izraz OBUSTAVA, OBUSTAVITI može koristiti i dalje, ali da to nikako ne znači DOVRŠETAK, ako nije doneseno i posebno rješenjem u svakom slučaju dovršetka. U "Čl. 68. st.2. OZ (izmjene NN 29/99) upotrebljen je sada izraz DOVRŠETAK/DOVRŠENJE."

U st. 1. upotrebljen je izraz "SMATRA SE DOVRŠENIM". To predstavlja tako rekuć slobodnu ocjenu što je dakle neutvrđeno i očito često opasno.

"Dovršenje ovrhe provedbom posljednje ovršne radnje, sud će utvrditi rješenjem."¹⁴⁶

Imam utisak da i nova dikcija, nije najsretnije koncipirana. Naime, može se pomisliti da je "obustava ovrhe" ujedno i "posljedna ovršna radnja" pa to ne bi trebalo "utvrditi rješenjem" ili "obustava" to nije, pa treba dovršenje "utvrditi rješenjem". Stvarno, ne vidim razloga, da se ne odredi da se UVIJEK mora donijeti rješenje o dovršetku pa da situacija bude uvijek JASNA !
147

Uvjeren sam da ako je položeno bilo koje jamstvo, postupak nije dovršen. Vjerojatano bi bilo korisno da se ova nejasnoća nekako rasplete.

Izgleda mi da ako se iz bilo kojeg razloga brod oslobodi, a predlagatelj osiguranja ne povuče prijedlog za privremenu mjeru, dolazi eventualno do obustave provođenja privremene mjere, oslobođenja broda, ali ne do rješenja suda u kojem se određuje da je privremena mjera ukinuta.¹⁴⁸

Treba razmotriti i odredbu čl. 67.st.5 OZ. Radi se naime o obustavi i ukinuću provedenih radnji, ali pod uslovom da se time ne dira u stečena prava trećih osoba.

I u ZIP postojao je u čl. 68 isti propis.

Postavljam si pitanje da li je trošak koji je imala treća osoba u postupku privremene mjere ulaganjem prigovora, dobavom raznih dokumenata, odvjetničkom nagradom i sl., jedno **stečeno pravo** ? Reklo bi se da jeste ! Kada je očito da je stranka imala troškove, čini mi se, da se ne bi smjelo ostaviti stranku da razmišlja je li postupak dovršen, ili je samo brod oslobođen a postupak privremene mjere još traje i zapravo je ili prekinut ili je zastao. No judikatura je u nizu sporova obustavljala privremenu mjeru, postupak, i ukinula provedene radnje, iako je treća osoba imala trošak u toku postupka (vidi Judikaturu na kraju ovo rada). PZ, kao lex specialis, ne određuje ništa o tome. Judikatura je upućivala treću osobu na parnicu, iako je bilo i naznaka da bi se trošak eventualno mogao odrediti, da je bio

146 Tek usput. Glava osma OZ-a ima u naslovu i riječ "završetak", a čl. 68. naslov "Dovršetak".

147 Prektičari koji primjenjuju zakone ne vole dubioze.

148 Ivković, Privremene mjere na brodu, 1994, str. 109 - 121.

zatražen o roku i specificiran troškovnikom (vidi **Privredni sud Hrvatske II-Pž-562/85-2 od 2.4.1985** ".....treća osoba, nezavisno od rezultata postupka, nema pravo na troškove postupka iz razloga jer nije u zahtjevu određeno navela troškove za koje traži nadoknadu (čl. 164 st.2. ZPP u vezi sa čl. 14 ZIPa...." vidi i BILJEŠKU uz tu odluku)).

Obustava koju zakon predviđa u nizu slučajeva promatrana kroz odredbu čl. 15. st.4. OZ, ukazuje da obustava nije dovršenje, jer cit. odredba točno utvrđuje dužnost suda da "protivnoj stranci" (trećoj osobi????), ako određuje štetu ili trošak u "...postupku osiguranja.." na prijedlog, "istim rješenjem odluči i o naplati iz toga osiguranja! Prema tome postojanje osiguranja/jamstva onemogućava "dovršenje".¹⁴⁹

Imam utisak da bi to pitanje troškova trebalo jasno definirati i fiksirati u tekstu.

Ulaganje pravnog lijeka i sl. od strane treće osobe

Čl. 65 st.1. određuje vrijeme za koje se privremena mjera odgađa u slučaju ako je treća osoba izjavila pravni lijek, odnosno izvanredno pravno sredstvo i u tom slučaju odgoda traje do završetka postupka. Ističem da OZ tu koristi riječ "**završetak**". Naime, praksa obično poistovjećuje "obustavu" sa završetkom (sada **DOVRŠETAK**)¹⁵⁰ postupka. Mislim da nije bila namjera zakonodavca da se odgoda daje do obustave nego do dovršetka.

Čl. 65.st.2. ne spominje treću osobu.

Prekid postupka

Notorno je da se situacija kod brodova bitno razlikuje od situacije na kopnu. Tako, najčešće je svrha davanja jamstva, oslobođenje broda i njegov odlazak, dok to nije tako često na kopnenim stvarima. Dakle ono što odredbe opravdano primjenjuju na "kopnene" stvari, ne čine se tako opravdane kod brodova.

OZ spominje prekid postupka u čl. 9., međutim taj se propis više odnosi na zaštitu prava i interesa stranaka dok se zapaža da se u praksi ne koristi propis čl. 19. st.1 OZ,¹⁵¹ koji upućuje na primjenu odredaba Zakona o parničnom postupku u vezi sa prekidom postupka u slučaju upućivanja na parnicu radi prejudicijalnog pitanja. Može se dakle reći da su odredbe OZ u pogledu prekida vrlo štute, zato rješenje treba svakako potražiti u primjeni čl. 19. OZ

¹⁴⁹ Vidi i Crnić, op.cit.str.52, br. 13.

¹⁵⁰ NN 29/99 čl. 68.

¹⁵¹ Čl. 14 ZIP.

tj. primjeniti odredbe Zakona o parničnom postupku.¹⁵²

OZ predviđa u čl. 9. prekid postupka i kod "postupka osiguranja". Dikcija čl. 9. ipak upućuje na prekid sličan onome iz čl. 212 ZPP, a manje onom iz čl. 213 ZPP. Komentar uz čl. 231 ZPP veli: "slučajevizbog kojih sud mora konstitutivnim rješenjem prekinuti postupakiz stava 1. toč.1. i 2....." a to je u toč. 1.: " 1). ako odluči da sam ne rješava o prethodnom pitanju (čl.12.) (ZPP). Iz ove dikcije čl. 212 ZPP, trebalo bi zaključiti da sud MORA prekinuti postupak kad odluči da sam ne rješava prejudicijalno pitanje.

Prekid bi dakle trebao biti primjenjen nakon što je predlagatelj ili tko drugi upućen na parnicu radi prejudicijalnog pitanja.

Postoje mišljenja,¹⁵³ kojim bi se i ja pridružio, da zapravo ne bi trebalo doći do prekida, jer privremena mjera traje i dalje. Možda bi na onim mjestima gdje PZ i OZ govore o obustavi i sl., /već prema situaciju/ moglo se koristiti izraz **ZASTANE** (kao na pr. u čl. 204 st.3. i čl. 205 st.2. ZPP.) Jasno, ako se adekvatno promjeni dikcija u zakonima ili se negdje odredi da obustava znači zapravo zastoje, jer privremena mjera ostaje na snazi. U svim slučajevima kada privremena mjera ne ostaje na snazi sud bi morao donijeti rješenje u smislu čl. 68 OZ da je postupak privremene mjere **dovršen**.

Iako bi do prekida moglo doći i iz nekih drugih razloga, u pogledu treće osobe to će najčešće biti upućivanje na parnicu.¹⁵⁴

Kada dakle sud uputi treću stranu na parnicu, a treća osoba se ne posluži dokumentima naznačenim u čl.56 OZ, ipak smatram da je sud dužan primjenom čl. 19. OZ i čl. 213 ZPP.

152 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, § 33/32.1. "Do prekida izvršnog postupka može doći i zbog toga što je potrebno sačekati da o određenom prejudicijalnom pitanju svoju odluku donese nadležni sud ili drugi organ (213/1.t.1. ZPP). Ovlaštenja suda u izvršnom postupku (kao i u većini izvanparničnih postupaka) da odlučuje o prethodnom pitanju ograničena su u usporedbi s ovlaštenjima parničnog suda (12 ZPP)."

153 I judikatura kod suda u Koprju.

154 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str. 211 § 33/33. "Već je rečeno da razlozi da prekid postupka koji se odnose na nemogućnost suda ili stranaka za vođenje postupka (212, 213/1.t.2. ZPP), po prirodi stvari, djeluju na čitav izvršni postupak, pa se prekid odnosi, kako na stadij odlučivanja o izvršenju, tako i na stadij provođenja izvršenja. Prekid postupka zbog rješavanja prejudicijalnog pitanja - onda kad do njega dolazi - odnosi se samo na stadij odlučivanja o izvršenju."

¹⁵⁵ odrediti prekid postupka. ¹⁵⁶

Postavlja se pitanje za slučaj, ako je eventualno treća osoba dala polog u sud ili dala bankovnu garanciju po nalogu suda pa brod bude oslobođen, ali ostaje dužnost predlagatelja osiguranja da mora podnijeti tužbu radi opravdanja privremene mjere, da li sud mora odrediti prekid, ¹⁵⁷ do pravomoćne odluke u tom parničnom postupku opravdanja. Naime, PZ u čl. 982. određuje da će se postupak osiguranja "obustaviti i određena privremena mjera ukinuti", ako se udovolji kojoj od pretpostavaka iz čl. 971 st.4. t. 1). do 3)., a t.1. govori o slučaju kada dužnik položi svotu tražbine koja se osigurava s kamatama. Doduše t.1. izričito veli to za **dužnika** a ne za treću osobu, ali je nesporno da je praksa u nizu slučajeva prihvaćala polog ili garanciju treće osobe i oslobađala brod. Zapravo je, u pogledu određivanja prekida postupka situacija ista da li predlagatelj vodi parnicu radi opravdanja ili treća osoba radi proglašenja nedopuštenosti. U oba slučaja radi se o prejudicijalnom pitanju pa treba odrediti prekid postupka, jer će se nakon dovršenja postupka vođenog bilo od predlagatelja, bilo treće osobe, u tom spisu privremene mjere morati odlučiti o pologu odn. garanciji, i eventualno o troškovima, a mislim i o naknadi štete.

Praksa je međutim odlučivala o obustavi. ¹⁵⁸

¹⁵⁵ Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, § 33/30 i dalje. "Prekid postupka zbog rješavanja prejudicijalnog pitanja - onda kad do njega dolazi- odnosi se samo na stadij odlučivanja o izvršenju" (§33/33 str. 211.)

¹⁵⁶ Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str. 210. § 33/32.4... "...kad sud uputi na parnicu treću osobu, koja je podnijela prigovor protiv izvršenja kojim se traži da se na određenom predmetu proglasi nedopuštenim (57). U tom slučaju incident koji, eventualno, zahtjeva zastoj u izvršnom postupku nastao u stadiju provođenja izvršenja, ali se odnosi i na rješenje o izvršenju, u onom dijelu u kojem je obuhvaćen sporni predmet izvršenja. Zbog toga će, možda, biti svrsishodno da sud zastane s rješavanjem o pravnim sredstvima koja su uložena protiv rješenja o izvršenju - ako su uložena i ako je postupak povodom njih još u toku - u mjeri koja se tiče spornog predmeta izvršenja, ali je pitanje da li bi se zbog toga moglo ili trebalo prekidati taj postupak. Izvršenje će se međutim provoditi i dalje, osim ako na zahtjev treće osobe ili nekog drugog ovlaštenika ne bude odgođeno."

¹⁵⁷ Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*,§33/32.3;"Za potrebe izvršnog postupka zakon je odredio granice ovlaštenja suda u rješavanju prethodnog pitanja time što je izričito propisao da se stranke i drugi sudionici u postupku moraju u određenim slučajevima uputiti na parnicu ili drugi postupak da u njemu dobiju rješenje tog pitanja. *A contrario* u tim slučajevima sud u izvršnom postupku nesmiye sam riješiti prejudicijalno pitanje. Tako će sud na parnicu uputiti dužnika koji je podnio prigovor protiv rješenja o izvršenju, čije rješenje ovisi o činjenicama koje se odnose na samo potraživanje i koje je među strankama sporno - 54 ZIP; treću osobu koja je podnijela prigovor protiv izvršenja kojim traži da se izvršenje na određenom predmetu proglasi nedopuštenim, ako se vjerovnik usprotivio prigovoru ili se o njemu nije izjasnio - 57 ZIP."

¹⁵⁸ OPS Split XII-I-R-1/93 od 08.01.1993 rješenje od 18.01.1993 "...obustavlja se postupak...". Dakle parnični postupak o prejudicijalnom pitanju je predlagatelj trebao početi a postupak osiguranja je obustavljen! Predlagatelj osiguranja podnio je tužbu radi opravdanja privremene mjere. Sud nije uputio treću osobu unatoč prigovora na tužbu radi nedopuštenosti ovrhe. Vidi u spisu XII-P-338/93 u kojoj je donesena nepravomoćna presuda 04.03.1997. ATLANTIC MOON, na kraju rada.

Istina je da i čl. 300 st.3. OZ ¹⁵⁹ određuje da će se obustaviti postupak i ukiniti već provedene radnje, pa to preuzima i čl. 982 PZ, ali, recimo biv. Zakon o izvršenju i obezbeđenju iz 1930.g. u § 348, govori, za slučaj polaganja jamstva o **ukidanju i ograničenju** tadašnje privremene naredbe. Svakako izgleda ukidanje i/ili ograničenje logičnije nego obustava. No, ako bi se uzelo da odredba u OZ i PZ o obustavi postupka ne znači dovršetak postupka (zatvaranje spisa) , nego **ne** poduzimanje daljnjih akcija, možda bi sve zvučalo drugačije.¹⁶⁰

Naime u sudskoj praksi nije sasvim jasno što znači rješenje o obustavi postupka u smislu gore citiranih propisa OZ odn. PZ. Tako na pr. Visoki trgovački sud R. Hrvatske u II.st. odluci ¹⁶¹ najprije navodi da je "...rješenje....da se ukida privremena mjera..." a malo kasnije da je "prvostupanjski sud....opravdano **do daljnjeg** (podvukao Đ.I.) obustavio postupak...". Iz ove dikcije izgledalo bi kao da spis nije konačno zatvoren. Ako je predmet **do daljnjeg** obustavljen, onda znači da još nije **dovršen postupak** tj. da nije nastupila situacija da se ne može u spisu zatražiti trošak (čl. 14.st.6 OZ).

Postavlja se pitanje da li eventualni prijedlog zainteresirane strane, ako ga stavlja u fazi "do daljnjega" treba odbaciti ili sačekati sa rješavanjem dok spis bude ponovno aktiviran ? ¹⁶² Mislím da to ovisi o karakteru podneska, ali smatram da se u principu, podnesak ne može odbaciti samo zbog toga što je postupak obustavljen do "daljnjega".

Zakon je odredio da se primjeni ZPP u pogledu postupaka koji nisu bili određeni u OZ (ZIP). ¹⁶³ (čl. 19 OZ).

Postoje dakle tri stadija:

PREKID

OBUSTAVA (Zastoj ?) i

DOVRŠETAK/DOVRŠENJE/OKONČANJE/ZAVRŠETAK

¹⁵⁹ Isto i čl. 269.st.3. ZIP. Citirani niže navedeni primjeri su iz razdoblja ZIP-a.

¹⁶⁰ Vidi Triva-Belajac-Dika, *Sudsko izvršno pravo*, §53/26 i § 52/18-22.

¹⁶¹ VTS RH II-Pž-365/94 dd. 02.11.1994

¹⁶² Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 209. 33/31:" Nema nikakve sumnje da svi razlozi za prekid parničnog postupka koji se odnose na nemogućnost suda da postupa (212. t.5. ZPP) odnosno na nemogućnost ili nesposobnost stranke da sudjeluje u postupku (212. t. 1 - 4, 213/1.t.2 ZPP) treba da imaju iste učinke i u izvršnom postupku. U izvršnom postupku se, doduše, mnoge radnje mogu poduzimati u odsutnosti stranaka, čak i kad im se nije dala mogućnost da budu saslušane (v. § 11(5), no iz tih pravila ne bi trebalo izvesti zaključak da sud može provesti čitav postupak (ili neki stadij u postupku) usprkos što postoje razlozi za prekid postupka iz kojih proizlazi kako stranka nije sposobna ili nije u mogućnosti da brani svoje interese."

¹⁶³ Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str. 215 § 33/36. "...klasično mirovanje u izvršnom postupku više nije potrebno jer strane (a posebno vjerovnik) mogu učinke mirovanja (pa i više od toga) postići svojim dispozitivnim radnjama koje dovode do neograničenog odgađanja izvršenja."

U OZ prekid je spomenut u čl. 9, obustava u čl. 67, dovršetak u čl. 55.st.2., čl. 68., čl. 290 st.4, a završetak je spomenut u čl. 14. st.6.OZ. ¹⁶⁴ Da li postoji razlika između "dovršetka" i "završetka" "obustave" itd.?

ZIP je koristio naziv "okončanje" na pr. u čl.32, zadnji st., koji odgovara doslovce čl. 15.st.7. OZ, time da je mjesto riječi "okončanje" upotrebljena riječ "završetak". Valjda su to sinonimi. ¹⁶⁵

Treba prema tome te razlike nekako uskladiti i onda ih striktno i KONSEKVENTNO koristiti u postupku, tj. i u OZ i u PZ odnosno, kako bih ja želio, u posebnim kompletnim propisima o privremenim mjerama na brodu i to sve na jednom mjestu.. ¹⁶⁶

Ostaje još izraz, OBUSTAVA, koji koriste OZ, ZIP i PZ. ¹⁶⁷ - ¹⁶⁸ - ¹⁶⁹ - ¹⁷⁰ Da li je "obustava" nešto drugo nego dovršetak/okončanje/završetak? Ili je "obustava" sličnija prekidu ili , možda, zastoju ??

164 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str.292, § 5., koristi izraz "okončanje". Tako i ZIP čl. 56.st.2.

165 Inače, u OZ je, prije izmjena, bila zgodna Glava osma, pod nazivom "2. OBUSTAVA I ZAVRŠETAK OVRHE", koja je u čl. 67 nosila naslov "Obustava" a čl.68 je nosio naslov **Dovršetak** ovrhe, a u tom se članu koristi i izraz "završena".

166 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str.str. 215 §7.1. "Termin "okončanje postupka" (32/5) odnosno "okončanje izvršnog postupka" (51, 54, 56/2, 57/2) jest opći, rodni (genusni) izraz koji treba da označi svaki završetak izvršnog postupka, bez obzira na to u kojem je stadiju nastao i kako je do njega došlo. On obuhvaća kako uspješan završetak postupka ostvarenjem vjerovnikovog potraživanja, tako i završetak izvršnog postupka sudskom odlukom u drugim slučajevima. Ove izraze zakon upotrebljava kad želi označiti krajnji čas do kojeg stranke ili drugi sudionici u postupku još mogu poduzeti određene procesne radnje. Tako stranke mogu zahtjev za naknadu troškova izvršenja podnijeti "najkasnije u roku od 30 dana od dana okončanja postupka, najkasnije do "okončanja izvršnog postupka" dužnik može podnijeti izvanredni prigovor protiv rješenja o izvršenju (prigovor nakon isteka roka od osam dana - 51), a treća osoba prigovor protiv izvršenja (56/2); do istog krajnjeg časa dužnik i treći mogu pokrenuti parnicu ili drugi postupak radi proglašenja da je izvršenje nedopušteno (54/2 i 57/2)."

167 OZ u čl. 3.st.4., ZIP u čl. 37. a PZ u čl. 982.

168 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str.217 § 34/12 -14.." S obzirom na to da se prijedlog za izvršenje može povući "u toku postupka" (37/1) - kao i s obzirom na dispozitivnu prirodu izvršnog postupka - treba uzeti da vjerovnik svoj prijedlog može povući i nakon pravomoćnosti rješenja o izvršenju, sve dok je postupak u toku tj. do njegovog okončanja. Dok još nije otpočelo izvršenje, odluka suda trebala bi imati deklaratorno značenje, tj. njome bi trebalo utvrditi da je postupak obustavljen time što je vjerovnik povukao svoj prijedlog. Ovo stajalište proizlazi iz pravne prirode te procesne radnje - njome se zapravo, obustavlja postupak, a ne odlukom suda (slično kao kod povlačenja tužbe prije nego što se tuženik upusti u raspravljanje o glavnoj stvari - 193/1. i 3. ZPP) - iako formulacija zakona ("U tom slučaju sud će obustaviti postupak - 37/2) upućuje na suprotni zaključak. Nakon što je izvršenje otpočelo odluka suda mora biti konstitutivna, jer njome treba ukinuti provedene izvršne radnje....."

169 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str. 221. § 34/19. "Do obustave izvršenja može doći po službenoj dužnosti ili na inicijativu stranke ILI DRUGOG SUDIONIKA U POSTUPKU."

170 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str. 222. § 22. "Osnovni procesni učinak obustave izvršenja jest da prestaje teći stadij provođenja izvršenja, po pravilu se time okončava i čitav izvršni postupak (v. 15 - 18)."

Čini se da je u praksi došlo do nepravilnog davanja značenja pojedinim izrazima, a mislim, naročito izrazu OBUSTAVA.

OZ na pr.u čl. 395, za slučaj kada predlagatelj osiguranja u određenom roku nije podnio tužbu i sl., mora na prijedlog protivnika osiguranja "obustaviti postupak i ukinuti procesne radnje". Smatram da se takav propust predlagatelja ne može poistovjetiti sa, na pr. polaganjem osiguranja, za koji zakon u čl. 300 st.3. određuje također obustavu postupka i ukinuće već provedenih radnji. U potonjem slučaju davanja osiguranja postupak teče jer se o pologu i sl. mora definitivno riješiti tek nakon postupka i pravomoćnosti odluke. Prema tome bi, mislim, trebao biti prekid.

Čl.9. OZ određuje : "U slučaju **prekida** ovršnog postupka ili **postupka osiguranja** sud će na prijedlog stranke "...ako je to potrebno....." odrediti prekid. Čl. 213 ZPP određuje : ".....prekid postupka sud će odrediti: ako je odlučio da sam ne rješava i prethodnom pitanju".

Dakle OZ predviđa prekid u postupku privremenih mjera. Nisam nikada u praksi naišao na odluku oprekidu.

Bivši IP imao je u čl. 31. odredbe o prekidu za slučaj smrti stranke.

Čl.9. OZ ne govori o smrti stranke, nego o potrebi zaštite prava i interesa neke od stranaka, postavljajući, po potrebi, privremenog zastupnika.

ZPP u čl. 212. i sl. pa tako i čl. 213. predviđa prekid postupka ako je sud odlučio da sam ne rješava o prethodnom pitanju. Čl. 215.st.2 i 3 određuju o nastavku postupka.

U postupku privremene mjere ako sud uputi jednu od stranaka (uključujući i treću osobu) na parnicu, dolazi do rješavanja prejudicijalnog pitanja. Mislim da opravdanje privremene mjere, odn. u slučaju svake tužbe koja se nadovezuje na privremenu mjeru i u vezi je sa njom, svakako predstavlja rješavanje prejudicijalnog pitanja, jer nakon pravomoćnog završetka parničnog postupka, sud bi morao u nastavku postupka privremene mjere donijeti daljnu odluku. ¹⁷¹

U slučaju ako protivnik predlagatelja položi osiguranje/jamstvo po čl. 300 st.3. sud će morati odrediti da predlagatelj osiguranja podnese tužbu ili da protivnik osiguranja podnese tužbu i obustaviti postupak i ukinuti već provedene radnje. Međutim obaveza predlagatelja o ulaganju tužbe radi opravdanja i dalje teče. No, pretpostavimo da predlagatelj nije u roku podnio tužbu. Temeljem čl. 305. st.1., ako predlagatelj nije podnio u roku tužbu, sud će na prijedlog protivnika, izgleda OPET, PO DRUGI PUTA, obustaviti postupak i ukinuti privremenu mjeru. Čini se da bi ova druga

171 Vidi Triva, Belajec-Dika, Sudsko izvršno pravo,1980., str. 198 § 33/4.

obustava trebala značiti dovršetak postupka.

A protivnik po čl. 306. st.1. ima pravo na naknadu štete od predlagatelja, očito nakon ukidanja privremne mjere i obustave postupka po čl.305.

U nekom momentu mora se odrediti i konačno snašanje troškova po čl. 983.st.4. PZ. u vezi sa čl. 14.st.6.OZ.

Ne čini mi se sasvim logično da se to obavlja i događa tokom obustave.

Treba spomenuti i odredbu čl. 985 u vezi sa čl. 887 PZ, prema kojem Lučka kapetanija oduzima određene dokumente brodu i čuva ih odn. drži dok ne dobije odluku suda da dokumente vrati, pošto je brod oslobođen. Ako je dakle protivnik dao osiguranje/jamstvo, i ako je, recimo, i predlagatelj dao protu-osiguranje/jamstvo, i onda je poveden parnični postupak, sud će morati jednom donijeti odluke u pogledu:

- a). sudbine osiguranja datog po predlagatelju
- b). sudbine protu - osiguranja
- c). sudbine osiguranja datog po protivniku predlagatelja
- d). eventualne naknade štete protivniku
- e). postupka sa oduzetim dokumentima
- f). konačne odluke tko snosi troškove iz čl. 983 PZ
- g). odluci o troškovima postupka
- h). eventualne dostave žalbe ili žalba
- i). odluke o okončanju postupka po čl. 68/2 OZ.
- j). eventualnih drugih odluka i sl.

A sve to ili većinu u stadiju kada je po PZ ili OZ možda već doneseno rješenje o obustavi i ukidanju privremene mjere ili određenih radnji, a u stvari postupak je prekinut i morati će se preotvoriti. Da li se može jednostavno preotvoriti postupak koji je "obustavljen" ?

Očito je da su troškovi poznati samo u postupku koji se vodi u vezi privremene mjere, dakle u onom postupku koji se po PZ i OZ mora u određenim slučajevima obustaviti !?

Ako sam dobro shvatio cit. propise onda zapravo dolazi dva puta do obustave postupka i ukidanja radnji i to na pr. prvi puta kada predlagatelj da osiguranje/jamstvo a drugi puta kada ne uloži tužbu na vrijeme. Kakova je situacija u tom međuvremenu ? (Vidi i čl. 982 PZ.).

Postavlja se pitanje da li se rješenje koje mora donijeti sud u vezi sa osiguranjem (novčanim ili kakovim drugim čl. 978 i sl. PZ), ili protu - osiguranjem (čl. 300 st.2. i čl. 301.st.2. OZ), može smatrati obustava ili bi zapravo trebao biti prekid, za privremenu mjeru prekinut, jer sud mora u tom postupku još postupati u nekoliko situacija..

Moram reći da ne vidim kako se nakon obustave postupka i ukidanja provedenih radnji može u tom spisu donijeti rješenje iz čl. 305 OZ tj. ponovno obustaviti postupak i ukiniti provedene radnje odnosno procijeniti da li su se promjenile okolnosti tako da privremena mjera nije više potrebna. Isto tako, ako ne i manje, nije jasno kako sud može postupati u smislu čl. 306 određujući naknadu štete

koja je nanesena protivniku donošanjem privremene mjere za koju je utvrđeno da je bila neosnovana ili koju predlagatelj nije opravdao.

Ističem da se koriste donekle razni izrazi u vezi gornjega. Tako se koristi izraz : prekid, obustava, a u doktrini i okončanje i sl. ¹⁷²

Kakove ingerencije može u vezi toga imati treća osoba ? Ako treća osoba može dati osiguranje/jamstvo, ili eventualno tražiti protu-osiguranje/jamstvo, odnosno stupiti u postupak između predlagatelja i protivnika, onda je očito da treća osoba ima i te kakav interes da li je postupak, prekinut, obustavljen ili okončan/dovršen/završen. A moje je mišljenje da treća osoba ta prava ima.

Možda može poslužiti kao neki putokaz: "Ne može se donijeti rješenje o obustavi postupka i ukidanja svih izvršnih radnji primjenom čl. 68. ZIP kada se nesumnjivo utvrdi da je rješenje o izvršenju u cjelosti izvršeno i kada se konstatira da je postupak izvršenja okončan" ¹⁷³

Odredbe da se postupak obustavlja u OZ i u prijašnjem ZIP, vjerojatno su sasvim prihvatljive u običnim postupcima, ali nisu u plovidbenom pravu kod privremenih mjera.

Karakteristično je da se i u doktrini ¹⁷⁴ smatra da taj pojam nije naj sretnije korišten. Tako na pr. u Triva, Belajec, Dika, ¹⁷⁵ cijeli § 33 posvećuju odgađanju i prekidu, dok § 34 posvećuju okončanju postupka. § 33/30 i sl. obrađuje prekid postupka. Naročito u § 33/1. smatraju da mora doći do prekida, ako se treba odlučiti o prethodnom pitanju. Autori na str. 214. § 34/6 doslovce navode: " **6. Zakon o izvršnom postupku poznaje nekoliko naziva kojima označava završetak postupka, no u upotrebi tih naziva nije uvijek konsekventan, što otežava poimanje njihova smisla i sadržaja,**" To svakako vrijedi i za OZ.

Autori su vrlo iscrpni u tumačenju problematike:

"...u času kad se izvršenje obustavlja iz određenih razloga, još teče postupak povodom pravnih sredstava protiv rješenja o izvršenju koja su ponesena iz nekih drugih razloga. Drugim riječima, da stadij odlučivanja o izvršenju vremenski nadživi stadij provođenja izvršenja. To je lako moguće, budući da razlog za obustavu izvršenja može nastati u ranoj fazi izvršenja....S druge strane, odlučivanje o pravnim sredstvima protiv rješenja o izvršenju može se znatno odužiti. Odlučivanje o izvršenju

172 Triva, Belajec, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 34. "Izvršni postupak okončava se po službenog dužnosti ostvarenjem potraživanja vjerovnika odnosno njegovim provođenjem osiguranja te obustavom postupka (v.§34). Vjerovnik može okončati postupak povlačenjem prijedloga, za što mu nije potreban pristanak dužnika (37/1)."

173 (cit. prema, Crnić, *Izvršni postupak u praksi*, 1989, str. 108. Ss Gzs-55/82 Zbirka 367.)

174 Triva, Belajec, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980.

175 Triva, Belajec, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980

još se više može odužitikad se u povodu prigovora, povede parnica ili drugi postupak radi proglašenja da je izvršenje nedopušteno. (54)."

Opisane inverzije u redoslijedu postupka izvršnog suda postavljaju problem odnosa između obustave izvršenja i sudbine postupka povodom pravnih sredstava protiv rješenja o izvršenju koji je još u toku. Zakon ne regulira taj odnos, pa treba pribjeći argumentima procesne teorije. Smatramo da opisane situacije treba rješavati primjenom općih pravila o pravnom interesu za ulaganje pravnih lijekova." ¹⁷⁶

Iz propisa čl. 303. st. 1. OZ, ako je mjera određena prije podnošenja tužbe (a to je najčešći slučaj kod brodova), kristalno jasno proizlazi da se u rješenju kojim se odobrava privremena mjera mora odrediti rok u kojem predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja privremene mjere. Sud određuje rok od 15 dana (čl. 981. st. 1. PZ). Važno i presudno, jeste da, i u slučaju kada protivnik predlagatelja dade osiguranje/jamstvo, koje ili odredi sud ili ga stranke ugovore, ili ga predlagatelj prihvati, obaveza predlagatelja da podnese u roku tužbu radi opravdanja ostaje na snazi. I zakonska je obaveza suda da pazi na rok od 15 dana, i ako predlagatelj to ne dokaže, sud mora po službenoj dužnosti odlučiti o "ukinuću privremene mjere", za razliku iz st. 4. kada "obustavlja postupak osiguranja i ukida izvršene radnje".

Kako je vidljivo iz čl. 981 PZ, postoje dva roka: prvi je "trajanje" a drugi je "15 dana za tužbu".

Iz toga proizlazi da postupak može biti "obustavljen", ako obustava ne znači dovršetak/okončanje/završetak jer sud mora još, nakon proteka roka utvrditi da li je tužba podignuta ili ne. I dosljedno utvrđenju mora ili ukinuti privremenu mjeru i dovršiti/okončati/završiti postupak. A ako je tužba predana, sud, mislim, bi morao temeljem čl. 212 ZPP i sl. donijeti rješenje o tome. To sve znači da nije nastupio dovršetak/okončanje/završetak. Ako je nastupila obustava, onda ona znači nešto drugo a ne dovršetak/okončanje/završetak. Naime, ako obustava znači dovršetak, onda bi se moralo preotvoriti postupak kada bude trebalo odlučivati o troškovima, šteti, položima, garanciji i sl.

Uz to, i polog, garancija, tj. osiguranje/jamstvo, postoji, i, kolokvijalno rečeno, ono personificira brod koji je bio zaustavljen i pušten jer je dato osiguranje/jamstvo. Broda nema, ali umjesto broda postoji osiguranje/jamstvo. O osiguranju/jamstvu se mora odlučiti u jednoj slijedećoj fazi i to na pr. ili ako je protekao rok za tužbu povratkom osiguranja stranci, koja je dala

176 Triva, Belajec, Dika, 1980 *op.cit.* str. 218 para. 34. br. 18.1.

osiguranje/jamstvo, ili, nakon pravomoćnog okončanja postupka za opravdanje privremene mjere, rješenjem kako postupiti sa osiguranjem, koje se može i mora, ovisno o uspjehu, ili u cjelosti ili djelomično predati predlagatelju, ili vratiti protivniku predlagatelja, ako predlagatelj nije uspio u parnici.

Međutim, u tom istom spisu, nakon što se utvrdi da predlagatelj nije uspio, ostaje pravo na traženje štete temeljem čl. 306.

U slučaju ako je predlagatelju bilo naloženo da dade osiguranje/jamstvo (t.zv. kontra garanciju) ostaje još da se donese rješenje i o tome na prijedlog protivnika predlagatelja, u kom, slučaju, mislim, da bi sud morao donijeti rješenje da se kontra-polog vrat u cjelosti, ili djelomice, ovisno o tome da li je predlagatelj u cjelosti odbijen sa tužbom, ili je samo djelomično uspio.

Tek nakon svega ovoga, može doći do toga da je nastupio dovršetak.

Očito da je to pitanje i u biv. ZIP, bilo nejasno je činjenica da je smatrano da bi bilo korisno da sud koji provodi izvršenje u svakom konkretnom slučaju konstatira u formi odluke (zaključka) da je i kada izvršni postupak okončan.¹⁷⁷

U pogledu troškova čl. 14.st.6. OZ, određuje da se zahtjev za troškove podnosi u roku od 30 dana od **završetka postupka** (jednako i čl. 32. zadnji st. ZIP ali od **okončanja**).¹⁷⁸ Niti jedan niti drugi ne koriste izraz "obustava" i nije za vjerovati da je zakonodavac koristio sve te izraze time da imaju isto značenje.¹⁷⁹

Upozorujem na iscrpno razmatranje o okončanju postupka u Triva, Belajec, Dika, 1980 op.cit. u § 34. Pod br. 9 (str.215) navodi se : "Obustava izvršenja" je izraz kojim zakon označava bezuspješni završetak stadija provođenja izvršenja (68, v. i 32/3, 53/4, 54/4, 57/4, 72/3, 79/3, 94/3, 123/4, 136/2, 155/1, i 2., 169/3. i 4., 214/4, 216/5, 217/4). Ističem riječ "**STADIJ**".

Autori su obradili posebno i "Okončanje postupka u slučaju obustave izvršenja." (str. 217 i sl. op.cit.) Ističem da koriste izraz "**obustava izvršenja**", dok zakon

177 Zaključak savjetovanja u Saveznom sudu od 10. i 11.VI.1981. Starović 715, cit. prema Crnić, Izvršni postupak u praksi, 1989, str. 52. Vidi i Triva, Belajec, Dika, op.cit. § 35/21 : " S obzirom na važnost časa, kad je izvršni postupak okončan, bilo bi korisno kad bi sudovi o okončanju postupka donosili deklaratorno rješenje.....da bi strankama omogućili podnošenje zahtjeva za naknadu troškova.....". I dalje: "Rok iz čl. 32/7 ZIP trebalo bi u tom slučaju računati od dana kad je stranci dostavljeno rješenje suda....."

178 Zašto je OZ ostavio izraz završetak, kada je u čl. 68. u NN 29/99 uveo novi izraz "dovršetak"dovršenje", nije mi jasno.

179 Tek ilustracije radi : Crnić op.cit. u Kazalu, na str. 252, upućuje za : Okončanje ovršnog postupka, v. Dovršetak ovrhe. Pod Dovršetak, upućuje na čl. 68. Pod Obustava navodi, Obustava postupka ovrhe, i na niz čl..

govori o "obustavi postupka." ¹⁸⁰ i ¹⁸¹ Smatram prema tome da rok za traženje troškova ne teče od obustave, šta god "obustava" značila.

Sve što je gore navedeno kada se pojavljuju samo predlagatelj i protivnik, moralo bi se na neki način odnositi i na treću osobu.

Naime, i treća osoba može dati osiguranje/jamstvo, može tražiti protu-osiguranje/jamstvo, voditi parnicu radi nedopuštenosti ovrhe, možda i biti tužena u tužbi po prejudicijalnom pitanju i sl.

Autori su na str. 237, u § 35/2 naveli: "*Incidentalni postupak koji se provodi povodom zahtjeva za naknadu troškova izvršnog postupka otpočinje tek nakon što je okončan izvršni postupak (arg. iz 32/7), kao neki dodatni (akcesorni) postupak uz izvršni postupak. Taj incidentalni postupak ima dva stadija : u prvom se odlučuje o zahtjevu za naknadu troškova izvršnog postupka; u drugom se, eventualno, provodi izvršenje radi ostvarenja zahtjeva za naknadu troškova.*"

Naknada štete

Naknada štete protivniku osiguranja određena je u čl. 15, 306 i sl. OZ.

Kod štete trećoj osobi situacija nije jasna. Naime čl. 64.st.1. OZ, određuje da će sud odbiti prijedlog predlagatelja osiguranja, ako ovaj ne da, o roku, jamstvo za štetu koju bi mogla pretrpiti treća osoba. Nije jasno da li će iznos biti onaj, koji, recimo traži treća osoba (makar i nesrazmjeran) ili ga može i mora odrediti sud. U potonjem slučaju (a mislim da je logično da sud može i mora posredovati ako je zahtjev nesrazmjeran) dolazi do osiguranja/jamstva u korist treće osobe, na zahtjev treće osobe. Dakle ovdje, sud može i mora određivati iznos za eventualnu štetu trećoj osobi, ali nema ovlaštenja utvrditi i odlučiti na kraju, o šteti koju je pretrpila treća osoba. Ne čini mi se logično. Kod meritornog utvrđivanja štete postoje navodi, dokazi, vještačenje i sl., a kod određivanja iznosa za osiguranje/jamstvo ili se mora provoditi postupak (što je skoro isto kao u parničnom postupku) ili od oka, odmjeriti. A taj sud je ovlašten (dakle se smatra sposobnim) odlučivati štetu protivniku osiguranja, ali ne trećoj osobi.

Smatram važnim propis cit. čl.15 st. 4. OZ koji

180 Čl. 305.st.1. OZ

181 Triva, Belajec, Dika, op.cit. str. 236. § 35/21: "...najkasnije u roku od 30 dana od okončanja postupka (32/7; v. § 34). Ovaj rok ima dvostruko značenje: on prije svega, strankama treba da omogući korištenje njihovog prava da traže naknadu troškova postupka u onim, ne tako rijetkim, situacijama kad im odmah nije poznat čas okončanja postupka...."

propisuje da se i u postupku osiguranja odlučuje o pravu protivne stranke o naknadi štete (i/ili troškova) u vezi s radnjom zbog poduzimanje koje je osiguranje/jamstvo dano. Na njezin prijedlog istim rješenjem odlučit će se i o naplati utvrđene tražbine iz tog osiguranja.

Čini se da s obzirom na činjenicu da je zakonodavac upotrebio izraz "protivna stranka", da se u toj ulozi može pojaviti i "predlagatelj osiguranja" kao i "protivnik osiguranja",¹⁸² a valjda i treća osoba, sve pod uslovom da su prouzročili štetu protivnoj stranci. Da li izraz "protivna stranka" isključuje treću osobu jer ona nije "stranka" (čl. 2.st.1.t.7. OZ) ? Ili je "protivna stranka" širi pojam ? Naime, čudno je da ima pravo tražiti osiguranje/jamstvo, a štetu mora tražiti u parničnom postupku ! Ostaje otvoreno pitanje, da li treća osoba, koja definitivno ima pravo na prigovor u određenim slučajevima, a ima pravo i tražiti osiguranje/jamstvo, postaje ili može postati "protivna stranka".

Ponovno ističem da niti OZ niti PZ u propisima o mjerama osiguranja ne spominje treću osobu, a sudska praksa trećoj osobi daje izvjesna prava. U ostalom tako i doktrina.¹⁸³

Doktrina je kritizirala ne samo odredbe iz ZIP nego, *passim*, i iz IP 1930, i to, po mom mišljenju sasvim opravdano.¹⁸⁴ Postavlja se možda pitanje da li prekostojnice

182 OZ čl. 300 i 301, PZ čl. 978.

183 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 243 § 36/11. "Sud može, prema okolnostima slučaja uvjetovati odgađanje izvršenja polaganjem "jamstva" u situaciji kad odgađanje izvršenja traži dužnik (63/3) ili treća osoba koja je tražila da se izvršenje na određenom predmetu proglašeni nedopuštenim (65/2; v. § 47). U potonjem se slučaju zakonom određuje da "jamstvo" polaže osoba koja nije stranka u izvršnom postupku. U oba slučaja sud odlučuje o polaganju "jamstva" na prijedlog bilo koje stranke odnosno treće osobe ili po službenoj dužnosti."

184 Triva, Belajac, Dika, *Sudsko izvršno pravo*, 1980, str. 77 § 18/13: "Ono što je rečeno za protuizvršenje i sudske penale, vrijedilo bi, *mutatis mutandis*, i u pogledu nadležnosti za odlučivanje o zahtjevu za naknadu štete prouzrokovane neosnovanim određivanjem ...privremene mjere te o određivanju i provođenju izvršenja na temelju rješenja kojim je takav zahtjev usvojen (260/4,5; 274; v. §§ 52/23, 53/22 (ispravno 53/29 Đ.I.)."

§ 52/23 : "U slučajevima u kojima dužnik ima pravo na naknadu troškova koje mu je vjerovnik neosnovano prouzrokovao (v. § 35) dužnik ima pravo i na naknadu štete koju je, pored izdataka za sudjelovanje u postupku osiguranja, pretrpio zbog neosnovanih prethodnih mjera (260/4 (IP)). No o zahtjevu za naknadu ove štete neće se moći - barem bi to trebalo po zakonu - posredno zaključiti, izvoditi samostalno parnica, jer se o njenom postojanju i visini odlučuje, na prijedlog dužnika, sud osiguranja svojim rješenjem. Odredbu bi trebalo shvatiti kao pravilo kojim se u ovoj materiji isključuje tzv. *put pravne zaštite - parnični postupak* mada bi, zbog nepovoljnih konsekvencija kojed odatle proizlaze, bilo bolje kad taj zaključak ne bi bio nužan u ovom incidentalnom postupku. Iako se, naime, odlučuje o jednom supstancionalnom ovlaštenju o kojem bi trebalo voditi redovitu parnicu, sa svim procesnim garancijama koje su joj svojstvene, ovdje su stranke primorane da se povinuju odluci suca pojedinca i u stvarima velike vrijednosti, da se odreknu obvezne rasprave pred sudom, da se liše prava na dvostranu žalbu protiv presude i prava na reviziju i na ponavljanje postupka (v.44). Jedina intervencija u prilog poboljšanja procesnog položaja stranaka sastoji se u izričitoj odredbi o suspenzivnom karakteru žalbe protiv rješenja o naknadi štete (260/6 (IP)) (vidi čl. 306 OZ - Đ.I.) To pravilo jedva da išta poboljšava prekaru situaciju."

koje su ugovorene predstavljaju pojednostavnjeni iznos dnevne štete? Ugovorena šteta ? Neka vrst penala ? Ili bi tako ugovorene prekostojnice mogli biti nekakav putokaz za nagodbu ili za visinu štete ? No to nije pravno pitanje!

Stari IP iz 1930 previđao je u § 343 da će isti sud koji je dozvolio privremenu "naredbu" presuditi i štetu.¹⁸⁵

Treba razmotriti i odredbu čl. 67.st.5 OZ. Radi se naime o obustavi i ukinuću provedenih radnji, ali pod uslovom da se time ne dira u stečena prava trećih osoba.

U ZIP postojao je u čl. 68 isti propis.

Samo *passim* da li treća osoba, treba odluku o upućivanje na parnicu, ako dođe u situaciju da ima pravo na traženje štete ? Teško je zamisliti da vrijedi opći rok zastare, jer polog ili garancija vjerojatno leže, a ako ne leže onda leži brod (!?) Prisjetimo se: da je položeno osiguranje/jamstvo odn. kontra-garancija. Po odredbi čl. 15.st.3.OZ eventualno, stječe treća osoba založno pravo. Na ovaj problem može se odnositi i odredba čl. 301.st.3. jer spominje rok, a roka nema. Rok bi morao biti ili u odluci suda o polaganju jamstva ili kontra-jamstva, ili pak u garanciji ili pismenog dogovoru zainteresiranih. U stvari bilo bi mnogo jednostavnije da se rok odredi u zakonu !

Spomenuo bih položaj treće osobe u postupku osiguranja, ako je treća osoba, recimo, vlasnik broda, a brod je zaustavljen za dugovanje zakupnika ili koje druge osobe, koja je sama odgovorna za tražbinu.

Judikatura ne dozvoljava određivanje štete trećoj osobi, jer nije treća osoba nigdje spomenuta u odredbama koje bi davale pravo da se ta šteta odredi u postupku privremene mjere.¹⁸⁶

Čl. 64. OZ određuje ipak za slučaj ako predlagatelj dade osiguranje/jamstvo za štetu koju bi ovršenik ili

§ 53/29 :“I ovdje važe pravila o ostvarivanju zahtjeva za naknadu štete pred sudom osiguranja (260/5 (IP)) i o suspenzivnom značaju žalbe protiv rješenja o naknadi (260/6 (IP)), pa se u tom pogledu na odgovarajući način upućuje na zaključke do kojih se došlo u vezi razmatranjem ostvarivanja naknade štete u postupku osiguranja prethodnim mjerama (v. § 52/23 - 25).

- voditi samostalna parnica, jer se o njenom postojanju i visini odlučuje, na prijedlog dužnika, sud osiguranja svojim rješenjem.

185 Goršić, Tumač Zakona o izvršenju i obezbeđenju, 1930, str. 555, uz § 343: “ Zakon se služi riječima “svaku imovinsku štetu” dakle *damnum emergens* i *lucrum cessans*, a ne i štetu koja nije učinjena na imovini. Sud koji je nadležan za utvrđivanje visine naknade je onaj sud, koji je dozvolio privremenu naredbu, jer ima veze između dozvole i štete (odl. od 24. februara 1925, Ob.I. 6, B. vrh.s. VII 57). Visinu naknade odredi sud zaključkom bez predhodne usmene rasprave, pošto je pribavio potrebna objašnjenja (§ 51.st.3.). U zaključku treba odrediti paricijski rok, jer inače odluka ne može biti sposobna za ovršni naslov u smislu § 12 /odl. st.s. od 11 januara 1926. Ut 225/25. R.K.S. VII 88).“

186 VTS RH Pž-283/97.:“Nakon ove isplate pojavio se je investitor sa zahtjevom za naknadu štete u vezi čl. 274 st.1. ZIP-a. na koju nema pravo jer nije dužnik, već se pojavljuje samo kao zainteresirana strana.” Vidi BEN JAKAT, na kraju rada.

TREĆA OSOBA mogli trpjeti. Ovdje je važno istaknuti da OZ izričito određuje o šteti treće osobe. Važno, jer sudska praksa smatra da treća osoba može štetu ostvarivati samo u parnici. Ova odredba čl. 64. OZ, ipak nešto znači!

Razvoj postupka mogao bi eventualno izgledati:

1. prijedlog predlagatelja osiguranja "X" protiv protivnika osiguranja "Y" koji je stvarni dužnik prema "X-u" i koji je SAM odgovoran predlagatelju
2. rješenje o privremenoj mjeri
3. popis broda po čl. 985 u vezi čl. 887 PZ.
4. prigovor treće osobe "Z", koja je vlasnik broda po čl. 55 OZ, i prijedlog za odgodu po čl. 63 OZ, kao i prijedlog treće osobe za davanje osiguranja od strane predlagatelja po čl. 301 st.2. u vezi sa st.1. OZ i čl. 64 iz kojeg proizlazi kristalno jasno da treća osoba može tražiti osiguranje/jamstvo za zaštitu. sa trajanjem do isteka roka do kojeg treća osoba može zatražiti naknadu štete
5. dostava prigovora treće osobe predlagatelju "X" i protivniku "Y" sa rokom od 8 dana po čl. 55.st.3. OZ
6. odluka zbog protivljenja prigovoru odn. ne-očitovanja predlagatelja,
7. upućivanje treće osobe na parnicu protiv obje stranke (predlagatelja "X" i protivnika "Y" (Čl.56.st.1. OZ)
8. odluka o prijedlogu za odgodu nakon očitovanja predlagatelja po čl. 61 st.3. OZ
9. odluka u pogledu eventualnog zahtjeva predlagatelja "X" za osiguranje/jamstvo po čl. 61. st 4. OZ (predpostavimo da je treća osoba položila odlukom utvrđeni iznos od \$ 500.000.)
10. odluka o obustavi
11. rješenje o polaganju osiguranja od strane "X" na zahtjev treće osobe "Z" (predpostavimo da je odobreno da predlagatelj mora položiti \$100.000.- i da ih je predlagatelj položio kod suda, pozivom na broj spisa u kojem se vodi postupak osiguranja)
12. u spisu se direktno ili indirektno (garancija banke i sl.) nalazi sada \$ 500.000. plus \$ 100.000).
13. odluka o odgodi ovrhe (?) i prekidu (?)
14. tužba treće osobe "Z" protiv "X" i "Y".
15. pravomoćna presuda u korist treće osobe.
16. zahtjev treće osobe sudu koji je vodio postupak osiguranja na spis postupka osiguranja, za odmjeru troškova u postupku osiguranja u roku od 30 dana temeljem čl. 14.st.5 i 6. OZ. i za oslobođenje osiguranja sa depozita odn. postupak sa garancijom
17. rješenje suda za zahtjeve pod 16).
18. (?) tužba treće osobe sudu za naknadu štete ili eventualni zahtjev u postupku privremene mjere (?)
19. (?) pravomoćna presuda o šteti za iznos od \$ 40.000.- i trošak meritornog postupka od \$ 5.000.-
20. ili rješenje o šteti trećoj osobi (?)

21. zahtjev sudu koji je provodio postupak osiguranja na spis postupka osiguranja za doznaku od \$ 45.000., -iz depozita kod suda.

22. podnesci stranaka o odredbama o vraćanju salda osiguranja, po presudi za opravdanje privremene mjere kojom je dosuđeno predlagatelju \$ 380.000., pa mu treba iz iznosa od 500.000.- taj iznos doznačiti a iznos od 120.000.- vratiti trećoj osobi. Po presudi o šteti u korist treće osobe na 45.000.- plus 5.000.- ukupno 50.000.-, iz iznosa od 100.000.- doznačiti trećoj osobi a ostatak vratiti predlagatelju. Rekapitulacija: predlagatelju 380.000.- plus 50.000.- a trećoj osobi 120.000.- plus 50.000.-

23. Rješenje o troškovima u postupku privremene mjere(?)

24. Rješenje o sudbini pologa, garancije i sl.

25. Rješenje da je postupak osiguranja dovršen.

Nije jasno zašto i kojom logikom protivnik osiguranja ima pravo tražiti da se šteta utvrdi u spisu postupka osiguranja (čl.15 st.4. i 306 OZ), a treća osoba to pravo nema već bi morala voditi posebnu meritornu parnicu. Naime, može se vrlo lako dogoditi da je protivnik osiguranja brodovlasnik, ali isto tako da protivnik osiguranja NIJE brodovlasnik već da je treća osoba brodovlasnik. I onda, kada je brodovlasnik protivnik osiguranja šteta mu može biti utvrđena u postupku osiguranja, a onda kada je treća osoba brodovlasnik, onda bi morala voditi meritorni postupak za naknadu štete, a u stvari, brodovlasnik/protivnik osiguranja i brodovlasnik/treća osoba, koriste, logikom stvari, iste dokaze.

A u slučaju, kada je predlagatelj osiguranja pogrešno naznačio (promašio pasivnu legitimaciju) protivnika osiguranja, pa se je treća osoba pojavila kao brodovlasnik, treća osoba - brodovlasnik je u kompliciranijem postupku, nego da je on označen kao protivnik osiguranja ! Može se naime dogoditi da je prvo upućen na parnicu radi nedopuštenosti privremene mjere i kada uspije u parnici mora početi novu parnicu radi naknade štete i eventualno troškova! Trošak u postupku osiguranja ne može tražiti praktički prije dovršetka u parničnom postupku.

Ako je treća osoba "sudionik" zašto ne može "sudjelovati" i u utvrđivanju štete kada je to njeno "neko pravo i pravni interes" ! (čl.2.st.1.t.7.OZ)

Bilo bi logično da se u odredbu čl. 14.st.4 i 5, te čl. 15.st.4. OZ umetne i "SUDIONIK".

I dalje.

OZ u čl. 64 određuje postupak u slučaju ako je sud, odredio da predlagatelj dade osiguranje/jamstvo (kolokvijalno nazivano kontra-osiguranje). Ako je u roku koji mu je sud odredio položeno takovo osiguranje/jamstvo za štetu koju bi " **treća osoba mogla trpjeti zbog provedene**

ovrhe" sud će odbiti prijedlog treće osobe za odgodu i provesti ovrhu, jer treća osoba ima osiguranje/jamstvo za svoju štetu, o kojoj će se kasnije meritorno odlučivati.

Ipak čini se donekle čudno da će u postupku privremene mjere sud određivati iznos osiguranja za štetu koju može pretrpiti treća osoba i o tome iznosu ¹⁸⁷ donijeti odluku, a ne smije utvrditi, u konačnoj fazi, štetu treće osobe, ali smije utvrditi štetu predlagatelju osiguranja. U praksi to znači:

- a).sud određuje iznos osiguranja
- b).osiguranje/jamstvo mora biti raspoloživo do dovršetka parničnog postupka i postupka privremene mjere, raspoloživo u korist treće osobe čl.64.st.1. OZ)
- c).nakon završetka parničnog postupka o šteti i trošku
- d).mora odlučiti o sudbini osiguranja i raspodjeli
- e).donijeti rješenje o doznakama pologa odn. ostvarenja garancije, prodaje dragocjenosti, predaje vrijednosnih papira i sl

Zajedničke odredbe za naknadu štete protivniku osiguranja.

Čl. 306 i 307. OZ, nalaze se u Glavi XXXI PRIVREMENE MJERE, 4. Zajedničke odredbe.

OZ u čl. 306. st.1. određuje samo u pogledu prava protivnika predlagatelja u odnosu prema predlagatelju i samo za štetu, a st.2. upućuje na primjenu čl. 282 st. 4,5, i 6., i čl. 290 i čl. 291 te u čl. 307 na čl. 288. i čl. 289.st. 2. do 4. OZ. Dakle ne spominje se niti sudionika/treću osobu niti trošak. A pošto čl. 14. OZ ne spominje sudionika/treću osobu oni su isključeni iz obređivanja troškova u postupku osiguranja (da li to vrijedi i za umješača ?). To znači da za troškove iz postupka osiguranja moraju povesti parnicu, ali to nije sigurno. ¹⁸⁸

Čl. 290 OZ koji se odnosi na prethodne mjere, u st. 3. OZ govori o troškovima, st. 4. o naknadi štete i to roku od 30 dana. Nakon toga u parnici, u st. 5. u postojanju i visini štete iz st.4. određuje da sud utvrđuje rješenjem na prijedlog protivnika osiguranja.

Čl. 288 u st.4. OZ govori o sudskom odn. javnobilježničkom pologu a u čl. 289 st. 2 o roku trajanja prethodne mjere i st.4. o potrebi obrazloženja prethodne mjere.

¹⁸⁷ koji zapravo uopće nije razmatran niti procjenjivan niti lako kvanitificiran, a sud je obavezan da ga kvanitificira !!!

¹⁸⁸ vidi CHANG PING, PSH II-Pž-562/85-2 od 2.4.1985 u Judikaturi na kraju.

Iz cit. propisa čl. 290. može se zaključiti u vezi sa privremenim mjerama da je:

- a). predlagatelj osiguranja temeljem st. 3., dužan naknaditi troškove u slučajevima iz čl. 290. st.1. toč. 2, 3 i 4, te st.2. čl. 290.
- b). sud, na prijedlog protivnika osiguranja dužan utvrditi postojanje i visinu štete iz st.4. čl. 290.
- c). da žalba protiv rješenja pod b). zadržava njegovu ovrhu.

Čl. 307 upućuje na čl. 288 koji u st.4. određuje o sudskom ili javnobilježničkom pologu, koliko je to u vezi sa postupkom privremenih mjera. Zatim na čl. 289 st. 2 do 4. Iz st.3. proizlazi da se privremena mjera može produžiti na zahtjev predlagatelja a iz st.4., da rješenje o privremenoj mjeri mora biti obrazloženo (ali to je određeno i u čl. 294 st. 5., doduše samo u pogledu rješenja iz čl.294 st. 1. i 2. tog člana.

Položaj treće osobe očito zahtjeva razmišljanje i po mogućnosti uključivanje treće osobe u odredbe.

Naknada troškova postupka "trećoj osobi".

Čl. 14. OZ o troškovima postupka, uopće ne spominje treću osobu. Međutim određuje slučajeve naknade troškova i u korist predlagatelja osiguranja i protivnika u st.4. i 5.

PZ spominje troškove u čl. 983.st.4. ali to nisu direktno troškovi postupka.

Judikatura se nije sasvim jasno odredila, koleba. U predmetu CHANG PING (vidi na kraju eseja) PS Hrvatske ¹⁸⁹ navodi: "U konkretnom slučaju međutim treća osoba, nezavisno od rezultata postupka, nema pravo na troškove postupka iz razloga jer nije u zahtjevu određeno navela troškove za koje traži nadoknadu (čl. 154. st. 2. ZPP u vezi sa čl. 14. ZIP-a". Reklo bi se da bi sud dosudio troškove, da su bili specificirani. Nije ništa spomenuto o roku.

PS Hrvatske i u odluci II-PŽ-557/93-2 od 16.3.1993 vraćajući predmet sudu Ist., određuje da sud u ponovnom postupku "...ujedno odluči o prigovorima trećeg i o troškovima i ovog drugostepenog postupka".

Treba ipak razmotriti pravo treće osobe na naknadu troškova u postupku privremene mjera. Treća osoba kao sudionik odn. kao specifičan sudionik, čiji se prigovori mogu eventualno rješavati meritorno (Čl. 56 st.2. OZ) jer se treća osoba poziva na pravomoćnu presudu, javnu ispravu i sl., našla bi se u poziciji da kada sud rješava meritorno u postupku privremene mjere, mora (valjda) odrediti i troškove.

Scenarij: Predlagatelj osiguranja krivo je naznačio protivnika osiguranja, koji nije vlasnik stranog broda.

Treća osoba, inostrana pravna osoba, vlasnik broda, je putem odvjetnika u luci zaustavljanja stavila prigovor.

¹⁸⁹ II-PŽ-562/85-2 od 2.4.1985.

Nabavila je putem odvjetnika u inostranstvu izvod iz registra brodova i ovjeru putem apostile, zatim je inostrani advokat kurirskom službom (DHL), dostavio dokumente odvjetniku u luci zaustavljanja, koji je dokumente dao prevesti putem sudskog tumača i dostavio sudu podneskom. To su sve troškovi, uključujući i trošak inostranog odvjetnika i sl..

Sud je temeljem čl. 56. st. 2. zauzeo stav da je ovjereni izvod iz registra u inostranstvu javna isprava, pa je prigovor rješio u postupku privremene mjere.

Predmet je prema tome prvostepeno rješen. Protiv tog rješenja predlagatelj osiguranja ulaže žalbu. Nastaju dodatni troškovi. Sud bi morao odrediti troškove u postupku privremene mjere.

Varijanta scenarija: Treća osoba nije uspjela dokazati promašenu pasivnu legitimaciju. Protivnik osiguratelja je međutim uspio iz drugih razloga i njemu je sud u postupku privremene mjere, temeljem čl. 14. st.4. OZ dosudio troškove u tom istom postupku.

Ne izgleda niti logično niti pravedno niti ekonomično.

Postoji naime opasnost da sudovi, ne određuju troškove, jer nigdje nije spomenuto da treća osoba ima pravo da se troškovi odrede u postupku privremene mjere, pa, kao i kod štete, zauzmu stajalište da se troškovi ne mogu odrediti u postupku privremene mjere nego se moraju odrediti u parnici.

Ako dobro shvaćam propise onda bi izgledalo kao da:

- a). ako protivnik osiguranja uloži prigovor i uspije, temeljem čl. 14.st.5. predlagatelj osiguranja mu mora naknaditi trošak, pa čak, jer je protivnik stranka, na njegov zahtjev odlučiti o naplati iz jamstva, (čl. 15.st.4.).
- b). ako treća osoba uspije, odlučiti će, ako je primjenjen čl. 56. st.2., ali je pitanje da li će primjeniti čl. 14.st.4. jer treća osoba nije stranka (da li je "protivna" stranka" ??) a onda neće odlučiti o naplati utvrđene tražbine, iako je u tom postupku sud odlučio o visini i davanju jamstva od strane predlagatelja osiguranja temeljem čl. 64.st.1. OZ.

No ako se prihvati stajalište izneseno u gore cit. odlukama sudova, onda je problem rješen.

Ipak bilo bi jasnije da se to uvrsti u tekst zakona.

Doktrina je ukazala na problem troškova, mislim, djelomično, a pozvala se je i na čl. 160 ZPP.¹⁹⁰ Ističe se

¹⁹⁰ Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, str. 237 § 35/23: "Isto pravilo vrijedi i kad treća osoba pokrene parnicu radi proglašenja da je izvršenje na određenom predmetu nedopušteno, ako je parnica pokrenuta izvan roka koji je odredio sud (57/2) Tom odredbom krug osoba koje su obveznici u snošenju troškova postupka proširen je i na one koje nisu stranke u postupku (v.47). Teret snošenja troškova koji leži na...trećoj osobi u ovim slučajevima obuhvaća i dužnost nedoknađivanja troškova koji su uzrokovani prekoračenjem roka. (O snašanju toškova u parnici koje je pokrenula treća osoba v. 160 ZPP.)"

da niti u biv. ZIP to nije bilo rješeno.¹⁹¹

Ima još nešto vrijedno spomena. Ako sud određuje troškove iz čl. 14.st. 1. i 2. te čl. 983.st.4. P.Z., i bili bi u korist treće osobe jer je ona predujmla (jer bila brodar ili vlasnik - čl. 983.st.1. P.Z) da li treba te troškove određivati razvrstavanjem troškova iz čl. 14.st.1. i 2. OZ od, nazovimo ih, procesualnih troškova (advokata, prijevoda, biljega i sl.)

A ako se inače moraju povećani troškovi određivati u postupku privremene mjere zašto se ne mogu rješavati troškovi postupka za treću osobu ?

Rok za zahtjev je 30 dana od DOVRŠETKA (čl.14.st.6.OZ), pa je bitno u svakom slučaju, točno odrediti taj čas. Mislim da bi bilo korisno, nadodati u tekst zakona, da se računa od dana primitka rješenja. Ponovno ističem da ako se ne donese rješenje koje utvrđuje dan dovršetka i ne izvrši dostava tog rješenja, nego se smatra da rok teče od časa kada se "smatra ..dovršenim", (čl. 68 st.1. OZ), može biti i biti će sporno, od kada se računa rok od 30 dana. Čini se da bi bilo korisno mutatis mutandis prilagoditi propis iz čl. 164.st.7. ZPP na trošak u postupku privremene mjere.

Ako je "obustava" dovršetak, onda bi se trošak morao tražiti u roku od 30 dana od dovršetka. Međutim u međuvremenu, može parnični postupak za opravdanje ili nedopuštenost trajati.

I još. Kakovo je to "sudjelovanje" sudionika ako nema sudjelovanja u postupku određivanja troškova (i štete) ? Zar šteta i trošak nisu **neko pravo ili pravni interes sudionika po čl.2., st.1., t.7. OZ ?**

Postavljam si pitanje da li je trošak koji je imala treća osoba u postupku privremene mjere ulaganjem prigovora, dobavom raznih dokumenaa, odvjetničkom nagradom i sl., jedno **stečeno pravo** ? Naime, prema odredbi čl. 67.st.5. rješenjem o obustavi ukinut će se sve provedene radnje " *ako se time ne dira u stečena prava trećih osoba*" (podvukao Đ.I.)Reklo bi se da jeste ! No judikatura je u nizu sporova obustavljala privremenu mjeru, postupak, i ukinula provedene radnje, iako je treća osoba imala trošak u toku postupka (vidi Judikaturu na kraju ovo rada).

Imam utisak da bi to pitanje troškova trebalo nekako razmotriti i fiksirati.

191 Triva-Belajec-Dika:*Sudsko izvršno pravo*, § 35/29 koji govori o prethodnim mjerama završava: "Iako zakon o tome nema posebnih odredaba, trebalo bi da odgovarajuća obveza vjerovnika (troškove) postoji i kad se u sličnoj situaciji ukine privremena mjera i obustavi postupak. (173 (ispravno 273 Đ.I.))"

Odnos prema ugovoru o prijevozu stvari ili putnika - čl. 984.PZ.

PZ je u čl. 984. vrlo skučen, govori samo o pravima i dužnostima stranaka.

Ima li treća stranka kakvih prava ili dužnosti u vezi sa ugovorom o prijevozu ? Mislim da ima. Možda najjasniji slučaj je pravo treće osobe temeljem t.zv. stoppage in transit. U ostalom i čl. 988 PZ daje trećoj stranci određena prava i obaveze. Čini se, ipak, da čl. 988. PZ nije pravi "stoppage in transit".¹⁹²

I treća osoba može se pojaviti sa svojim interesima u vezi sa teretom. Naime, treća osoba može biti i na strani vozara - protivnika osiguranja i na strani predlagatelja osiguranja. Čini se da bi u takovom slučaju trebala biti umješak uz jednoga od njih. Ukoliko bi pak uložila prigovor i obje stranke osiguranja bi se protivile ili ne bi odgovorile itd. , trebala bi biti upućena na parnicu. U ostalom, trebalo bi paziti na primjenu odredaba iz PZ čl. 867.st. 5. i 6. i čl. 976.

U odnosu na teret treća osoba može biti prodavatelj, krcatelj, primalac itd.

Prokazna zakletva i popis imovine čl. 16.a. OZ.

Prokazna izjava i prokazni popis imovine, čl. 16a OZ.¹⁹³

OZ u Glavi XXXI nema odredbe u vezi čl. 16a, adekvatno odredbi čl. 297. st. 7 OZ. Trebalo bi dakle zaključiti da se čl. 16a ne primjenjuje u postupku privremene mjere. Naime oba člana i 16 i 16a, su u Glavi I. OZ., pa kada je zakonodavac smatrao potrebnim da se izričito pozove na primjenu čl. 16 u čl. 297.st.7. morao bi navesti i čl. 16a., da je htio da se isti može koristiti i u postupku privremenih mjera. Možda je lapsus ?

Meni se čini da bi se mutatis mutandis čl. 16a mogao koristiti i kod privremenih mjera. Čl. 294.st.3. određuje da rješenje o privremenoj mjeri ima učinak rješenja o ovrsi. Logično bi dakle bilo da i provođenje privremene mjere ima učinak kao i provođenje ovrhe (analogijom iz čl. 16a. st. 1: "Ako seovrha vodi....").

Položaj treće osobe je i ovdje specifičan.

¹⁹² Vidi Ivković, *Sprečavanje izručenja otposlane stvari*, Piran 1998.

¹⁹³ NN 29/99

Primjena drugih odredaba OZ. - Čl. 307 OZ

Čl. 307 OZ određuje da se u osiguranja privremenim mjerama na odgovarajući način primjenjuju odredbe člana 288. i člana 289. stavka 2. do 4. OZ.

"Leteća" privremena mjera na brodu.

Odredbom čl. 875. st. 6. PZ predviđena je mogućnost izdavanja privremene mjere ako se u vrijeme podnošenja prijedloga ne zna da li je brod u teritorijalnom moru ili unutrašnjim morskim vodama. Dobiveno rješenje predlagatelj može podnijeti svakom stvarno nadležnom sudu na čijem se području nađe brod, s prijedlogom da sud provede, kako veli PZ, izvršenje (?).

Ovo je slučaj kada je logikom činjenica, donošenje rješenja odmaknuto od provođenja privremene mjere, dostavom rješenja brodu tek nakon što brod dođe u luku ili na vez, itd.

Očito je sud dužan u takovom slučaju rješenje odmah dostaviti predlagatelju, a da li i protivniku osiguranja? Dostavom protivniku gubi se momenat iznenađenja, koji može biti vrlo važan. Međutim pojavljuju se neki momenti koji su interesantni.

Protivnik osiguranja dolazi u situaciju da podnosi sve predviđene podneske iz čl. 46 - 54 OZ. (žalba, prigovor itd.)

OZ doduše određuje u čl. 38 o dostavi. Dok u st.1. određuje da se dostavlja ovrhovoditelju i ovršeniku, u st. 6. određuje da se u slučaju ovrhe na pokretnim stvarima dostavlja ovršeniku pri poduzimanju prve ovršne radnje, ako OZ ne određuje drugačije. Brod je pokretnina. Dakle trebalo bi dostaviti tek kada se brod zaustavlja. Ipak plediram da se razmisli da li se ne bi mogao napraviti izuzetak za leteću privremenu mjeru na brodu, jer brod nije lagano sakriti itd. a eventualno bi se moglo ubrzati postupak kada bi protivnik osiguranja ili treća osoba znala za izdano rješenje. Brod mora prije i kasnije negdje pristati. Pogotovo ako je nakrcan i određena je odredišna luka. Konačno brod je praćen privilegijama, pomorskim tražbinama, hipotekama itd. Definitivno je velika razlika između broda i onih pokretnina na koje je zakonodovac mislio kod koncipiranja OZ.

Treba držati na umu i činjenicu da OZ predviđa mogućnost da se prijedlog predlagatelja ili obavjest suda, dostavi protivniku osiguranja prije nego se dostavlja rješenje tj. provodi privremena mjera. a što je

predviđeno u čl. 300.st.1. OZ. ¹⁹⁴

U krajnjoj liniji moglo bi se u zakonu predvidjeti da se dostava rješenja o privremenoj mjeri dostavi protivniku predlagatelja, ovisno o tome da li predlagatelj osiguranja to predlaže ili ne.

Prema OZ treća osoba ne bi imala pravo na podnošenje prigovora jer privremena mjera još nije provedena. Da li je to baš najbolji način postupanja ? Ekonomičan, pravedan ? Kada bi se trećoj osobi dopustilo ulaganje prigovora možda bi se problem mogao riješiti i prije nego brod stigne u luku, a svakako bi se moglo početi raditi na problemu, sakupljanjem dokumenata itd.

Ističem da po odredbi čl. 56.st.2. OZ, sud može u određenim slučajevima odlučiti i u postupku privremene mjere i to meritorno. Dakle može se zamisliti da treća osoba ima sve što je potrebno da sud meritorno odluči, ali ne može prigovoriti ! Jer mora čekati da brodu bude uručeno rješenje, tj. da se provede privremena mjera.

Zašto je zakonodavac tako odredio, nije jasno.

Nije jasno u čemu bi bila šteta ako bi se trećoj osobi dalo to pravo prigovora u ovom slučaju (a i u drugim).

Može se predvidjeti da bi protivnik osiguranja mogao imati interesa da treću osobu obavjesti o izdatom rješenju bilo direktno, neslužbeno, radi eventualnog regresnog prava i sl. To dovodi i do pitanja da li se u postupku privremenih mjera, a prema odredbi čl. 19 OZ, može primjeniti u tom postupku i odredbe ZPP o obavještenju trećega putem suda (čl. 211 ZPP). Kao što je poznato posljedice obavještanja su procesne i građanskopravne prirode.

Napominjem da u mnogim kreditnim ugovorima i hipotekarnim ugovorima postoji klauzula da protivnik osiguranja, tj. dužnik, kao hipotekarni dužnik mora odmah obavjestiti vjerovnika o eventualnoj privremenoj mjeri (čim primi rješenje, dakle eventualno i prije nego je provedena privremena mjera).

Situacija za treću osobu može biti i takova da se zbog određenih interesa konstituirala kao umješak, na strani protivnika osiguranja. U tom slučaju bi imala (po čl. 206 - 209 a naročito ističem čl. 207.st.2. ZPP). pravo na žalbu, prigovor itd. kao i protivnik osiguranja.

Čini se da zakonodavac kod određivanja mogućnosti "leteće" privremene mjere nije uzeo u obzir sve implikacije koje takva odredba može imati na sve sudionike.

U krajnjoj liniji može se zamisliti i slučaj da treća osoba ima interes da unaprijed položi kod suda osiguranje/jamstvo/kauciju, eventualno stupi u kontakt sa

194 Vidi naprijed "Odgoda i ukidanje itd." i "Osiguranje/jamstvo umjesto p.m."

predlagateljem osiguranja i nađe neko rješenje tako da brod ne bude uopće zaustavljen, a da predlagatelj osiguranja ima jamstvo.¹⁹⁵

Nije na odmet zamisliti si da jedan strani sud izda "leteću" privremenu mjeru (arrest) a brod stigne u hrvatsku luku. Takovu odluku stranog suda trebalo bi onda provesti u R. Hrvatskoj temeljem čl. 17 OZ u delibacionom postupku prema odredbama Zakona o sukobu zakona sa propisima drugih zemelja u određenim uslovima (Z.R.S.Z.)¹⁹⁶ Čini se da bi bilo tada praktičnije zatražiti novu odluku u R. Hrvatskoj, ali tada prijeti prigovor litis pendencie i sl.

U odredbama o ovrsi na pokretninama OZ u čl. 127 daje odredbe o letećoj ovrsi. Primjenjeno na privremene mjere predlagatelj osiguranja može predložiti sudu da donese rješenje, ne naznačujući gdje se pokretnine nalaze. To je u skladu, kako je rečeno, sa odredbom PZ (čl. 875.st.2.).

Biv. ZIP imao je odredbe u čl. 70.st.1. i.2. i tekst je paktički identičan sa čl. 127. OZ.

Doktrina je također razmatrala leteće osiguranje, navodeći da je to slučaj kada se sud odlučivanja i provođenja razlikuju.¹⁹⁷ Tako se navodi: "*.....U postupku osiguranja privremenim mjerama, kad te mjere određuje sud pred kojim je pokrenut parnični ili drugi sudski postupak (262/2), sud nadležan za određivanje može biti različit od suda nadležnog za provođenje privremene mjere,.....*"¹⁹⁸

Navodi se u doktrini i ;: "*Zakon čak predviđa iznimnu situaciju u kojoj čitav stadij provođenja izvršenja ovisi o inicijativi vjerovnika. To je slučaj tzv. letećeg izvršenja*".¹⁹⁹

I onaj IP iz 1930 imao je odredbe, o letećoj ovrsi, pa je tako na pr. u § 22, koji određuje koji je izvršni sud, u st.3. odredio da je izvršni sud onaj u čijem se području nalazi brod ili zrakoplov u času kada započne provođenje izvršenja. Komentar Goršića, raspravlja, interesantno, o zamolnici. Naime, normalno je bilo po zakonu iz 1930 da sud dozvole pošalje zamolnicu sudu provođenja. Kod letećeg osiguranja, zamolnicu je pripravljavao sud dozvole i predavao je zajedno sa rješenjem o ovrsi ovrhovoditelju (predlagatelju

195 Treba samo zamisliti da brod stigne u luku kasno navečer u petak, pa se, paktički, do utorka, ne može brod osloboditi. Kolika je to šteta nije potrebno naglašavati.

196 Z.R.S.Z. čl. 86 i sl. N.N. 53/91

197 Triva, Belajec, Dika, Sudsko izvršno pravo, 1980, str. 73 § 17/3.

198 Triva, Belajec-Dika, Sudsko izvršno pravo, 1980., op.cit. str. 74. § 18/2. Vidi i str. 160. § 29/8.1;

199 Triva, Belajec-Dika, Sudsko izvršno pravo, 1980., op.cit. str. 192. § 32/6.1.

osiguranja Đ.I.) koji onda zamolnicu predaje sudu provođenja. Goršić nastavlja :“ ...Izrično valja istaći, da ovdje nalog suda ovršnom organu ne važi i kao početak provođenja ovrhe,jer nije nalog, nego pljenidba, ona radnja, kojom otpočinje provođenje.”²⁰⁰

Međutim kod letećeg osiguranja, Goršić uz § 27. IP, navodi: “ Ako se dozvoli ovrha, za čije je provođenje nadležan ovršni sud, koji za sada još nije poznat (§ 24.st.2.), onda treba smatrati ovrhu započetom, čim vjerovnik zamolnicu preda sudu koji je prema okolnostima nadležan za provođenje ovrhe.”²⁰¹

OZ u čl. 38. st.7. određuje da će takovo rješenje “uputitnadležnom sudu radi provedbe.” Da li to znači da bi kod “leteće” sud trebao dopis kojim se upućuje, predati predlagatelju osiguranja, koji bi taj dopis predao zajedno sa rješenjem nadležnom sudu ?

Obavjest trećoj osobi - čl. 211 i sl. ZPP

Čl. 19 OZ upućuje na primjenu ZPP, koji u čl. 211 određuje o obavjesti treće osobe o parnici. Određeno je da se ta obavjest može izvršiti sve dok se parnica pravomoćno ne dovrši. Takova se obavjest u određenim slučajevima zahtjeva radi zasnivanja određenih građansko pravnih učinaka. Nezavisno od toga kako se obavještava osoba ponaša nakon primitka obavjesti, može se u naknadnoj parnici pozivati na tzv. *intervencijski efekt*. Ovakovo obavještavanje je važno i za prekid zastare.²⁰²

Zahtjev za obavjest putem suda može se postaviti od početka parnice do pravomoćnog završetka. U stvari i obična obavjest bez suda ima efekat, ali je dokazivanje mnogo teže. Doktrina smatra da bi se to pravo obavještavanja moglo primjeniti i kod izvanrednih pravnih lijekova.²⁰³

I treća osoba može se naći u takovoj situaciji, ako je na pr. brod pod zakupom, zaustavljen, zakupac imenovan kao protivnik osiguranja, a treća osoba je brodovlasnik čiji je brod pod hipotekom, a u ugovoru o hipoteci je klauzula da mora obavjestiti kreditora da je brod zaustavljen, i slične situacije.

Svakako vrijedi o problemu obavještavanja razmisliti. A ako se smatra da se može dati obavjest onda to nekako jasno naznačiti u odredbama i to baš u PZ.

200 Goršić, str. 122. § 22.II.1

201 Goršić, str. 132. § 27/1).

202 Predaleko bi me odvelo špekuliranje da li bi takova obavjest imala, možda, efekat i na trajanje privilegija (čl. 260-261 PZ).

203 Triva, *Belajec-Dika, Sudsko izvršno pravo, 1980.*, sr. 360 § 96/2.

Osiguranje troškova čl. 82 - 84 Z.R.S.Z. ²⁰⁴

ZPP predviđao je osiguranje troškova na prijedlog tuženika u određenim slučajevima. ²⁰⁵ Ti su propisi ukinuti i sada se propisi nalaze u ZRSZ čl. 82-84. Dok su se nalazili u ZPP, moglo se je pretpostavljati da se mogu primjeniti i u postupku privremenih mjera temeljem čl.19 OZ. Da li ih je moguće, sada, kada se nalaze u ZRSZ, primjeniti, jer OZ ne upućuje na ZRSZ ? Da li to znači da je zakonodavac to namjerno ispustio ili je lapsus ?

Ipak, možda se može primjeniti propis ZRSZ obzirom na dikciju čl. 19 OZ: "primjenjuju odredbe ZPP, ako ovim ili **drugim zakonom nije drukčije određeno.**

Situacija nije jasna niti za protivnika osiguranja a još manje za treću osobu !

Ipak, ako u postupku privremene mjere nema pravo na osiguranje troška, ako sud jednu stranku uputi na parnicu, pod određenim uslovima, dobiva to pravo. To može biti čak i treća osoba.

Čini mi se da bi logikom stvari trebalo omogućiti i osiguranje troškova. Konačno OZ predviđa u slučajeve kada se meritorno rješava u postupku privremenih mjera. ²⁰⁶

Troškovi postupka privremene mjere su obično vrlo veliki i nije jasno zašto to pravo osiguranja troška ne bi bilo potrebno.

Ističem, da se dikcija u ZRSZ odnosi samo na "stranog održavljana ili osobu bez državljanstva", a slično je bilo i u ZPP, ali je doktrina smatrala da se to odnosi i na pravnu osobu. ²⁰⁷

U ostalom i jedan privatnik može biti predlagatelj osiguranja/tužitelj.

204 N.N. 53/91

205 čl. 169-171

206 Čl. 56.st.2. OZ.

207 Triva, Belajec-Dika, Sudsko izvršno pravo,1980., str. 376. § 100/1 : "...kao i od pravne osobe sa sjedištem u inozemstvu" (169/1)